

Νέα Ελλάδα

ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΡΙΖΙΚΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ
ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ
ΤΗΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΠΡΑΣΙΝΟ ΦΩΣ ΓΙΑ ΜΕΤΑΛΛΑΓΜΕΝΟ ΒΑΜΒΑΚΙ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Η πιο κερδοφόρα επιχείρηση
είναι το να επενδύεις
κεφάλαια στην ανθρώπινη αφέλεια

MONSANTO

Food • Health • Hope™

- "Είναι γνωστή η θέση μας ότι εμείς θέλουμε μια φυτική παραγωγή απαλλαγμένη από καλλιέργειες γενετικά τροποποιημένων οργανισμών"
- "...όπως αντιλαμβάνεστε η καλλιέργεια ενός τέτοιου φυτού απαλάσσει τον παραγωγό από την χρήση τόνων εντομοκτόνων που είναι πανάκριβα και δημιουργούν τεράστια ρύπανση στη γη και στην ατμόσφαιρα".
- "... τη στιγμή που όλοι οι επιστήμονες μας έδειξαν ότι δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος για το περιβάλλον"
- "Εμείς δεν ευνοούμε τέτοια καλλιέργεια"
- "...με τα δεδομένα ότι το βαμβάκι είναι αυτογονιμοποιούμενο φυτό, ότι το βαμβάκι αυτό που παράγει είναι μια νεκρή κυταρική ίνα, στην ουσία δεν ανιχνεύεται και είτε είναι από γενετικά τροποποιημένο, είτε όχι το βαμβάκι, ως τελικό προϊόν δεν έχει καμιά επίδραση σε τίποτα".

"Τρελές αεχλάδες", θαλιδομιδη, διοξίνες, "βρόμικη δωδεκάδα" και τόσα άλλα παραμένουν (:)
"αχνώστου πατρός" γιατί η κοινωνία ντρέπεται για τα παιδιά της.

Βαρύ θα είναι το φορτίο σας αχαρητοί άρχοντες.

Ντροπή σε όσους χωνρίζουν και δεν μιλάνε και δύο φορές ντροπή
σε όσους δεν θέλουν να χωνρίζουν για να μη μιλάνε

"ΝΕΑ ΣΕΛΗΝΗ"

Τριμηνιαία έκδοση Έτος 6ο, τεύχος 21
Ιούνης - Ιουλίου - Αύγουστος 2001
P.R. Νέσσωνας 40006

Ιδιοκτήτης: Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία
"Νέα Κοινότητα".

Το περιοδικό εκδίδεται και διαχειρίζεται
από τη συντακτική επιτροπή

Εκδότης - Διευθυντής : (το απαιτεί ο νόμος)
Γιάννης Παζάρας
Πουρνάρι - Νέσσωνας

Συντακτική 21ου

Κούρτης Κώστας	Τερόζοπούλου Φωτεινή
Μποντζώρος Βασίλης	Ναθαναλίδου Μαίρη
Ορφανουδάκη Σάντρα	Παζάρας Γιάννης
Πατούλιας Δημήτρης	Δεσύλλας Μάριος
Αντωνόπουλος Αντώνης	Φούκης Σπύρος
Κουτής Κώστας	Ποικιλίδης Βασίλης
Χατζηπαναγιώτου Μένι	Σαϊνατουδής Παναγιώτης
Κολέμπας Γιώργος	Παπακωνσταντίνου Ιωάννης
Αραμπατζής Αποστόλης	Εσκιόγλου Πάνος
Τσιντάρη Χρύσα	Αραμπατζή Ζωή

Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Πέτρος Παναγιωτής
Ξηρομερίτου 4 - Κατερίνη

Επιθυμία μας είναι να αποφύγουμε διαφημιστικές
καταχωρήσεις, χορηγίες και οποιεσδήποτε εξωτερικές
παρεμβάσεις.

**Στηριζόμαστε μόνο στους συνδρομητές του
περιοδικού για την κάλυψη των εξόδων του.**

Συνδρομές: εσωτερικού - ετήσια 4000 δρχ.
(4 τεύχη)

Ταχυδρομικές επιταγές στην διεύθυνση:

Περιοδικό "ΝΕΑ ΣΕΛΗΝΗ"

(υπ'οψιν Χ'παναγιώτου Μένις)

P.R. Νέσσωνας 40006

Το περιοδικό εκτυπώνεται σε χαρτί από φύκια

Τηλ. - FAX περιοδικού 0495 - 52276

e-mail: neaselini@yahoo.com

φιλοξενούμαστε στο :

www.neaselini@medicum.gr

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των
συντακτών τους.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ Η ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΡΘΡΩΝ Ή
ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ ΑΡΚΕΙ ΝΑ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ Η ΠΗΓΗ

Το χάπι τώρα γίνεται πράσινο

σελ. 3

N.S.

ΒΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ Ή ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΒΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ;

σελ. 4

Φώτης Κατέβας

Ενάντια στην Παγκοσμιοποίηση του Διευθυντή-
ρίου των "Πλανηταρχών", παγκοσμιοποιήστε την
αντίσταση! Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός!

σελ. 8

Γιώργος Κολέμπας

Ένα βέλος για τον Ζήνωνα

σελ. 10

Γιάννης Γερόπουλος

Αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος

σελ. 12

Γιώργος Κολέμπας

Η χήωρά, κουραδμένα και εκνευρισμένα άνοιξη !

σελ. 14

Μάριος Δεσύλλας

Η θαυμάσια μέθοδος του Γάτου

σελ. 20

Δημήτρης Πατούλιας

Ο ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΠΑΦΕΣ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ

σελ. 24

Χ'ατζηπαναγιώτου Μένι

ΠΑΖΑΡΙ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

σελ. 26

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

σελ. 27

Έντσο Ναυτάτι

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΟΜΟΤΡΑΠΕΖΟΙ ΜΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ "ΠΑΡΑΣΙΤΑ"

σελ. 30

Γιάννης Παζάρας

Πελίτι

σελ. 33

Παναγιώτης Σαϊνατουδής

Συνάντηση Γνωριμίας 3, 4 και 5 Αυγούστου 2001

σελ. 35

8η Πανελλαδική Γιορτή Βιοκαλλιεργητών και Χειροτεχνών

σελ. 36

Το χάπι τώρα γίνεται πράσινο

(περί σεμιναρίων κατάρτισης.... οικο-μπίζνεσμεν" ή "αυτό που πιστεύουμε υπάρχει επειδή πιστεύουμε σ' αυτό")

Εγινε στο Βόλο την Πέμπτη 3 Μαΐου 2001 "Ημερίδα - Σεμινάριο κατάρτισης" με θέμα τη Βιολογική Γεωργία. Οργανωτής το "Δίκτυο Βιολογικής Γεωργίας", δηλαδή: Ινστιτούτο Γεωργοοικονομικών και Κοινωνιολογικών Ερευνών (ΙΓΕΚΕ) ΕΘΙΑΓΕ, Τμήμα Γεωπονίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Εργαστήριο Γεωργίας ΓΕΩΤΕΕ Παράρτημα Κεντρικής Ελλάδας, Γεωπονικός Σύλλογος Ν. Μαγνησίας, Ινστιτούτο Προστασίας Φυτών Βόλου, ΕΘΙΑΓΕ, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ν. Μαγνησίας, RIS+ Θεσσαλίας, Πανεπιστημικό Κέντρο Προστασίας Περιβάλλοντος, Αναπτυξιακή Εταιρεία Μαγνησίας - Πιλοτικό Κέντρο Υποστήριξης Αγροτικών Επιχειρήσεων. Στόχος της ημερίδας ήταν η αλληλοενημέρωση στις τελευταίες εξελίξεις της βιολογικής γεωργίας των εμπλεκόμενων φορέων: κράτους, επιστημονικής κοινότητας, σπουδαστών, βιοκαλλιεργητών, εταιρειών διάθεσης βιολογικών σκευασμάτων, πιστοποιητικών οργανισμών, εμπορικών οργανισμών και καταναλωτικού κοινού.

Η αξιοσημείωτη προσέλευση του κοινού έδειξε αρχικά ότι το θέμα είχε ενδιαφέρον. Παρόλο που το πρόγραμμα δεν έδινε τη δυνατότητα για συζήτηση παρά μόνο για ερωτήσεις μετά από τις συνεδρίες, μερικοί ακροατές προσπάθησαν να θέσουν κάποια καίρια ζητήματα που ταλανίζουν το χώρο. Μιας και βρισκόμασταν σε πανεπιστημιακό χώρο, θέσαμε το ζήτημα της οργανικής διασύνδεσης της γνώσης με την κοινωνία: η πρωτογενής παραγωγή δεν είναι μια "τεχνική" παραγωγή σαν τη βιομηχανία ή το εμπόριο και γι' αυτό θα έπρεπε να προηγηθεί ενεργοποίηση και ουσιαστική συμμετοχή της κοινωνίας στην όλη διαδικασία και έπειτα και στους άξονες δράσης που θα πρέπει να προκύψουν. Εισπράξαμε από το προεδρείο τη σαφή απάντηση ότι: "εδώ δεν κάνουμε φιλοσοφική συζήτηση".

Διαπιστώνουμε ότι στην εποχή των "δικτύων" που διανύουμε, κανείς δεν κάθεται με σταυρωμένα χέρια.

Ας καταλάβουμε ότι στην εποχή της μετεξέλιξης της κοινωνίας σε αγορά, δεν είναι εύκολο για τους επιστήμονες να αντισταθούν στο ξεπούλημα της γνώσης χωρίς την υποστήριξη της κοινωνίας. Καιρός να συνειδητοποιήσουμε ότι κάποιοι δε διστάζουν να

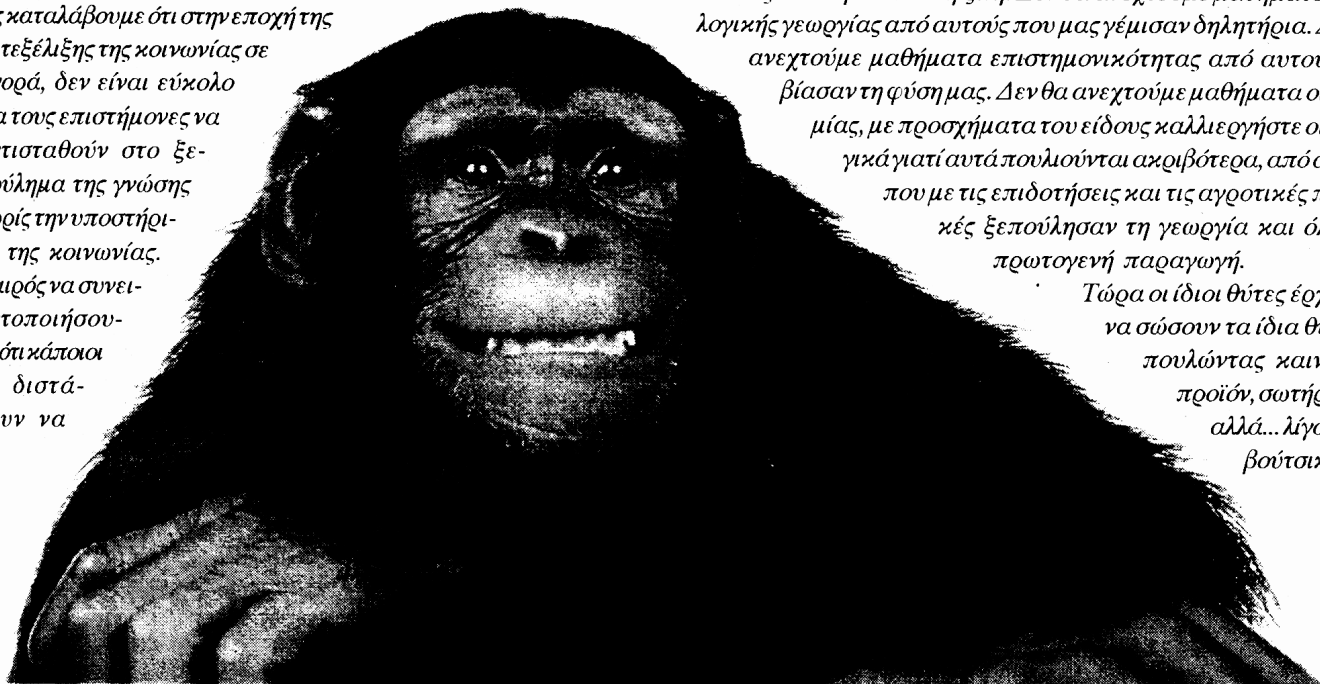
ερμηνεύουν τις νέες ανάγκες που προκύπτουν από το οικολογικό πρόβλημα ως δυνατότητες για νέα κέρδη υποβιβάζοντας και σ' αυτό τον τομέα τον άνθρωπο σε καταναλωτή και την παραγωγική λειτουργία σε επιχειρηματική ευκαιρία.

Φυτοφάρμακα, διοξίνες, τοξικά, αντιβιοτικά, ορμόνες, τρελές αγελάδες, αφθώδης πυρετός, γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα... Δεν ξέρεις από που να φυλαχτείς. Τα παραδοσιακά διατροφικά μοντέλα όπως η μεσογειακή διατροφή που μας εξασφάλισε την επιβίωση και την ανάπτυξη ενός μοναδικού πολιτισμού είναι πια σχεδόν αδύνατο να εφαρμοστούν. Η αγορά γέμισε διατροφικά σκουπίδια. Οι βιομηχανίες ασυδοτούν σε βάρος της δημόσιας υγείας. Η διατροφή μας περνάει στα χέρια κερδοσκοπών. Το όλο διατροφικό κύκλωμα, από το χωράφι στο πιάτο μας, ελέγχεται από υπερεθνικά κέντρα. Η αγορά είναι αδύνατο να ελεγχθεί. Οικρατικοί μηχανισμοί ελέγχου έχουν παραλύσει και ενώ το ένα διατροφικό σκάνδαλο διαδέχεται το άλλο αποδεικνύεται ότι μια συμβατική "επιστήμη", υποταγμένη στους νόμους της αγοράς και του κέρδους, δηλητηρίασε τη φύση, αφάνισε πολύτιμα οικοσυστήματα, υποβάθμισε την ανθρώπινη τροφή και συνέβαλε όσο τίποτα άλλο στην οικολογική κρίση.

Αυτές οι δύσκολες ώρες έδωσαν πληθώρα ερεθισμάτων στους "προοδευτικούς επιχειρηματίες" και τους "ανήσυχους επιστήμονες" και κάτω από τη σημαία της "χρηματοδότησης δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον" οι μεταμορφώσεις δίνουν και παίρνουν. Με τη βοήθεια της εννοιολογικής ευκαμψίας το παλιό κατορθώνει να εμφανίζεται σαν εναλλακτική λύση απέναντι στον εαυτό του μεταλλάσσοντας τη μορφή του σε κοινωνικοπεριβαλλοντικά ευαίσθητη και επιστημονικά προοδευτική.

Δεν θα ανεχτούμε μαθήματα εντροπίας από αυτούς που μας έφεραν το χάος. Δεν θα ανεχτούμε μαθήματα οικολογίας από αυτούς που αφάνισαν τη ζωή. Δεν θα ανεχτούμε μαθήματα οικολογικής γεωργίας από αυτούς που μας γέμισαν δηλητήρια. Δεν θα ανεχτούμε μαθήματα επιστημονικότητας από αυτούς που βίασαν τη φύση μας. Δεν θα ανεχτούμε μαθήματα οικονομίας, με προσχήματα του είδους καλλιεργήστε οικολογικά γιατί αυτά που λούνται ακριβότερα, από αυτούς που με τις επιδοτήσεις και τις αγροτικές πολιτικές ξεπούλησαν τη γεωργία και όλη την πρωτογενή παραγωγή.

Τώρα οι ίδιοι θύτες έρχονται να σώσουν τα ίδια θύματα πουλώντας καινούριο προϊόν, σωτήριο μεν αλλά... λίγο ακριβούτσικο. Για

μια κοινωνία δύο ταχυτήτων, δημιουργούν καινούρια κοινωνικά κόστη. Όσοι θα μπορούν να πληρώσουν για να φάνε τα "σωστά" τρόφιμα, τα πιστοποιημένα με τις επτά σφραγίδες τις "οικολογίας" τους, θα είναι οι "τυχεροί". Οι υπόλοιποι, οκοσμάκης που θα αρκείται στα συμβατικά, απλώς θα γεμίζει τα νοσοκομεία και τα νεκροταφεία συμβάλλοντας στην αύξηση του ακαθαρίστου εθνικού προϊόντος...

Ως υπεύθυνοι πολίτες, αγωνιζόμαστε για μια οικολογική γεωργία με ανθρώπινο πρόσωπο, έξω από τους απάνθρωπους νόμους του κέρδους. Αγωνιζόμαστε για την κοινωνία και όχι για την αγορά. Για την τοπική ανάπτυξη, για τις ανθρώπινες σχέσεις, για την ουσιαστική εξυγίανση της παραγωγής και της τροφικής αλυσίδας, για την τοπικότητα και τον έλεγχο της αγοράς από την τοπική κοινωνία, για την εξυγίανση της φύσης, για την επανόρθωση των στρεβλών καταναλωτικών προτύπων, για την ποιοτική παραγωγή και τη βιωσιμότητα, για την επανασύνδεση φύσης - κοινωνίας, για μια επιστήμη που υπηρετεί τον άνθρωπο, για την άμεση επαφή παραγωγού και καταναλωτή χωρίς μεσάζοντες και σοφούς αναπτυξιολόγους.

Οι βιοκαλλιεργητές εδώ και χρόνια χτυπούν την πόρτα της κοινωνίας παρουσιάζοντας υπεύθυνες θέσεις, απόψεις και πρακτικές. Τα λόγια από την πλευρά των θεσμών και των αρχών δεν συνοδεύτηκαν από ανάλογα έργα. Από τότε που φάνηκαν στον ορίζοντα οι πιθανές χρηματοδοτήσεις ο χώρος σφύζει από κινητικότητα. Έχει σπληθεί ένα τρελό πανηγύρι και οι λογής - λογής "οικο-επιχειρηματίες" δεν σταματούν το τρέξιμο.

Δεν μπορούμε παρά να είμαστε δύσπιστοι απέναντι σε παρόμοια εύκολα και ανώδυνα "ανοίγματα". Αντιλαμβανόμαστε την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας στο πλαίσιο και τη λογική της βιώσιμης κοινωνίας. Έξω από επιχειρήσεις και χειραγωγίες προτείνουμε τη βιολογική γεωργία ως οικολογική πρακτική που πηγάζει από μια αληθινή οικολογική συνείδηση, ως σταθμό στην πορεία μας προς την οικολογική κοινωνία.

Η Οικολογική Γεωργία δεν είναι για μας η διέξοδος που κάποιοι ανακαλύπτουν σήμερα. Είναι ριζική ανθρώπινη ανάγκη και βιωματική επιλογή.

N.S.

ΒΙΟΚΑΛΛΙΕ 'Η ΣΥΝΕΡΓΑΤΙ

"Θέτοντας το ζήτημα δίχως περιστροφές: ένα οργανικό καρότο, ένα χειροποίητο ένδυμα, ένα ξύλινο χειροτέχνημα ή ένα ζευγάρι δερμάτινες μπότες, στο βαθμό που δεν είναι φορείς ενός ηθικού μηνύματος, παραμένουν απλά "πράγματα" που οι άνθρωποι τα αντιμετωπίζουν στο συνεταιρισμό τροφίμων ή στο εργαστήρι το ίδιο απρόσωπα όπως και στο εμπορικό κέντρο. Με μόνη την ποιότητά του, την οικολογική του προέλευση και τη χρησιμότητά του, το "πράγμα" από μόνο του δεν μπορεί να εκφράσει το ηθικό μήνυμα. Ενδέχεται να είναι υγιεινό, θρεπτικό, ελκυστικό και αμόλυντο από τους ρύπους που ρυπαίνουν τα σώματά μας και τις γεύσεις μας - δεν αρκούν όμως αυτά για να θεωρηθεί "αγαθό" με την ηθική έννοια. Η ηθική "αγαθότητα" μπορεί να προέλθει μόνο από τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και από το αίσθημα ηθικού σκοπού που διέπει τις παραγωγικές τους δραστηριότητες. Ενυπάρχει στον τρόπο που τα "αγαθά" ανταλλάσσονται ή, για να θέσω το ζήτημα πιο ριζοσπαστικά, στον τρόπο που η ανταλλαγή χρησιμοποιείται για να τα διανέμει κατάλληλα έτσι ώστε ο "αγοραστής" και ο "πωλητής" να πάψουν να είναι δυο διαχωρισμένοι και αντιθετικοί πόλοι και να συνενωθούν σε μια οικονομική κοινότητα που να τη χαρακτηρίζουν αδελφικές σχέσεις βασισμένες σε ένα αίσθημα αμοιβαίας ταύτισης και προσωπικής συμπληρωματικότητας. Φροντίδα, υπευθυνότητα και υποχρέωση γίνονται η αυθεντική "αναρτημένη τιμή" μιας ηθικής οικονομίας σε αντιδιαστολή με τον τόκο, το κόστος, την αποδοτικότητα που υπεισέρχονται στην "αναρτημένη τιμή" της αγοραίας οικονομίας."

M. Μπούκτσιν

Η ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΤΙΚΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

Λίγες μόνο δεκαετίες στάθηκαν αρκετές για να μεταλλάξουν το φυσικό περιβάλλον και το αγροτικό τοπίο σε όσες περιοχές του πλανήτη επιβλήθηκε η διαρκώς επεκτεινόμενη καπιταλιστική οικονομία.

Οι παραδοσιακοί τρόποι καλλιέργειας εγκαταλείφθηκαν, οι ντόπιες ποικιλίες εξαφανίστηκαν ή περιορίστηκαν στους μικρούς σπιτικούς κήπους, λίμνες και έλη αποξηράνθηκαν, θεσμοί αλληλοβοήθειας απονεκρώθηκαν μαζί με τη σταδιακή παρακμή των κοινοτήτων. Η γεωργία και η κτηνοτροφία, που αποτελούν τους πρωταρχικούς παραγωγικούς τομείς μαζί με την αλιεία, δεν ήταν δυνατόν να μην ενσωματωθούν στον ευρύτερο οικονομικό σχεδιασμό που ανέ-

πτυξε κάθε εθνικό κράτος και που ονομάστηκε "εθνική οικονομία". Στα πλαίσια του σχεδιασμού αυτού, η γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγική διαδικασία έπαψε σταδιακά ν' αποτελεί ένα σχετικά αυτόαρκες και μη εκχρηματισμένο οικονομικά σύστημα και οργανώθηκε πάνω σε νέες λειτουργικές δομές, σύμφωνες με τις επιταγές της ανάπτυξης της καπιταλιστικής οικονομίας. Ο συνδυασμός της επιβολής των νέων οικονομικών συνθηκών και της τεχνολογικής εξέλιξης ήταν αυτός που καθόρισε, σε γενικές γραμμές, τη διάλυση των παραγωγικών σχέσεων και διαδικασιών που ενυπήρχαν σε μικρές ανθρώπινες κοινότητες, οι οποίες ως τότε βρίσκονταν σε ισορροπημένη σχέση με ένα αστικό κέντρο που περιτριγύριζαν.

Η ανάπτυξη της καπιταλιστικής οι-

ΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΚΗ ΒΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ;

Φώτης Κατέβας

κονομίας, έδωσε ώθηση στο δευτερογενή (βιομηχανία) και τριτογενή (υπηρεσίες, εμπόριο) τομέα παραγωγής, αποδυναμώνοντας έτσι την ύπαιθρο από μεγάλο κομμάτι του πληθυσμού της, το οποίο και συνέρευσε στις μεγάλες πόλεις. Η καπιταλιστική λογική της αύξησης της παραγωγής με κάθε μέσο και πέρα από οποιαδήποτε κοινωνική ή ηθική αξία, καθώς και οι τεράστιες ανάγκες που δημιουργούνται πλέον από τη ραγδαία αύξηση του αστικού πληθυσμού σε σχέση με αυτόν της υπαίθρου, θα οδηγήσουν στην ταχύτατη κυριάρχηση της λεγόμενης συμβατικής καλλιέργειας. Όπως γράφει ο Μ. Μπούκτσιν, "οι χειραγωγούμενοι άνθρωποι στις σύγχρονες πόλεις πρέπει να τραφούν, πράγμα που συνεπάγεται μίαν επέκταση της βιομηχανικής καλλιέργειας. Τα φυτά που προορίζονται για τροφή πρέπει να καλλιεργηθούν με τρόπο που να επιτρέπει έναν υψηλό βαθμό μηχανοποίησης -κι αυτό όχι για να μειώσει τον ανθρώπινο μόχθο, αλλά για ν' αυξήσει (υποτίθεται) την παραγωγικότητα και την αποδοτικότητα, να μεγιστοποιήσει τις επενδύσεις και να εκμεταλλευτεί τη βίοςφαιρα με τον πιο γαμημένο τρόπο. Συνεπώς, το έδαφος των χωραφιών πρέπει να καταντήσει επίπεδη πεδιάδα -πάτωμα εργοστασίου, αν θέλετε- και οι φυσικές ποικιλίες στην τοπογραφία πρέπει να μειωθούν όσο είναι δυνατόν. Η ανάπτυξη των φυτών πρέπει να κανονίζεται καταλεπτώς, ώστε ν' ανταποκρίνεται στα αυστηρά προγράμματα των εργοστασίων επεξεργασίας τροφίμων. Το όργωμα, η λίπανση του εδάφους, η σπορά κι ο θερισμός πρέπει να κανονίζονται σε μαζική κλίμακα, συνήθως αγνοώντας τελείως τη φυσική οικολογία μιας περιοχής. Μεγάλες περιοχές της γης πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την καλλιέργεια ενός μονάχα σπαρτού -μια μορφή γεωργικής καλλιέργειας τύπου φυτείας που ανοίγει το δρόμο όχι μόνο στη μηχανοποίηση, αλλά επίσης στις επιδημίες παρασίτων... Τέλος, χημικές ουσίες πρέπει να χρησιμοποιούνται αφειδώς για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούν τα έντομα, τα ζιζάνια και οι ασθένειες των φυτών, για τον κανονισμό της συγκομιδής και για τη μεγιστοποίηση της εκμετάλλευσης του εδάφους"¹. Ο χημικός αυτός πόλεμος που εξαπολύθηκε σε πάσης φύσεως έντομα και ζιζάνια, σε συνδυασμό με την εντατική χρήση χημικών λιπασμάτων, οδήγησε στην απονέκρωση του εδάφους, στη ριζική πτώχευση της χλωρίδας και πανίδας τεράστιων περιοχών, στη μόλυνση των νερών (των ποταμιών και του υδροφόρου ορίζοντα),

καθώς και στην αύξηση των περιπτώσεων καρκινοπαθειών.

Η εμφάνιση της βιοκαλλιέργειας

Οι δύο βασικότεροι λόγοι που, πολύ χοντρικά, συντέιναν στην εμφάνιση της έννοιας της βιοκαλλιέργειας είναι οι εξής: Από τη μία πλευρά η αμφισβήτηση της αποτελεσματικότητας και των επιπτώσεων της συμβατικής καλλιέργειας και από την άλλη, ο φόβος που έχει εισχωρήσει σε αρκετούς καταναλωτές (κυρίως φραγκάτους) σχετικά με τη συμβολή των φυτοφαρμάκων και των υπολειμμάτων των χημικών λιπασμάτων στην πάθηση του καρκίνου. Ακόμη, η εμφάνιση των "τρελών αγελάδων" των "κοτόπουλων με διοξίνη" και εσχάτως των "αγελάδων με Aids" προκάλεσε τη ζήτηση και κτηνοτροφικών προϊόντων που θα παράγονται με "οικολογικό" τρόπο.

Σε γενικές γραμμές, "βιολογικά" γεωργικά προϊόντα λέγονται εκείνα που έχουν παραχθεί δίχως τη χρησιμοποίηση βιομηχανικών χημικών παρασκευασμάτων που επιβαρύνουν το φυσικό περιβάλλον. Αντίστοιχα, η παραγωγή κτηνοτροφικών "βιολογικών προϊόντων" έχει να κάνει με τον καθορισμό συγκεκριμένων συνθηκών, όσον αφορά την αναπαραγωγή των ζώων, την εκτροφή τους, ακόμη και τη μεταφορά τους για το σφαγείο. Για παράδειγμα, "ενέργειες όπως η τοποθέτηση ελαστικών μιάντων στις ουρές των προβάτων, η κοπή της ουράς, η κοπή των δοντιών, του ράμφους, των κεράτων απαγορεύεται να χρησιμοποιούνται στη βιολογική κτηνοτροφία" (Καθημερινή, 20/6/99).

Σε αντίθεση με την μονοκαλλιέργεια που έχει επιβάλλει η συμβατική γεωργία, στην οικολογική γεωργία χαρακτηριστικό στοιχείο είναι η πολυκαλλιέργεια. Στη βιοκαλλιέργεια, δεν θα συναντήσουμε τεράστιες εκτάσεις με την παρουσία ενός μόνο σπαρτού, αλλά τα χωράφια χωρίζονται σε μικρές περιοχές, όπου γειτνιάζουν μεταξύ τους πολλές καλλιέργειες φυτών, εμποδίζοντας έτσι τη γρήγορη εξάπλωση ασθενειών σε μεγάλες περιοχές. Οι μικρές σχετικά εκτάσεις των βιοκαλλιεργειών σε συνδυασμό με τη χρησιμοποίηση οργανικής μόνο λίπανσης έχουν ως αποτέλεσμα μια μειωμένη παραγωγή -αρχικά μεγαλύτερη και μετέπειτα μικρή έως ελάχιστη- σε σχέση πάντα με τις αποδόσεις των συμβατικών εκμεταλλεύσεων. Επίσης, η επιστροφή στο ξεχορτάρισμα -λόγω της απουσίας

των ζιζανιοκτόνων στην οικολογική γεωργική διαδικασία- έχει κι αυτή ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους παραγωγής, εφόσον χρειάζονται περισσότερα εργατικά χέρια.

Βιοκαλλιέργειες και καπιταλιστική οικονομία

Προτού όμως γίνει μια εκτενέστερη αναφορά στη σχέση της "βιολογικής" γεωργίας με οικονομικές δομές που είναι ανταγωνιστικές προς εκείνες της "ελεύθερης αγοράς", θα ήταν χρήσιμο να επισημανθούν οι σχέσεις της νέο-βαπτιζόμενης αυτής μορφής γεωργίας με την καπιταλιστική οικονομία. Το ζητούμενο δεν είναι ωστόσο μία κενού νοήματος διαπίστωση της σχέσης μεταξύ της "βιολογικής" γεωργίας και της καπιταλιστικής αγοράς. Εκείνο που έχει σημασία είναι αν η υποταγή αυτή της "βιολογικής" γεωργίας στην "ελεύθερή" αγορά δεν αποτελεί παρά την ουσιαστική κατάργηση του οικολογικού της νοήματος που υποτίθεται ότι εμπεριέχει.

Αναλυτικότερα: "ο στόχος της αυτάρκειας και της αυτονομίας είναι ίσως ο κυριότερος λόγος και ενδιαφέρον/ κίνητρο για κάποιον όταν σχεδιάζει και δουλεύει σε ένα βιολογικό σύστημα παραγωγής"². Αυτό σημαίνει δίχως άλλο ότι ο πρώτος στόχος της "βιολογικής" γεωργίας πρέπει να είναι η μετατροπή της μονοκαλλιέργειας σε πολυκαλλιέργεια και η εσωτερική ανακύκλωση σε κάθε βιολογικό σύστημα παραγωγής³. Όπως φαίνεται όμως από τα στατιστικά στοιχεία των οργανισμών ελέγχου και πιστοποίησης, το 90% περίπου των "βιολογικών" καλλιεργειών αποτελούν μονοκαλλιέργειες (ελαιόδεντρων, αμπελιών κλπ). Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την πολιτική του Υπουργείου Γεωργίας να επιδοτεί μόνο όσα στρέμματα βρίσκονται κάτω από τον έλεγχο των "Επίσημων Πιστοποιητικών Οργανισμών" όχι απλώς δεν προωθεί αλλά εμποδίζει την ανάπτυξη της πολυκαλλιέργειας και της εσωτερικής ανακύκλωσης στην "οικολογική" γεωργία.

Το ρόλο του "καλοθελητή" στη σύνδεση των "οικολογικών" προϊόντων καλλιέργειας με την αγορά των supermarket και των καταστημάτων ειδών "υγιεινής διατροφής" δεν έχασαν την ευκαιρία να παίξουν με αρκετά κερδοφόρα αποτελέσματα για άλλη μια φορά κάποιοι "προοδευτικοί". Είναι εκείνοι που ίδρυσαν τους προαναφερόμενους οργανισμούς πιστοποίησης οικολογικών προϊόντων βασιζόμενοι σε έναν νόμο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που "απαγορεύει στους παραγωγούς να πωλούν προϊόντα με την ένδειξη "βιολογικά" ή "οικολογικά" εάν δεν έχουν ελεγχθεί από οργανισμούς ελεγχμένους από το κράτος". Έτσι λοιπόν, οι οργανισμοί αυτοί πληρώνονται αδρά από τους παραγωγούς προκειμένου να ελέγ-

χουν αν έχουν χρησιμοποιηθεί μόνο τα επιτρεπόμενα από τους υπαρκτούς κανονισμούς σκευάσματα στην παραγωγική διαδικασία και να πιστοποιήσουν την "οικολογικότητά" της. Ο έλεγχος αυτός γίνεται -και είναι υποτίθεται αξιόπιστος- με μία ή δύο το πολύ επισκέψεις ενός υπαλλήλου οργανισμού πιστοποίησης σε κάθε αγρόκτημα οικολογικής καλλιέργειας το χρόνο.

Με τον τρόπο αυτό, έχει οργανωθεί ουσιαστικά από τους οργανισμούς αυτούς "ένα δίκτυο προσωπικών-εμπορικών συμφερόντων, με το οποίο, μέσω του μονοπωλίου της πιστοποίησης, οργανώνεται η μονοπώληση της οικολογικής παραγωγής και αγοράς. (Ο Μίτος, τ.3)

Ένα άλλο παράδοξο που υπάρχει δεν έχει να κάνει με τον έλεγχο των σκευασμάτων που χρησιμοποιούνται από τους βιοκαλλιεργητές, αλλά με τη φύση των ουσιών που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή αυτών των "βιολογικών" φυτοφαρμάκων. Οι ουσίες που επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν στη "βιολογική" γεωργία καθορίζονται από έναν διεθνή κανονισμό, ο οποίος ανανεώνεται κάθε δύο χρόνια. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι με την πάροδο των χρόνων, παρατηρείται ότι ουσίες που κάποτε απαγορεύονταν να χρησιμοποιηθούν, τώρα επιτρέπονται.

Το γεγονός αυτό δίνει την ευκαιρία για την αντιμετώπιση των ασθενειών με ισχυρότερα φυτοφάρμακα σε περισσότερο εκτεταμένες στρεμματικές (μονο)καλλιέργειες, εμποδίζοντας έτσι με άλλον έναν τρόπο την ανάπτυξη της πολυκαλλιέργειας και εντάσσοντας τη "βιολογική" γεωργία στην ίδια λογική με αυτήν της συμβατικής γεωργίας, δηλαδή εκείνη της χρησιμοποίησης όλο και ισχυρότερων χημικών σκευασμάτων. Όλοι αυτοί οι κανονισμοί περιέχουν "προδιαγραφές παραγωγής κι ελέγχου απ' τις οποίες άλλες βρίσκονται εκτός κάθε πραγματικότητας, άλλες, για διάφορους λόγους, είναι αδύνατον να εφαρμοστούν, πολλές είναι αόριστες, ενώ άλλες επιτρέπουν ανεξέλεγκτες εξαιρέσεις." (Ο Μίτος, τ.3)

Πολύ γενικά, λοιπόν, το κράτος και τα διακρατικά μορφώματα (π.χ. Ευρωπαϊκή Ένωση) και οργανισμοί (π.χ. IFOAM) νομιμοποιούν και πριμοδοτούν ως "βιολογική" ή "οικολογική" γεωργία οποιαδήποτε ήπιας μορφής καλλιέργεια, της οποίας τα πάντα καθορίζονται από τη γραφειοκρατική και κερδοσκοπική εκμετάλλευση, επιχειρώντας ταυτόχρονα να περιθωριοποιήσουν οποιαδήποτε ανάλογη καλλιεργητική διαδικασία, την οποία οι δημιουργοί της αρνούνται να την εντάξουν κάτω από την επίβλεψη των μεσαζόντων, των εμπόρων και της γραφειοκρατίας.

Εκτός όμως από τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με το κατά πόσο η "βιολογική" γεωργία χάνει το πραγματικό της νόημα όταν γίνεται ένα νεοεισηγμένο και πολλά υποσχόμενο γρανάζι στην "ελεύθερη" αγορά, δεν

² Περιοδικό Βιολογική Γεωργία, εκδ. Γεωργική Τεχνολογία, Σεπτέμβριος 1997

³ "Η βιολογική γεωργία ενθαρρύνει την ενσωμάτωση διαφορετικών συμπληρωματικών δραστηριοτήτων σε μια μονάδα παραγωγής, ευνοώντας την ανάπτυξη συστημάτων πολλαπλών καλλιεργειών, αλλά και κτηνοτροφίας, τα οποία και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το περιβάλλον και το τοπίο" (Βιολ. Γεωργία)

θα μπορούσε να μη γίνει εξίσου λόγος για της εργασιακές σχέσεις στα "οικολογικά" αγροκτήματα και για τις υψηλές τιμές των προϊόντων τους.

Έχει υπολογιστεί ότι η οικολογική γεωργία... χρειάζεται 12% περισσότερα εργατικά χέρια σε σχέση με τη συμβατική. Η αυξημένη αυτή ζήτηση εργατικών χεριών έχει να κάνει με την απουσία των ιδιαίτερα δραστικών χημικών φυτοφαρμάκων (οπότε πέφτει -όπως είπαμε και παραπάνω- το παραδοσιακό ξεχορτάρισμα με το χέρι, κλπ), με τις αυξημένες απαιτήσεις της πολυκαλλιέργειας καθώς και με τις ποικίλες απαιτήσεις εσωτερικής ανακύκλωσης στη λειτουργία ενός "βιολογικού" αγροκτήματος. Η κάλυψη αυτή των αυξημένων αναγκών σε εργατικά χέρια μπορεί να γίνει με δύο τρόπους: είτε με μια ισότιμη συνεργατική δομή, όπου όλα τα μέλη της μοιράζονται τον κόπο της δουλειάς, είτε με τον θεμελιώδη καπιταλιστικό τρόπο της χρησιμοποίησης μαύρης εργασίας. Έτσι λοιπόν, σήμερα θα δούμε αρκετούς προοδευτικο-δημοκρατικο-οικολογο-ψαγμένους να διατηρούν ένα αρκετά επικερδές "οικολογικό" αγρόκτημα έχοντας στη δούλεψή τους ορισμένους -κατά κανόνα, βέβαια- μετανάστες με εξευτελιστικό ολόήμερο ωράριο εργασίας (ήλιο με ήλιο) και μεροκάματο.

Το αυξημένο κόστος εργατικών χεριών και η μειωμένη παραγωγή κατά 10- 30% περίπου σε σχέση με την αντίστοιχη μιας συμβατικής καλλιέργειας ανεβάζουν το κόστος των "οικολογικών" προϊόντων κατά 15-40% (σε σχέση πάντα με τα αντίστοιχα συμβατικά προϊόντα). Έτσι λοιπόν, η αυξημένη αυτή τιμή σε συνδυασμό με τον συγκεκριμένο τρόπο προώθησης των "οικολογικών" προϊόντων έχει δημιουργήσει "μια περιορισμένη κατανάλωση πολυτέλειας με καλά κέρδη για τους μεσάζοντες, που εξυπηρετεί τις απαιτήσεις μιας ψευδο-προοδευτικής "ελίτ" και αφήνει τη μαζική παραγωγή τροφίμων όπως είναι - δηλητηριασμένη και καταστροφική για το περιβάλλον". (Ο Μίτος, τ.3)

Με άλλα λόγια, όπως μέχρι και πριν τρεις περίπου δεκαετίες εδώ αλλά και μέχρι σήμερα στον Τρίτο Κόσμο, οι φτωχοί προσπαθούν να ξεγελάσουν την πείνα τους και οι πλούσιοι τρώνε στρογγυλοκαθισμένοι, έτσι και στις "ανεπτυγμένες" καπιταλιστικές κοινωνίες, όπου υπάρχει κάποια τροφή για όλους, πρέπει να βρεθεί ένας τρόπος για να αναπαραχθεί ο ταξικός διαχωρισμός και στη σίτιση. Το σκοπό αυτό έρχεται να εξυπηρετήσει η παραγωγή "βιολογικών" προϊόντων από καλοστημένες επιχειρήσεις: υγιεινές τροφές για τους ματωμένους και δηλητηριασμένα ή συντηρητικοποιημένα "αποφάγια" για το λαό.

Βιοκαλλιέργειες και συνεργατισμός

Το πρωτεύον ζητούμενο, λοιπόν, μέσα από μία παραγωγική διαδικασία όπως η οικολογική γεωργία, δεν είναι μία "ευσεβής" αντιμετώπιση του περιβάλλοντος -αυτό το αφήνουμε στους εναλλακτικούς μπιζναδόρους- αλλά η δημιουργία των συνεργατικών εκείνων δομών που θα παραμερίσουν όσο το δυνατόν περισσότερα γνωρίσματα της καπιταλιστικής αγοράς. Ο λαός, είτε ζει στις πόλεις, είτε ζει στα χωριά, πρέπει να ανακτήσει την οργανική του σχέση με την τροφή του. Αυτό δεν μπορεί να γίνει παρά μέσα από την ανάκτηση της αρχέγονης σημασίας της λέξης "άρωμα", δηλαδή της μυρωδιάς του οργανμένου χώματος. Στον μικρό κήπο ενός αυτοδιαχειριζόμενου κτιρίου, στο εγκαταλελειμμένο οικόπεδο μιας γειτονιάς ή στα πλατώματα που περικλείουν ένα χωριό σκαρφαλωμένο σε μια πλαγιά, οι κάτοικοι μπορούν μέσα από τη συνεργασία και την αλληλοβοήθεια να παράγουν μέρος των αναγκών αγαθών για να ζήσουν, αποφεύγοντας έτσι να περνούν από τα ράφια των super-market με τα καλογουλισμένα -σαν πλαστικά- φυτικά προϊόντα.

Ενώ σήμερα, "μια μηχανή που ονομάζεται αγορά αναλαμβάνει ζωτικές λειτουργίες που κανονικά θα έπρεπε να εκτελούνται από τις αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων"⁴, η σύνδεση μεταξύ γεωργικών και βιοτεχνικών παραγωγικών διαδικασιών που βασίζονται στην αυτοδιαχείριση μπορεί να δημιουργήσει μια ανταγωνιστική προς την αγορά οικονομία. Η εναλλακτική αυτή οικονομία μπορεί ακόμα να ενδυναμωθεί από τη δικτύωση μεταξύ βιοκαλλιεργητικών παραγωγικών ομάδων, που ζουν στην ύπαιθρο, και ομάδων καταναλωτών, που ζουν στην πόλη.

Η συνεργατική αυτή πρακτική έχει αναπτυχθεί με διάφορες μορφές κυρίως στον Καναδά και το

Οντάριο, καθώς επίσης στην Ευρώπη και την Ιαπωνία. Με αυτόν τον τρόπο, αποφεύγεται η παρουσία μεσαζόντων, αντικαθίσταται ένας αυστηρά οικονομικός δεσμός με έναν ηθικό, και η διανομή έχει τη μορφή μιας αμοιβαίας συμπληρωματικότητας και όχι μιας απλής οικονομικής συναλλαγής. Προς αυτή την κατεύθυνση κινείται η "παραδοσιακή" πρακτική συγκρότησης παραγωγικών συνεργατικών δομών (κολλεκτίβων) καθώς και η πρόταση του Γ. Κολέμπα για τη δημιουργία τοπικών κοινοτήτων συνεργασίας, η οποία είχε δημοσιευθεί σε παλαιότερο τεύχος της Νέας Σελήνης. ■

Ενάντια στην Παγκοσμιοποίηση του Διευθυντηρίου των "Πλανηταρχών", παγκοσμιοποιήστε την αντίσταση! Ενας άλλος κόσμος είναι εφικτός!

Γ. Κολέμπας

Με αυτά τα συνθήματα καλούν οι Ελληνικές πρωτοβουλίες για τη Γένοβα της Ιταλίας στις 20 - 22 Ιουλίου. "Το κίνημα που γεννήθηκε στο Σιάτλ το Νοέμβριο - Δεκέμβριο του 1999 και έκανε το γύρο του κόσμου με τις αντίστοιχες κινητοποιήσεις στη Μελβούρνη, στην Πράγα, στη Σεούλ, στη Νίκαια, στο Νταβός, στο Πόρτο Αλέγκρε και πρόσφατα στο Κεμπέκ, βάσει σαν επόμενο σταθμό τη Γένοβα".

Εκεί θα γίνει η Σύνοδος κορυφής G8 δηλαδή των 7 πλουσιότερων κρατών (ΗΠΑ, Γερμανία, Ιαπωνία, Γαλλία, Βρετανία, Καναδά, Ιταλία) μαζί με τη Ρωσία. Εκεί θα αποφασισθεί η στρατηγική του παγκόσμιου καπιταλισμού και της παγκόσμιας τάξης για το επόμενο διάστημα. Θα βγουν οι οδηγίες για το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, για την παγκόσμια τράπεζα και τον παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, που θα εξυπηρετούν τις επιθυμίες των μεγαλύτερων πολυεθνικών και θα περιφρονούν τις ανάγκες της ζωής δισεκ. ανθρώπων χωρίς να λαμβάνουν υπόψη την ίδια την κατάσταση του περιβάλλοντος.

Ειδικά για φέτος όσο μπορούσε να γίνει γνωστό, η ημερήσια διάταξη δίνει προτεραιότητα στα θέματα της ύφεσης της αμερικανικής οικονομίας, της απελευθέρωσης της αγοράς των υπηρεσιών και την ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων. Οσον αφορά στο πρώτο θέμα, η συνταγή τους θα είναι (εκτός των άλλων) περιοχές και "αναδιαρθρώσεις" και στα πιο μεγάλα ονόματα των κλάδων αιχμής των τηλεπικοινωνιών και των νέων τεχνολογικών που μέχρι τώρα υποτίθεται ότι ήταν οι μοχλοί και τα "θαύματα" της "Νέας οικονομίας".

Όσο για το δεύτερο, πίσω απ' αυτό κρύβεται η προσπάθεια για πλήρη ιδιωτικοποίηση της Υγείας της Παιδείας, της κοινωνικής ασφάλισης καθώς και η απελευθέρωση των συνθηκών εργασίας.

Θα θελήσουν να προσαρμόσουν τις κοινωνίες και το περιβάλλον στην οικονομία δηλαδή στα κέρδη των διάφορων Ελίτ τους.

Προς τα που οδηγούν όλοι αυτοί οι προσανατολισμοί είναι γνωστό και στη χώρα μας. Εχουμε τα πρόσφατα παραδείγματα του εκπαιδευτικού, του εργασιακού, του ασφαλιστικού, της τροποποίησης του άρθρου 24, του "αντιτρομοκρατικού", της Ολυμπιάδας του 2004 κ.λ.π.

Τα κινήματα όμως που θα βρεθούν και στη Γένοβα έχουν βάλει στόχο να αλλάξει η κατάσταση. Η οικονομία να προσαρμοστεί

ποτάμι που έχει ξεκινήσει εδώ και 1 1/2 χρόνο και που διακηρύττει ότι δεν είναι απλώς ένα κίνημα διαμαρτυρίας και αντίστασης αλλά ότι "ένας άλλος κόσμος απαλλαγμένος από καταστροφές και αδικίες είναι εφικτός!!!"

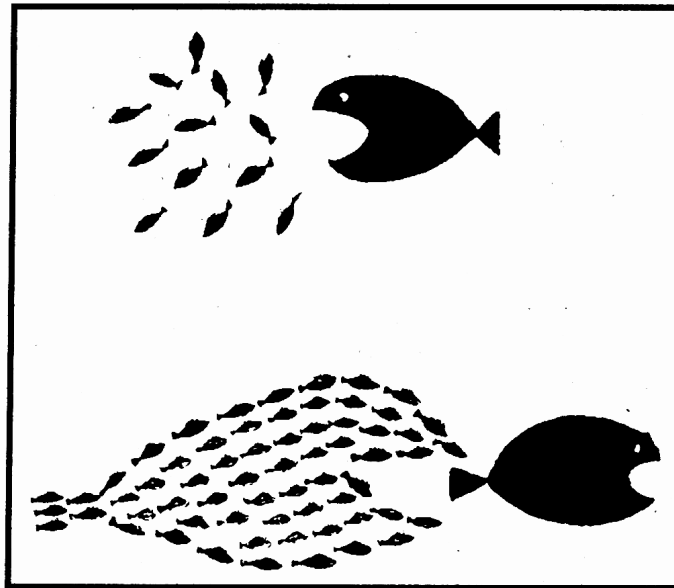
Βέβαια σ' αυτό το κίνημα υπάρχουν και αντιθέσεις και διαφορετικές οπτικές γωνίες. (Αυτό φαίνεται και στις ελληνικές επιτροπές πρωτοβουλίας. Υπάρχουν π.χ. δύο διαφορετικές επιτροπές στην Αθήνα, τρεις στη Θεσ/νίκη, όπου πολλοί δεν έχουν ξεφύγει ακόμα απ' τη νοοτροπία του δικού τους "μαγαζιού"). Ομως το βασικό είναι ότι θα

πάνε όλοι στη Γένοβα και ότι στην προετοιμασία της κινητοποίησης συνεργάζονται στην οργάνωση διάφορων εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων. Και δεν θέλουν η κοινή τους δράση να σταματήσει μετά απ' αυτό, αλλά να συνεχισθεί η συνεργασία τους σε όλα τα επόμενα μεγάλα ή μικρά ζητήματα που θα μπαίνουν απ' την πραγματικότητα.

Στα πλαίσια ενός τέτοιου κινήματος έχει θέση και το κίνημα της οικολογικής γεωργίας. Και όπως η οικολογική γεωργία είναι εφικτή μεν, αλλά για να αποτελέσει λύση πρέπει να συνδεθεί και με μια κοινωνία οργανωμένη στη βάση της

κοινότητας και της άμεσης δημοκρατίας, έτσι και "ο άλλος κόσμος, ο απαλλαγμένος από καταστροφές και αδικίες" είναι εφικτός, μόνο αν συνδεθεί με μια νέα διεθνή οικονομική τάξη, που θα βασίζεται στην ισοκατανομή της πολιτικής και της οικονομικής εξουσίας και των επανενσωμάτωση του Ανθρώπου στη φύση.

Το ερώτημα λοιπόν μπαίνει και για το "κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης": Θα εξελιχθεί σε ένα κίνημα "θετικό" που θα δημιουργήσει βάσεις και δομές για μια συστηματική αλλαγή αυτού του κόσμου ή θα παραμείνει ένα κίνημα διαμαρτυρίας και αντίστασης στα πλαίσιά του.

στις ανάγκες των ανθρώπων και στη βιωσιμότητα των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος. Αυτό ακριβώς συνοψίζει το βασικό τους σύνθημα: "Οι άνθρωποι πάνω από τα κέρδη" θα βρεθούν εκεί μη κυβερνητικές οργανώσεις, αυτόνομα κινήματα, οικολογικά κινήματα, αναρχικά κινήματα, αριστερές οργανώσεις και κόμματα, διάφορα συνδικάτα και φυσικά απλοί άνθρωποι και προσωπικότητες απ' όλο τον κόσμο, που αυτοοργανώνονται σε διάφορες κινήσεις και πρωτοβουλίες αυθόρμητα (Μέχρι και στο συνέδριο της Ελληνικής Γ.Σ.Ε.Ε. εγκρίθηκε ψήφισμα για στήριξη της κινητοποίησης).

Δημιουργείται σιγά - σιγά ένα μεγάλο

Ενας άλλος κόσμος είναι εφικτός

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
για τη ΔΙΕΘΝΗ ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ
της ΓΕΝΟΒΑΣ, 20-22 ΙΟΥΛΙΟΥ 2001
ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:
5231520, 3306286 και 3813928

Μήνυμα από το ΓΚΟΤΕΝΜΠΟΡΓΚ της Σουηδίας

Θα θέλαμε να εκφράσουμε την αλληλεγγύη μας για την κινητοποίηση στη Γένοβα τον Ιούλη. Η είδηση ότι το Συνέδριο της ΓΣΕΕ στηρίζει την κινητοποίηση στη Γένοβα μας έδωσε φτερά εδώ στις Σκανδιναβικές χώρες. Προετοιμάζουμε ένα τριήμερο διαδηλώσεων στις 14-16 Ιούνη στο Γκότεμποργκ όπου θα γίνει η Σύνοδος Κορυφής της ΕΕ.

Αυτή η κινητοποίηση απόκτησε μεγαλύτερες διαστάσεις από τη στιγμή που έγινε γνωστό ότι ο πρόεδρος Μπους ετοιμάζεται να έρθει στη Σύνοδο Κορυφής της ΕΕ. Ο πλανήτης του παγκόσμιου καπιταλισμού είχε το θράσος να ανακοινώσει ότι οι ΗΠΑ δεν σκοπεύουν να εφαρμόσουν ούτε τα ανεπαρκή μέτρα της Συμφωνίας του Κυότο για το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Οι ηγέτες του διεθνούς καπιταλισμού είναι πρόθυμοι να θυσιάσουν τον πλανήτη για χάρη του κέρδους.

Να μην τους αφήσουμε να σχεδιάζουν την καταστροφή του περιβάλλοντος και της ζωής μας με την ησυχία τους. Διαδηλώνουμε για να επιζηήσουμε.

Με χαιρετισμούς αλληλεγγύης,

Τιμ Ρόμπινσον

Μέλος της Επιτροπής Δράσης "Γκότενμποργκ για μια άλλη Ευρώπη"

Τοπικές επιτροπές**ΑΘΗΝΑ****ΚΕΝΤΡΟ**

Γκίτζη: Νίκος Κουράκης 0932 594899, Κώστας Τζαντεάς 0974 486619 Εξάρχεια: Καίτη Ματθαίου 8216838, Γιώργος Ταξίδης 0972 408662, Κατερίνα Κανελλοπούλου 0937 888187 Κινυέλη: Κατερίνα Τέλιον 0972 585353, Γεράσιμος Γεωργάτος 0932 300601 Πατήσια: Κώστας Τορπουζίδης 0974 495252, Σπύρος Φρεμεντίτης 2013464, 0972 410515

ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΑ

Βύρωνας: Βασίλης Λονκάς 0932 943718, Κώστας Αθανασίου 0946 510320 Δάφνη: Λένα Ζάγκα 0974 881360, Θανάσης Τσιάτσος 9923045 Καλλιθέα: Ιωάννα Λούβρου 0945 816938 Π. Φάληρο - Ν. Σμύρνη: Γεράσιμος Γεωργάτος 5247584, Γιώργος Ψυχογιόπουλος 0974 190814.

ΔΥΤΙΚΑ

Ν. Λιόσια - Πετρούπολη: Μιχάλης Βεσβέρης 2385430, 0972 109831 Περιστέρι: Κατερίνα Αγγελή 0944 196951

ΒΟΡΕΙΑ

Μαρούσι: Γιώργος Ράγκος 0932 394790, Μιχάλης Κονοστός 2714829, 3335032 Ν. Ηράκλειο: Νάσος Μπράτσος 0977410188, Εμμανουέλα Τερζοπούλου 0946467074 Χαλάνδρι: Σύλβια Φεσσά 0945 390562, Σπανόπουλος Κώστας 0937 6716202.

ΣΧΟΛΕΣ

Φιλοσοφική: Λένα Βερό 7290676, Πάντειος: Αμαλία Αλτίνου 4965021, Α.Σ.Κ.Τ.: Νίκος Κουράκης 0932 594899, Λίλα Μπελβανάκη 0937975496, Κατερίνα Παπαζήση 0944 537507, Ε.Μ.Μ.Ε.: Κατερίνα Θωίδου 0945 482423, Νομική: Χρήστος

Γ Ε Ν Ο Β Α**20-22 ΙΟΥΛΗ**

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΣΥΝΟΔΟ ΤΩΝ 8 "ΠΛΑΝΗΤΑΡΧΩΝ"-G8

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΤΕ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Ζούμπος 9336972, ΑΣΟΕΕ: 0932 188443

ΧΩΡΟΙ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

Δημοσιογράφοι: Νάσος Μπράτσος 0977 410188, Κώστας Σαροής 0977 650944, Χάρης Σαββίδης 0977 305455 Τραπεζοϋπάλληλοι: Μιχάλης Κονοστός 2714829, 3335032, Εκπαιδευτικοί: Σεραφείμ Ρίζος 8843856, Ντίνα Γκαρρανέ 0977 040918.

ΠΕΙΡΑΙΑΣ Κέντρο: Νάστια Καλλινίκου 0932 458155 Κορυδαλλός - Νίκαια: Κατερίνα Θωίδου 0945 482423

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Θανάσης Καμπαγιάννης 0937 297138, Εργατικό Κέντρο: Κώστας Γκοντίνος 270803, 270328 Χαριλάου: Ηλίας Τσαμπαρδούκας 0937 431062, Ελένη Καρασαββίδου 819623, Κέντρο: Βασίλης Κυριάκης 0977 734497

Σχολές

Νομική: Κονουνδής Μπάμπης 925900, Μ.Μ.Ε.: Φύλλια Πολίτη 0974 770802, Πολυτεχνείο: Γιάννης Μήτσης 0938 510011, Αντώνης Μαρινόπουλος 0977 123394 Φιλοσοφική: Πάρης Κατής 0972 687298

ΓΙΑΝΝΕΝΑ Θανάσης Σταυροδίδης 0932 046775, Μπάμπης Τονγίδης 0944 712815, Μαρίζα Ψαλτάκου 0977 989873

ΣΧΟΛΕΣ

Ιατρική: Σταυροδίδης Θανάσης 0932 046775, Φιλοσοφική: Κιντή Δώρα 0945 084716, ΦΜΣ: Πετροχείλον Μαρία 0946 541661

ΠΑΤΡΑ Παναγιώτης Λέκκας 434517, Παναγιώτης Ζαχαρόπουλος 320007 (8π.μ. - 2.30μ.μ.)

ΒΟΛΟΣ Γιώργος Κανδύλης 0974 608025 e-mail: volos-genova@europa.com

ΚΡΗΤΗ Ηράκλειο: Αθηνά Σαντοριναίου 0977 528970 Ρέθυμνο: Κώστας Καρατόλιος 0945 188884

ΞΑΝΘΗ

Βάσω Αλεξοπούλου 74694

ΑΓΡΙΝΙΟ Γρηγόρης Μπακόλας 0641 22105, 24951, Μαρίνος Ψειμάδας 0977 183244

ΧΑΛΚΙΔΑ ΤΕΙΧΑΛΚΙΔΑΣ: Νεκτάριος Μπουρνάκης 0937 081645

ΖΑΚΥΝΘΟΣ Πέτρος Πομώνης 0977 815669

Εάν χρειάζεστε υλικά ή βοήθεια να στήσετε μια καινούρια επιτροπή στη γειτονιά ή τη σχολή σας επικοινωνήστε κεντρικά με την Πρωτοβουλία "Παγκοσμιοποιήστε την Αντίσταση" στα τηλέφωνα: Πέτρος Κωνσταντίνου 0932 828964, Στέλλα Αλφίερη 4111128, Γιάννης Παρασκευόπουλος 8213034, Σωτήριος Γεωργόπουλος 3304066 - 7, Γιάννης Μηλιάς 7721611.

Ενα βέλος για τον Ζήνωνα

“Ομορφος κόσμος ηθικός, αγγελικά πλασμένος” - Σολωμός

Γιάννης Γερόπουλος

Ο φιλόσοφος Ζήνων έζησε στην Ελέα της Κάτω Ιταλίας. Μαθήτευσε στον μεγάλο Παρμενίδη, που έδειξε το αμετάβλητο του είναι και θεμελίωσε το οντολογικό πρόβλημα. Ο Ζήνων ανέπτυξε συλλογισμούς περί της ανπαροξίας της πολλαπλότητας και της κίνησης των όντων. Σε ένα θεώρημα περί της ακινησίας ανέπτυξε τον εξής συλλογισμό: το βέλος, επειδή κατέχει ορισμένη θέση σε ορισμένη χρονική στιγμή, δεν κινείται αλλά ηρεμεί. Αυτό τον ευφυή κατά τα άλλα συλλογισμό λέγεται ότι προσέβαλε ένας συμπατριώτης του: έβαλε ένα βέλος στο τόξο, το τέντωσε προς το δάσκαλο και του υπέδειξε να μην ανησυχήσει όταν αφήσει τη χορδή, αφού σύμφωνα με τα λεγόμενά του το βέλος δεν θα τον φτάσει. Ο μαθητής μάλλον δεν εκτέλεσε το πείραμα, αφού ο Ζήνων παραδίδεται πως σκοτώθηκε από οπαδούς του τυράννου της Ελέας Νεάρχου, επειδή παρότρυνε τους συμπολίτες του να επαναστατήσουν.

Εικοσιπέντε αιώνες μετά, την ολοκλήρωση του πειράματος φαίνεται ότι την ανέλαβαν οι γενετιστές. Τεντώνουν τη χορδή του DNA και μας σημαδεύουν με τα ίδια μας τα γονίδια, εφαρμόζοντας τη λαϊκή σοφία που λέει: “με σαΐτα που κάνουν από φτερά του σκοτώνουν τον αητό”. Δε θέλουν πια να μας σκοτώσουν, θέλουν να μας ελέγξουν. Κατάλαβαν ότι ζωντανοί τους χρησιμεύουμε περισσότερο.

“Ολοταχώς προς την εποχή της ευημερίας και τις άριστης υγείας βαδίζει η ανθρωπότητα”. “Κολοσσιαίος επιστημονικός άθλος”. “Ανακάλυψη του τροχού της ζωής”. “Είσοδος στο άδυτο των αδύτων”. “Αποκρυπτογράφηση του βιβλίου της ζωής”. “Τέλος στην ασθένεια”. “Εξυπνα φάρμακα” που θα βελτιώνουν τη μνήμη, την ψυχολογική διάθεση ή τα εξωτερικά χαρακτηριστικά μας κατά βούληση....

Με μια λεπτομέρεια όμως: όχι για όλους! Την ίδια ιστορική

μέρα της πολύκροτης ανακοίνωσης για την αποκωδικοποίηση του ανθρώπινου γονιδιώματος, στη Νότιο Αφρική ξεκινούσε μια σημαδιακή δίκη. 42 φαρμακευτικές εταιρείες στράφηκαν εναντίον της κυβέρνησης για να εμποδίσουν την εγχώρια παραγωγή φτηνών φαρμάκων για το AIDS. Επικαλούμενες “πνευματικά δικαιώματα” στις πατέντες των φαρμάκων (τις παρέχει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου) ζητούν να επιβάλουν στην αγορά μόνο τα δικά τους εισαγόμενα (και ακριβά) φάρμακα. Το αν 2,5 εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν κάθε χρόνο στην Αφρική από το AIDS, το αν η Αφρική έχει μόνο το 1% της παραγωγής φαρμάκων, το αν το ετήσιο εισόδημα του νοτιοαφρικανού πέφτει κάτω από 3000 δολάρια... δεν τους νοιάζει. Τους νοιάζει όμως πάρα πολύ (φρόντισαν γι' αυτό) ότι η θεραπεία με τα δικά τους φάρμακα κοστίζει 15000 δολ. το χρόνο για κάθε ασθενή.

Οι πιθανές χρήσεις των ατομικών γενετικών δεδομένων δεν θα μπορούσαν παρά να φαντάζουν εξόχως γαργαλιστικές για

έναν έξυπνο επιχειρηματία, σαν τον δαιμόνιο πρόεδρο της εταιρείας Celera Genomics. Το άγριο χαμόγελο της επιτυχίας του κυρίου Βέντερ μπροστά σε μια οθόνη με ένα πολύπλοκο σχέδιο ηλεκτρονικού υπολογιστή από τμήμα του ανθρώπινου γονιδιώματος έκανε το γύρο του κόσμου. Χαμόγελο της επιτυχίας για την ανακάλυψη του... γονιδίου του κέρδους, ειπώθηκε εύστοχα. Για πρώτη φορά μια ιδιωτική επιχείρηση διεκδικεί τον έλεγχο μιας επιστημονικής επανέστασης ιστορικών διαστάσεων για την ανθρωπότητα. Μαζί με το νομπελίστα Γουότσον, εργάστηκαν για χρόνια στο πρόγραμμα του Ανθρώπινου Γονιδιώματος (HGP), με την προστασία της αμερικανικής κυβέρνησης. Κάποτε ο Γουότσον εγκατέλειψε το πρόγραμμα, διαμαρτυρούμενος για την εμπορευματοποίηση της ανθρωπίνης ζωής. Αλλά ο Βέντερ στο μεταξύ ετοίμαζε το έδαφος για “κέρδη από τα πολλά υποσχόμενο Ελντοράντο της γονιδιακής ιατρικής”: κατοχύρωνε εμπορικά πατέντες από την έρευνα και τις μοσχοπουλούσε στις πολυεθνικές της φαρμακοβιομηχανίας. Κάποτε, μαζί με άλλους γενετιστές του σιναιφιού ίδρυσαν μια εταιρεία και κατοχύρωναν πλέον οι ίδιοι τις πατέντες, κάτι που έστρεψε τότε την επιστημονική κοινότητα εναντίον τους. Δεν αποκάλυπταν τα αντικείμενα και τα αποτελέσματα της έρευνας τους, αλλά τα διαχειρίζονταν ως επιχειρηματικά μυστικά!

Τι είπατε; Κόρακας κοράκου μάτι δε βγάζει; Χωρίζει από τους πρώην συνεργάτες και ιδρύει το 1998 άλλη εταιρεία τη Celera, σε συνεργασίας με μια γιγαντιαία επιχείρηση ηλεκτρονικών. Το σλόγκαν “η ταχύτητα μετράει” μπορεί βέβαια να μην ισχύει στην επιστήμη, ισχύει όμως για τα καλά στο χρηματιστήριο.

Η νέα εταιρεία αρχίζει να υπογράφει συμβάσεις με πολυεθνικούς κολοσσούς, σαν τα καλά παιδιά των φαρμακευτικών εταιρειών. Για να γίνετε ένας καλός επιχειρη-

ματίας, αρκεί να σκεφτείτε και λίγο σαν το Διάβολο. Βάλτε με το μυαλό σας, ποιοι θα μπορούσαν να αποκομίσουν κέρδη από τη γνώση της γονιδιακής ταυτότητας των ανθρώπων και βάλετε τα λεφτά σας στις ίδιες μετοχές. Σκεφτείτε τις στρατιές των ασθενών και τις ιατρικές εταιρείες που έχουν να πουλήσουν στον κοσμάκη πανάκριβες θεραπείες (ας είναι καλά η αύξηση της νοσηρότητας στο σύγχρονο αφύσικο τρόπο ζωής). Σκεφτείτε εκείνους που έχουν να πουλήσουν την επιθυμία απόκτησης απογόνων κατά παραγγελία, αγόρι ή κορίτσι, άτεκνα ζευγάρια κλπ. (ας είναι καλά η μειωμένη γονιμότητα του πληθυσμού για ποθογενείς αιτίες και ένα σωρό μύθοι). Σκεφτείτε όλους τους εμπόρους του ανθρώπινου πόνου, εκείνους που πουλούν ένα σωρό "σωτηρίες", από τεχνητά μέλη, τεχνολογία αναπηρίας και αναπηρία τεχνολογίας, όργανα για μεταμοσχεύσεις σε συμφέροντες τιμές κλπ. (ας είναι καλά τα σατανικά ατυχήματα, η θεά τεχνολογία και η λατρεία της βίας και της εγκληματικότητας). Σκεφτείτε τους εργοδότες (κράτος ή εταιρείες δεν έχει διαφορά, κανείς δεν παίζει με τις λέξεις πια) που νοιάζονται πολύ να μάθουν τα προσόντα ή τον χαρακτήρα του υποψήφιου για τη δουλειά τους (ας είναι

καλά η ανεργία. Σκεφτείτε τις ασφαλιστικές εταιρείες, που πολύ νοιάζονται να επιλέγουν τους πελάτες τους για να τους κατατάξουν ανάλογα με τη γενετική τους προδιάθεση (ας είναι καλά το άγχος, η αβεβαιότητα, η ανασφάλεια και η διάλυση της εργασίας, της πρόνοιας, της κοινωνικής ασφάλισης κλπ.). Σκεφτείτε εκείνους που θέλουν αφορμές να εκμεταλλεύονται τους άλλους, με πρόσχημα τη φυλή τους ή την καταγωγή τους, διακρίνοντας τους ανθρώπινους πληθυσμούς με βάση τη βιολογική τους ταυτότητα. Τι κι αν όλο αυτό είναι ένας μύθος; Τι κι αν οι σοβαροί επιστήμονες επισημαίνουν ότι ακόμα δεν πρέπει να βγαίνουν βιαστικά συμπεράσματα; Μεγάλοι μύθοι, μεγάλα κέρδη.

Οι γενετιστές ανακάλυψαν ότι το 95% του ανθρώπινου γονιδιώματος, αυτό που κάποτε βιάστηκαν να χαρακτηρίσουν "άχρηστο DNA", δείχνει "ανενεργό" αλλά αυτό κρύβει την εξέλιξη. Τι κι αν αποκαλύφθηκε ότι το ανθρώπινο γονιδίωμα διαφέρει από αυτό του ποντικού κατά 3% και από αυτό του χιμπατζή κατά 2% μόλις! Η επιστήμη τους τέτοια "εμπόδια" δεν γνωρίζει. Μήπως ο δαρβινισμός άραγε βοήθησε να καταλάβουμε αυτό που δεν κατόρθωσε τόσους αιώνες η θρησκεία ή η ηθική: ότι

δηλαδή η διαφορά του ανθρώπου από το κτήνος δεν έγκειται στη μορφή, αλλά στο περιεχόμενο; Ίσως η θετική χρήση της νέας γνώσης μας φέρει κάποτε μπροστά σε μια έκπληξη ακόμα μεγαλύτερη από αυτή. Τι άλλο είναι η ανθρώπινη ιστορία εκτός από την ιστορία της εκμετάλλευσης του ανθρώπου από τον άνθρωπο;

Ενας πρωτόγονος μια μέρα έχωσε το δάχτυλο στο νερό, για να το τρυπήσει. Το έβγαλε, δεν έγινε τίποτα. Μετά εφευρέθηκε το ρόπαλο. Σκέφτηκαν ότι αν τον δώσουν του νερού μια δυνατή, θα τρυπήσει. Πάλι δεν έγινε τίποτα. Μετά εφευρέθηκε το ακόντιο: τώρα θα δεις είπαν, μυτερό είναι, θα το τρυπήσουμε! Τίποτα πάλι. Σήμερα ο άνθρωπος έχει κατακτήσει ανώτερες τεχνικές. Ακόμα δεν τα κατάφερε. Μήπως η επιστήμη του είναι μάλλον η εξέλιξη των μέσων παρά του σκοπού; Αν η εξέλιξη του σκοπού μετρούσε περισσότερο, αυτό δεν θα μπορούσε να ονομαστεί "πολιτισμός";

Θα σωθεί ο Ζήνων; Κανείς δεν ξέρει. Ποιος θα τον σώσει από τους τυράννους;

Κί όμως φίλε Ζήνων! Ο κόσμος κινείται. Και "η ταχύτητα μετράει". Προς τα που πάει, είναι μια άλλη ιστορία.

1η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑ

Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή 14 έως 16 Σεπτέμβρη 2001

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, η Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Καρδίτσας (ΤΕΔΚ), ο Δήμος Καρδίτσας, η Δ/ση Γεωργικής Ανάπτυξης Καρδίτσας, η Αναπτυξιακή Καρδίτσας Α.Ε., ο Γεωπονικός Σύλλογος, ο Σύλλογος Φίλων Φυσικής Διαβίωσης και Υγιεινής Διατροφής και οι Βιοκαλλιεργητές Καρδίτσας το τριήμερο 14 έως 16 Σεπτέμβρη 2001 πραγματοποιούν ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ η οποία περιλαμβάνει έκθεση βιολογικών προϊόντων και παράλληλες εκδηλώσεις όπως ομιλίες, ημερίδα, Καραγκιόζη, θέατρο και άλλα. Στην έκθεση μπορούν να πάρουν μέρος παραγωγοί πιστοποιημένων βιολογικών προϊόντων, φυτικής και ζωικής παραγωγής μεταποιητές τυποποιητές, εισαγωγείς, περιβαλλοντικές οργανώσεις, οργανισμοί ελέγχου και πιστοποίησης, καταστήματα, χειροτέχνες, φορείς για τη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία.

Σε κάθε περίπτωση όλα τα προϊόντα που θα διακινήθούν στην έκθεση πρέπει να είναι πιστοποιημένα, κάτι που αποτελεί όρο για τη συμμετοχή του κάθε εκθέτη.

Σκοπός της οικολογικής γιορτής είναι η ενημέρωση και πληροφόρηση της κοινωνίας του Νομού Καρδίτσας γύρω από τα βιολογικά προϊόντα η εναισθητοποίηση του καταναλωτικού κοινού και τέλος η κατάθεση μιας άλλης πρότασης, ενός εναλλακτικού τρόπου παραγωγής προς τους αγρότες της περιοχής. Σε κάθε περίπτωση η προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας του πολίτη κατέχουν κυρίαρχη θέση στην όλη προσπάθεια.

Αγγελία

Πωλείται τριφύλλι βιολογικής καλλιέργειας σε δέματα, καθώς και βίκος σανός.
Τηλ.: 041 721293,
0421 81048

Συμπλήρωμα / Διόρθωση στον κατάλογο των καταστημάτων που μπορείτε να βρείτε τη Νέα Σελήνη:

Οικολογία = Ζωή

- Γ.Δ. Στεφάνου 13 Χαριλάου Θεσ/νίκη τηλ.: 031 - 326657
- Χαλκίων 29 Θεσ/νίκη 031 - 285181
- Μερκουρίου 10 Ντεπώ Θεσ/νίκη 031 - 411977
- Υψηλάντη 1 Νεάπολη Συκιές 031 - 633191

Αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος

Γιώργος Κολέμπας

Το άρθρο αυτό είχε ετοιμαστεί για το προηγούμενο τεύχος του περιοδικού. Τότε συζητιόταν ακόμα η αναθεώρηση του συντάγματος στη βουλή και η κινητοποίηση ενάντια σ' αυτήν ήταν επίκαιρη. Τελικά η πρόταση αναθεώρησης πέρασε και ψηφίστηκε απ' την πλειοψηφία της, αφού υποστηρίχθηκε και απ' το μεγαλύτερο μέρος της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Οι βουλευτές των δύο κομμάτων της αριστεράς είχαν αποχωρήσει, ενώ μόνο 37 βουλευτές ψήφισαν ΟΧΙ και άλλοι 17 ΠΑΡΩΝ (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι όλοι ήταν αντίθετοι. Πολλοί καταψήφισαν γιατί ήθελαν πιο χαλαρή προστασία του περιβάλλοντος όπως προκύπτει από τις τοποθετήσεις τους στη βουλή).

Ετσι αλλάζει κάπως η δομή του αρχικού άρθρου, αφού δεν δημοσιεύθηκε στο προηγούμενο λόγω πληθώρας ύλης.

-Η προσπάθεια της κυβέρνησης για την αναθεώρηση του άρθρου 24 καθώς και των άρθρων 94, 95 και 100 συνάντησε μεγάλη αντίσταση από το σύνολο των οικολογικών και περιβαλλοντικών οργανώσεων. Πάνω από 500 φορείς είχαν υπογράψει ανάλογη διαμαρτυρία και πολλοί απ' αυτούς οργάνωσαν διάφορες εκδηλώσεις. Χιλιάδες άνθρωποι απ' όλη τη χώρα έχουν στείλει γράμματα, e-mail και κείμενα διαμαρτυρίας σε υπουργούς και βουλευτές. Πολλές Πανεπιστημιακές Σχολές είχαν καταγγείλει ότι η αναθεώρηση αυτή όπως προτεινόταν οδηγούσε κατευθείαν στην οικοπεδοποίηση των δασών. Ολόκληρη η Ελληνική κοινωνία (εκτός βέβαια απ' τους καταπατητές, εμπρηστές και σφετεριστές των δασών) ήταν αντίθετη σ' αυτές τις τροποποιήσεις. Όμως, πέρα από κάποιες βελτιώσεις στη διατύπωση που δέχθηκε ο εισηγητής της πλειοψηφίας Ε. Βενιζέλος, το αντί τους δεν ίδρωσε. Η μεγάλη μερίδα των βουλευτών και από τα δύο κόμματα, έδειξαν την πολιτική τους πρόθεση για "αξιοποίηση" των φυσικών μας οικοσυστημάτων, όπως φαίνεται απ' τα πρακτικά της βουλής. Η αντίληψή τους αυτή είναι φανερό σε ποια επικίνδυνη ερμηνεία του Συντάγματος για το περιβάλλον θα οδηγήσει.

Αλλά ας δούμε ποιές είναι αυτές οι αλλαγές. Η διατύπωσή του είναι:

"Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση

της αειφορίας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των

δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την εθνική οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον".

Στο άρθρο 24 που ίσχυε μέχρι τώρα, και που δεν ήταν βέβαια το καλύτερο δυνατό, δινόταν ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία των δασών. Χάρη σ' αυτό αποφεύχθηκε, σε κάποιο βαθμό, η μεγαλύτερη υποβάθμιση του περιβάλλοντος της χώρας από τις πάσης φύσεως επιβουλές και πιέσεις που δέχονταν αυτά τα χρόνια.

Τώρα με κείμενο αριστογραμματικά περίπλοκο και δήθεν προοδευτικό, με ασαφείς έννοιες και

περίτεχνες εκφράσεις κρύβουν το πραγματικό σκοπό, που είναι η αλλαγή της χρήσης των 13 εκατομ. στρεμμάτων δασών και δασικών εκτάσεων, αφήνοντάς τες στα χέρια οικοδομικών επιχειρήσεων και συνε-

ση του κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής

ταιρισμών και των αντίστοιχων οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων.

Πραγματικά. Πρώτα - πρώτα μπαίνει στην ιδιομοίρα το φυσικό και το πολιτιστικό περιβάλλον. Σαν πολιτιστικό περιβάλλον βέβαια θα θεωρείται το οικιστικό και η ποιότητα ζωής που συνδέεται μ' αυτό. Και δεν θέλουμε ποιότητα ζωής; Τι πιο ωραίο;

Όμως ποιότητα ζωής είναι να έχουμε σπίτι στο δάσος. Πολιτιστικό δικαίωμα είναι να υπάρχουν δρόμοι μέσα σ' αυτό. Δεν χάθηκε και ο κόσμος αν χαλάσουμε και ένα μέρος του δάσους, αφού έχουμε κι άλλα δάση. Αρκεί το ισοζύγιο να είναι θετικό. Εξάλλου τον ρόλο του προστάτη τον έχει και ο "καθένας" στον ίδιο βαθμό με το κράτος. Ο "καθένας" λοιπόν που είναι ιδιοκτήτης δάσους ή δασικών εκτάσεων έχει δικαίωμα να το "προστατέψει" όπως αυτός νομίζει. Εδώ κρίνεται η πρόθεση για ιδιωτικοποίηση της προστασίας και της διαχείρισης των δασικών και φυσικών οικοσυστημάτων. Μάλιστα στη διατύπωση που είχε προτείνει αρχικά ο Ε. Βενιζέλος φαίνεται καθαρά η πρόθεση: "ο καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, καθώς και το δικαίωμα στη διασφάλιση και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής".

Στη συνέχεια, αναφέρεται σαν πλαίσιο αρχής της αειφορίας. Η έννοια της αειφορίας είναι τόσο ασαφής που χωράνε σχεδόν τα πάντα. το πολιτικό - οικολογικό κίνημα κάνει μεγάλη κριτική σ' αυτή την έννοια γιατί ακριβώς δικαιολογεί στην ουσία οποιασδήποτε μορφής ανάπτυξη και αξιοποίηση των φυσικών πόρων και των φυσικών οικοσυστημάτων. Το πιο σημαντικό όμως είναι το σημείο που λέει ότι "Ο Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία".

Ετσι κοινοβουλευτικές πλειοψηφίες, ανάλογα με τα εκάστοτε συμφέροντα που προωθούν, θα καθορίζουν τι θα γίνεται

Είναι δάσος το καμένο; Οχι βέβαια αφού είναι ξερά κλαδιά. Κόψτε τα για να μην

νομίζει κανείς ότι εξακολουθεί να είναι δάσος. Ο Νόμος θα ορίζει τι είναι δάσος και πως θα προστατευθεί. Και είναι ζήτημα μηνών να έρθει στη βουλή το νέο νομοσχέδιο για τα δάση, που θα ρυθμίζει τις αυθαίρεσες και θα δικαιώνει τους πονηρούς. Και μετά από κάποια χρόνια, μια άλλη κυβερνητική πλειοψηφία θα φέρει ένα άλλο νομοσχέδιο που θα ξαναρυθμίζει καλύτερα ότι δεν θα ρυθμίσει το προηγούμενο κ.ο.κ

Τέλος: "απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών... εκτός αν... η εθνική οικονομία... το δημόσιο συμφέρον". Βέβαια! Ποιοι άλλοι λόγοι παρά η εθνική οικονομία ή το δημόσιο συμφέρον θα επιτρέψουν την αλλαγή της χρήσης τους; Λόγοι δημοσίου συμφέροντος θα επιτρέψουν την κατασκευή ενός τελεφερίκ ή μιας πίστας σκι σε δασική έκταση. Λόγοι εθνικής οικονομίας ή δημοσίου συμφέροντος θα επιτρέψουν σχέδια πόλης σε περιστασιακές δασικές περιοχές όπου υπάρχει μεγάλη πίεση (Αθήνα, Θεσ/νίκη κτλ) ή τα μεγάλα έργα καθώς και τα έργα για την Ολυμπιάδα του 2004. "Σύσσωμο το έθνος" προσδοκά τα μεγάλα εθνικά οφέλη απ' αυτή την Ολυμπιάδα ή απ' την κατασκευή της Εγνατίας οδού κ.λ.π.

Βλέπουμε δηλαδή ότι με τις πιο πάνω διατυπώσεις ανοίγει ο δρόμος για κάθε καταστροφικό ενδεχόμενο, αφού το οποιοδήποτε έργο δεν θα μπορεί να κρίνεται αντισυνταγματικό από το Συμβούλιο Επικρατείας. Και εδώ έρχεται να δέσει και η αναθεώρηση των υπόλοιπων άρθρων.

Στα άρθρα 94, 95 καταργούν το μέχρι τώρα δικαίωμα των πολιτών και φορέων να προσφεύγουν στο ΣτΕ. Στο εξής αυτό θα γίνεται μόνο μετά από προηγούμενη απόφαση των κατωτέρων δικαστηρίων, όπου υποχρεωτικά θα προσφεύγουν πρώτα οι ενδιαφερόμενοι. Ετσι καθιερώνονται χρονοβόρες διαδικασίες που ακυρώνουν την αποτελεσματικότητα που είχε τυχόν μέχρι σήμερα το ΣτΕ. στη δικαστική προστασία του περιβάλλοντος.

Εξάλλου το ΣτΕ "θα έχει όσες αρμοδιότητες του δίνει ο νόμος". Και ο νόμος, που θα γίνει με κάποια τροπολογία, κάποιο βράδυ σε περασμένη ώρα με 6-7 κοιμισμένους βουλευτές στα έδρανα της βουλής από τους οποίους οι 3-4 θα είναι "μιλημένοι", μπορεί να λέει: "Θέματα που άπτονται της καταστροφής των δασών δεν ανήκουν στην αρμοδιότητα του ΣτΕ". Για την αναστολή του έργου λοιπόν που θα πρέπει να γίνει σε κάποια περιοχή π.χ. του "χωριού" που θα φιλοξενήσει τους δημοσιογράφους των ολυμπιακών αγώνων, θα πρέπει να αποφασίσει ο διοικητικός πρωτοδίκης του πρωτοδικείου της αντίστοιχης περιοχής. Που να έχει τα κότσια, ο φονκαράς ο πρωτοδίκης, να βγάλει αναστολή. Θα τον περιλάβουν οι κάθε είδους "εθνικοί" δημοσιογράφοι.

Στο άρθρο 100 καταργείται ο δικαστικός έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων και των διαταγμάτων και περιορίζεται αυτό μόνο στις ολομέλειες των Ανωτάτων Δικαστηρίων. Μέχρι τώρα μπορούσε κάποιος δικαστής να πει ότι τον συγκρομένο νόμο δεν τον εφαρμόζω γιατί είναι αντισυνταγματικός. Τώρα θα πρέπει να πηγαίνει κανείς στην ολομέλεια.

Είναι λοιπόν φανερό που αποβλέπει ο συνδυασμός αυτών των αναθεωρήσεων. Στην κατάλυση της συνταγματικής προστασίας του περιβάλλοντος και στη διευκόλυνση, μέσω αντίστοιχων νόμων που θα περνούν από μια κοινοβουλευτική πλειοψηφία, της λεηλασίας του από τα κάθε λογής οικονομικά συμφέροντα.

Η αντίδραση που εκδηλώθηκε λοιπόν μέχρι τώρα έφερε κάποια αποτελέσματα όσον αφορά στη διατύπωση, όμως δεν στάθηκε αρκετή. Τα πράγματα είναι πιο δύσκολα για το περιβάλλον, όπως και για μια σειρά άλλα θέματα, από πριν. Χρειάζεται τα επόμενα χρόνια να δημιουργηθεί ένα κίνημα με γνώση και αποφασιστικότητα που θα αντισταθεί στις ζοφερές εξελίξεις και πιθανόν θα τις ανατρέψει. Η συμμετοχή μας σ' αυτό είναι ευκαιρία και αναγκαία.

“ Η χλωμή, κουρασμένη και εκνευρισμένη άνοιξη ! ”

Βιολογικές επιπτώσεις της η/μ ακτινοβολίας

Μάριος Δεσύλλας, 15.5.01

... αν τελευταία / αυτή την άνοιξη αντί να σας πλημμυρίζει η συνηθισμένη δύναμη ζωής, νοιώθετε κούραση, αδιαθεσία και ανεξήγητα νεύρα, ίσως να φταίει και η υπερβολική έκθεσή σας σε η/μ πεδία !

- Σαν πρόλογος

Δίσταζα να γράψω αυτό το άρθρο.

Δεν μπορούσα να διακρίνω - κι ούτε ακόμα μπορώ - αν θα φέρει “καλό”, με την ενημέρωση για τους κινδύνους, ή θα σπείρει, θα προσθέσει φόβους, εξίσου, αν όχι πιο επικίνδυνους από τα πεδία τα ίδια ! Τα στοιχεία όμως που εδώ και καιρό μαζεύω, αλλά και τα συμπτώματα που παρατήρησα πάνω μου, από τη δική μου έκθεση σε πεδία, πιέζουν, “σπρώχνουν” θέλοντας να βγουν προς τα έξω. “Η σιωπή είναι συνενο-

χή”, δεν έλεγαν παλιά; Ας βγουν λοιπόν. Κι ας είναι η ευθύνη και σε άλλους, για τον πανικό τους ή για μια - σε λογικά πλαίσια - αυτοάμυνα.

Κι εξ’ άλλου η καταγγελία, η όποια αντίσταση, δεν έχει κάτι από “πανηγύρι” ; Ναι, απαντάω.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

- Τι είναι τα “πεδία”;

Εννοούμε τα **ηλεκτρικά** και **μαγνητικά** πεδία, ή ηλεκτρομαγνητικά, μια κι αυτά τα δύο πάνε μαζί (και για συντομία “η/μ” πεδία).

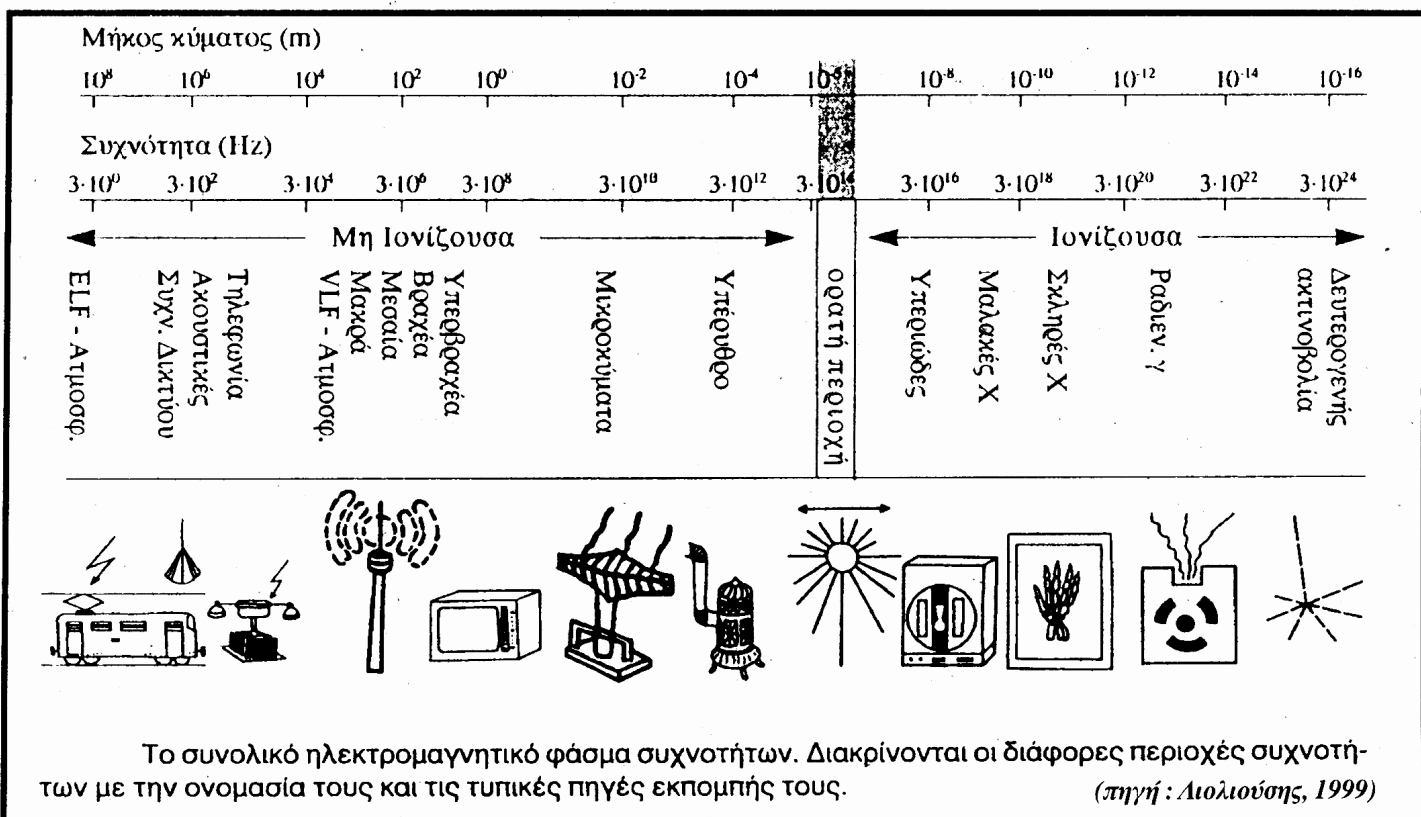
Πεδίο (field) είναι ο **χώρος** όπου ασκούνται δυνάμεις πάνω σε ηλεκτρικά φορτία (τότε έχουμε ηλεκτρικό πεδίο) ή ρεύματα (οπότε έχουμε το μαγνητικό πεδίο). Τέτοια πεδία δημιουργούνται στο χώρο γύρω από ένα μεταλλικό σύρμα που το διαρ-

ρέει ηλεκτρικό ρεύμα ή και γύρω από μια οποιαδήποτε ηλεκτρική συσκευή σε λειτουργία.

Πρακτικά έχει σημασία για τον καθένα μας να ξέρει τι συμβαίνει όταν βρίσκεται κοντά (το τι σημαίνει “κοντά” βέβαια ποικίλλει ανάλογα με την περίπτωση) όταν δηλαδή “μπαίνει” σε κάποιο πεδίο.

Το άτομο αυτό τότε δέχεται μια μικρή ή μεγαλύτερη ποσότητα η/μ **ακτινοβολίας** (radiation). Ένα είδος δηλαδή **ενέργειας** που μεταδίδεται, όχι μέσα από την ύλη, αλλά με μορφή η/μ κυμάτων (τοπικών και χρονικών μεταβολών δηλαδή του η/μ πεδίου).

Η ακτινοβολία αυτή είναι μη-ιονίζουσα (non-ionizing). Δεν προκαλεί δηλαδή “ιονισμό ατόμων”, σε αντίθεση με την σαφώς πιο επικίνδυνη ... “ξαδέλφη της”, την ιονίζουσα ακτι-

νοβολία, όπου ανήκει και η **ραδιο-νέργεια**.

Πηγές η/μ ακτινοβολίας που συναντάμε στην καθημερινή μας ζωή είναι :

- * Καλώδια ΔΕΗ (απλές γραμμές αλλά κυρίως οι πυλώνες, οι γραμμές δηλαδή μεταφοράς "υψηλής τάσης").

- * Πομποί και αναμεταδότες (κεραίες) TV - Ραδιοφώνου - Radar - κινητής τηλεφωνίας.

- * Οικιακές συσκευές γενικά, φούρνοι μικροκυμάτων, ηλεκτρικές κουβέρτες, τηλεόραση, μίξερ, κλπ.

- * Ηλεκτρονικοί υπολογιστές

- * Κινητά τηλέφωνα

- * Λαμπτήρες φθορισμού (αλλά κι οι διαφημιζόμενοι -λόγω της χαμηλής τους κατανάλωσης- ως οικολογικοί νέου τύπου λαμπτήρες φθορισμού)

Τα τελευταία 50 χρόνια ο ηλεκτρισμός έφτασε "και στο τελευταίο χωριό". Δεν είναι όμως οι λάμπες φωτισμού αλλά ούτε και οι κλασικές εφαρμογές του ηλεκτρισμού στο νοικοκυριό που θα πρέπει να μας ανησυχούν. Το πρόβλημα έχει να κάνει πιο πολύ με τις **γραμμές υψηλής τάσης**, αυτές δηλαδή που μεταφέρουν το ρεύμα από τα σημεία παραγωγής στους τόπους κατανάλωσης δημιουργώντας έτσι ένα επικίνδυνο δίκτυο, αλλά και με τα πιο πρόσφατα "δώρα" της ηλεκτρονικής εποχής : **κομπιούτερ** και **κινητά**.

Όπως και με τα φυτοφάρμακα, τον ενθουσιασμό για τα πρώτα επιτεύγματα, αρχίζει να διαδέχεται - και όπως φαίνεται θα γίνεται όλο και πιο έντονος - ο προβληματισμός για τις επιπτώσεις. Έτσι είναι ενδεικτικό ότι σήμερα πια χρησιμοποιείται συχνά ο όρος **ηλεκτρορύπανση** (electrosmog).

Η ηλεκτρορύπανση, η επιβάρυνση δηλαδή της υγείας μας από τα η/μ πεδία, **είναι αυτή τη στιγμή η πιο ύπουλη μορφή ρύπανσης**. Άρα ίσως και η πιο επικίνδυνη.

Κι αυτό γιατί πρώτα απ' όλα δεν φαίνεται, δεν γίνεται άμεσα αντιληπτή από / με τις αισθήσεις (όραση, όσφρηση) τουλάχιστον όχι τόσο εύκολα όσο π.χ. το φωτοχημικό νέφος ή τα απόβλητα ενός εργοστασίου..

Δεν έχει χρώμα, δεν πιάνεται, δεν κόβεται, κ.ο.κ.

Έπειτα, **καθώς είναι πολύ πρόσφατη, μας πιάνει "απροετοίμαστους"**, τα κομπιούτερ και τα κινητά διαδόθηκαν πλατιά στη χώρα μας μόλις τα τελευταία 5-10 χρόνια. Μόνο ! Τα χρόνια όμως συμπτώματα θέλουν ... χρόνο (το λέει και η λέξη) να εμφανιστούν, πόσο μάλλον όταν χρειάζεται να ξεκαθαρίσεις σχέσεις αιτίου-αποτελέσματος. (Το ίδιο σύμπτωμα μπορεί να δημιουργείται κι από άλλους παράγοντες). Ο δε ιατρικός κόσμος στον οποίο τελικά επαφίομαστε για να διαπιστώσει τις επιπτώσεις, δεν έμαθε κάτι τέτοιο στις σπουδές του και δύσκολα -λίγοι ίσως μόνο- θα τολμήσουν να πουν την αλήθεια. Η εύκολη λύση - από καταγγελίες που έχουμε - είναι να βγάζει τους παθόντες, ψυχολογικά διαταραγμένους (!)

Τέλος οι εφαρμογές που ενοχοποιούνται (κομπιούτερ, κινητά), αν και δεν ... "τις ήξερε ούτε η μάνα τους 20 χρόνια πριν" (!) **έχουν καταφέρει σήμερα να τις περιβάλλουν με ένα δυσανάλογο κύρος**, τόσο οι εταιρείες που τις πουλάνε και τις διαφημίζουν όσο και αυτοί που εξαρτούν τον τρόπο ζωής τους από αυτές : γραφειοκράτες, επιχειρηματίες, κλπ.

Δύσκολα λοιπόν κάποιος τολμά να τις ενοχοποιήσει μια και έτσι θα έθετε υπό αμφισβήτηση το συνολικό μοντέλο ανάπτυξης, τον υποτίθεται "ευγενή και φωτισμένο" καπιταλισμό του 2001.

Είναι όμως ευγενής ;

Η αίσθησή μου είναι αντίθετα, βάσει της προσωπικής μου εμπειρίας, ότι ζούμε στην εποχή μας, μια νέα μορφή **"τεχνολογικής βαρβαρότητας"**.

- Μια προσωπική μαρτυρία

Ήταν κάπου μετά το '90, όταν άρχισα να βρίσκομαι, τυχαία στην αρχή, κοντά σε υπολογιστές. Λίγο αργότερα έμαθα τα βασικά και ξεκίνησα να γράφω τα πρώτα κείμενά μου. Εκείνη την εποχή δεν θυμάμαι να είχα αισθανθεί τίποτα ιδιαίτερο, πέρα από τον ενθουσιασμό για τις δυνατότητες του (νέου τότε) εργα-

λείου. Ο υπολογιστής ήταν ένα μάλλον φιλικό και ενδιαφέρον εξάρτημα του σπιτιού, όπως δείχνει ίσως το γεγονός ότι τον άνοιγα και για να παίξω ! (για όσους θυμούνται, το δημοφιλές τότε - απαρχαιωμένο σήμερα - tetris, αυτό με τα κυβάκια που πέφτουν ; !)

Σιγά - σιγά έφτασα να δουλεύω και μεγάλα κείμενα της δουλειάς μου, των 10 και 20 σελίδων. Αυτό τώρα πια σήμαινε "γερές βάρδιες" αρκετών ωρών μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή.

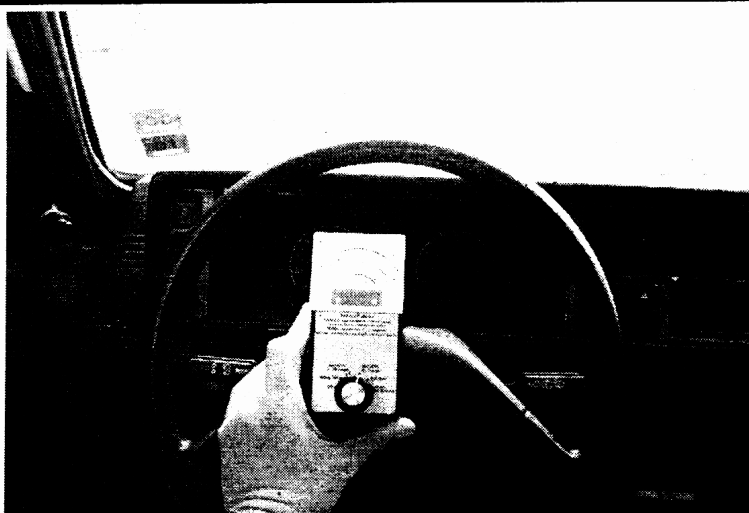
Πάνω εκεί άρχισα να παρατηρώ - ή **μάλλον να δίνω προσοχή** - σε **συμπτώματα**, πάνω μου. Από το αθώο "ζεμάτισμα στα χείλια" που μου θύμιζε όταν παιδιά δοκιμάζαμε με τη γλώσσα τις πλακέ μπαταρίες, έως τον κάπως ανησυχητικό πόνο στα μπροστινά δόντια. Αλλά βασικά : **κουρασμένα μάτια, πονοκέφαλο, ζαλάδα**, μαζί και με απώλεια **όρεξης** και αίσθημα **καούρας** στο στομάχι, ενώ δεν έλειψαν και **μυϊκά** προβλήματα. (Φτάνουν ;)

Φτάνοντας μπροστά στον καθρέφτη αντίκριζα ένα τρομακτικό θέαμα : βαθιοί μαύροι κύκλοι γύρω από τα μάτια, το δέρμα χλωμό και τραβηγμένο. Λες και μια εφιαλτική μηχανή του χρόνου, μέσα σε λίγες ώρες με είχε πετάξει 10 ή 20 χρόνια στο μέλλον. Ένα (ηλεκτρονικό) e-πορτραίτο του Dorian Gray. (Τι συμβαίνει εδώ ;)

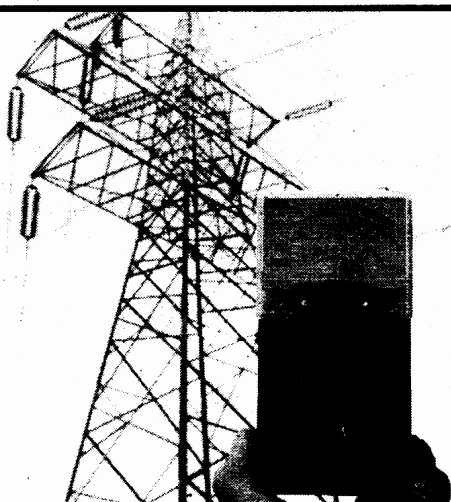
Όσο για τη **διάθεσή** μου, που μου πήρε πιο πολύ χρόνο να την τσεκάρω ή μάλλον να απομονώσω κατά το δυνατό άλλους παράγοντες, εντόπιζα μια σιγά-σιγά όλο και πιο συγκεκριμένη αίσθηση **κατάθλιψης, μετά από κάθε χρήση υπολογιστή ή και κινητού**. Όπου ξαφνικά, στα "καλά καθούμενα", όλα άρχιζαν να μου φαίνονται δύσκολα ή μάταια ή και "αδύνατον να πάνε καλά".

- Βιολογικές επιδράσεις η/μ πεδίων : τα στοιχεία

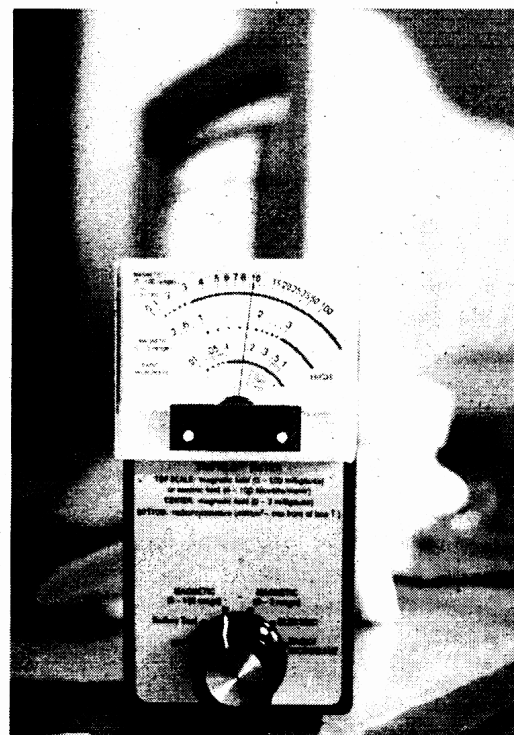
Ρωτώντας για το τι συμβαίνει εκεί, συναντούσα στην αρχή είτε την άγνοια (πωλητές PC π.χ.) είτε τον καθουσιασμό (πωλητές κινητών : "τώρα με τα νέα μοντέλα δεν

Πεδίο η/μ στην καμπίνα ενός κοινού Ι.Χ. στην περιοχή των οργάνων (ταμπλώ). Άλλος ένας λόγος που οι οδηγοί στο μποτιλιάρισμα είναι έτοιμοι να εκραγούν, να σκοτώσουν κλπ. από τα νεύρα τους αλλά και άλλος ένας λόγος να πάμε με τα πόδια ή το ποδήλατο!

Αρκετή η η/μ επιβάρυνση (2-3m Gauss) σε αή β περιοχές από όπου περνάει ρεύμα υψηλής τάσης (πυλώνες ΔΕΗ), ειδικά για τους μόνιμους κατοίκους και τα παιδιά τους.

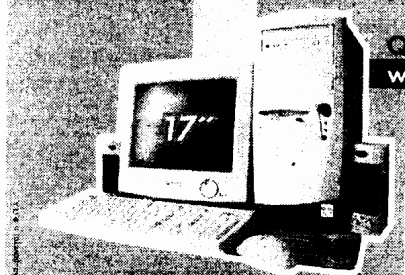

Ψηλή η/μ επιβάρυνση (περίπου 10m Gauss) στο κλασικό πια περιβάλλον εργασίας για κάθε νεοέλληνα που δουλεύει σε γραφείο. Ποιός όμως τολμάει να πει: "με πειράζει".

Σειρά ελαιοδέντρων που "δεν άντεξαν". Σ' αυτό συνέδραμαν βέβαια κι άλλοι παράγοντες όπως η κακή στράγγιση και η ασφυξία και σαπίσματα ριζών. Χάθηκαν τα δέντρα εκείνα όμως που βρίσκονταν ακριβώς κάτω από τα καλώδια μεταφοράς ρεύματος. Οι επιπτώσεις των η/μ πεδίων στις καλλιέργειες έχουν γενικώς υποεκτιμηθεί.

αυτή την Άνοιξη κερδίστε διπλά

QUEST Xpand Ingenious with Intel Pentium III processor 1GHz

- Ram 128Mb/133Mhz, • HDD 20GB ATA/100 Western Digital, • VGA 32Mb AGP,
- DVD BTC (12x40), • Sound Card, • Hycio 120W, • Fax/Modem 56K,
- Οθόνη Q 17", • Microsoft Internet Keyboard, • Microsoft IntelliMouse,
- Microsoft Windows Millennium Edition
- Σύνδεση στο Internet με την Hellenic Line
- 8-ώρες εκπαίδευση από τον κατασκευαστή

Ολοσέλιδη διαφήμιση για υπολογιστές. Όπως ακριβώς και τα αυτοκίνητα. (Οι έλληνες λοιπόν καταναλώνουν πολλά αυτοκίνητα και πολλά P.C.). Φυσικά δεν περιμένουμε από αυτές τις διαφημίσεις να μας πουν για τις επιπτώσεις, ευθύνη μας να τις ψάξουμε... Μήπως όμως θα έπρεπε; (βλ. τσιγάρα!)

υπάρχει πια κανένα πρόβλημα") είτε την απόρριψη π.χ. από γνωστούς : "είσαι υπερβολικός!" ή και "υποχόνδριος".

Τι κι αν είμαι τι κι αν δεν είμαι, το πρόβλημα ήταν εκεί !

Συνεχίζοντας το ψάξιμο όμως μπόρεσα σύντομα να πατήσω σε πιο σταθερό έδαφος : σε ερευνητικά στοιχεία αλλά και ανάλογες εμπειρίες άλλων, (σιγά-σιγά όλο και πιο πολλών).

Σχολιάζοντας λίγο είναι γεγονός πως τα πεδία "δεν φαίνονται". Κι αυτό είναι κάτι που εύκολα μπορεί να παρασύρει τον καθένα στο να τα αγνοήσει.

Εξάλλου είναι γνωστό ότι η ιατρική του 2000 (όπως κι η γεωπονική) παρόλο το εντυπωσιακό της οπλοστάσιο (αξονικοί τομογράφοι κλπ) σαν θεωρία, σαν σκέψη, έχει μείνει στις φυσικές επιστήμες του 19ου αιώνα : η ενεργειακή διάσταση, η κβαντομηχανική αφήνει ασυγκίνητο το μέσο συμβατικό γιατρό. Διάσταση που ξέρουν - και αξιοποιούν με επιτυχία- όσοι δουλεύουν με την ομοιοπαθητική θεραπεία ή το βελονισμό.

Κι όμως κάθε πρωτοετής βιολόγος (ή μήπως τώρα πια κι απ' το λύκειο) μαθαίνει ότι **τα φαινόμενα της ζωής είναι και φαινόμενα ηλεκτρικά**. Ότι οι βασικές χημικές αντιδράσεις της ζωής μέσα στο κύτταρο είναι ιοντικές. Ότι τα νευρικά ερεθίσματα της ζωής μεταδίδονται με ιόντα K⁺ και Na⁺. Καθώς κι ότι **ο ηλεκτρισμός έχει βιολογικές επιδράσεις** : πράγματι ο νεκρός βάτραχος συσπάται σε επαφή με ασθενές ηλεκτρικό ρεύμα.

...Φυσικά (γιατί άραγε !!!) δεν θα μας το πει καμία από τις ολοσέλιδες διαφημίσεις υπολογιστών, καμιά μεγάλη φωτεινή επιγραφή μέσα στα μαγαζιά που φύτεψαν σαν μανιτάρια στη Silicon Valley της Ελλάδας την οδό Στουρνάρη, της Αθήνας αλλά και σιγά σιγά σε κάθε επαρχιακή πόλη, κανένα τηλεοπτικό spot από αυτά που αριστοτεχνικά δείχνουν ηλικιωμένους ή παιδιά να σώζονται χάρις στο κινητό τους. Δεν μας λένε όλοι αυτοί λοιπόν το εξής :

"ΠΡΟΣΟΧΗ : ΜΕ ΤΟ ΠΟΥ ΒΑΖΕΤΕ

ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΥΣΚΕΥΗ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΤΑΙ Η/Μ ΠΕΔΙΟ ΠΟΥ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ ΝΑ ΣΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕΙ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ, ΣΤΕΙΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΚΙΝΟ". (τελεία)

Ευτυχώς το λένε αρκετοί άξιοι ερευνητές αλλά και μέσα ενημέρωσης και ομάδες πολιτών, που δουλεύουν γύρω από το θέμα.

Σταχυολογούμε :

* Ο κίνδυνος ανάπτυξης **όγκων του εγκεφάλου** είναι 13 φορές μεγαλύτερος στους τεχνικούς ηλεκτρικών εγκαταστάσεων (Speers, '88)

* Για τους ηλεκτρολόγους ο κίνδυνος **καρκίνου του αίματος** και της λέμφου είναι 7 φορές μεγαλύτερος (Szmigielski, 88)

* Για παιδιά που κατοικούν κοντά σε καλώδια υψηλής τάσης ο **κίνδυνος καρκίνου** είναι 5 φορές μεγαλύτερος (Savitz, '88)

* Ο κίνδυνος **αποβολών** διπλασιάζεται για τις έγκυες γυναίκες που εργάζονται σε οθόνες υπολογιστών

* Ο κίνδυνος ανάπτυξης **καρκίνου του στήθους** σε εργαζόμενες σε ηλεκτροκίνητα μέσα μεταφορών είναι 4 φορές μεγαλύτερος (Cancer Registry, Νορβηγία)

Ή ακόμα :

* Έκθεση σε η/μ πεδία έχει σαν αποτέλεσμα αύξηση τριγλυκεριδίων, αποδεκτή προειδοποίηση **καρδιακών προβλημάτων**.

* Τα πεδία από γραμμές υψηλής τάσης προξενούν καταστολή των **λεμφοκυττάρων** που έχουν κεντρικό ρόλο στην άμυνα του οργανισμού κατά του **καρκίνου**.

* Η/μ πεδία καταστέλλουν την παραγωγή **μελατονίνης** στον εγκέφαλο, ουσία υπεύθυνη για την ομοιοσταση του οργανισμού (π.χ. άμυνα απέναντι σε όγκους), την **πορεία της γήρανσης**, αλλά και την καλή **διάθεση**.

Τέλος

* Η ισχύς που απορροφάται στο μέρος του κεφαλιού κοντά στο κινητό φτάνει στα 3 w/Kg, πολύ πάνω δηλαδή από το όριο επικινδυνότητας των 1,6 w/Kg (Εργαστήριο Μικροκυμάτων ΕΜΠ). Επιδημιολογικές μελέτες (ΗΠΑ, Σουηδία) δείχνουν ότι υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα **καρκίνου** από την πλευρά του κεφα-

λιού που βρίσκεται κοντά στο κινητό.

Τουλάχιστον δυο περιστατικά αντρών αναφέρονται (στη Σουηδία) που μετά από πολυετή χρήση, **τυφλώθηκαν** από το ένα μάτι αυτό που βρισκόταν κοντά στο κινητό. Η τύφλωση διαπιστώθηκε ιατρικά, χωρίς να δοθεί ερμηνεία. Οι παθόντες είναι ωστόσο πεισμένοι : "γιατί να χάσουμε την όραση μόνο από το μάτι, που είναι κοντά στο κινητό ;" (Σουηδικός τύπος)

Μια 17χρονη γυναίκα με όγκο στον εγκέφαλο έκανε αγωγή για αποζημίωση πολλών δις σε εταιρεία παραγωγών κινητών (BBC, 1998)

Η ακτινοβολία που εκπέμπεται από το κινητό μπορεί να επιφέρει στους χρήστες σοβαρά προβλήματα στον εγκέφαλο, περιλαμβανομένης της νόσου **Alzheimer** (BBC, 1998)

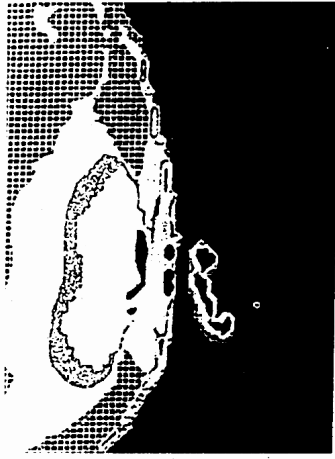
Σε όλα αυτά, τι απαντάει άραγε η επίσημη πλευρά ; Οι εταιρείες παραγωγής συσκευών όπως οι παραπάνω, αλλά και δημόσιοι και ιδιώτες εργοδότες κλπ που τα συμφέροντά τους απειλούνται ; "Τα στοιχεία, λένε, δεν είναι επαρκή για να αποδείξουν τις επιπτώσεις, εν ολίγοις, **ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΝΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ**"

Κι οι κυβερνήσεις ; Φτιάχνουν επιτροπές, που θεσπίζουν **όρια**. Συνήθως **αρκετά ψηλά** ώστε (προσοχή) να μπορούν να πουν με ακόμη μεγαλύτερη άνεση (θράσος;) : "**ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΝΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ**" ! Ανάλογα με ότι άλλωστε γίνεται και στα μέρη μας με το νέφος ή τα φυτοφάρμακα. Υπάρχει όμως και μια κατηγορία ανθρώπων που αποτελεί τη ζωντανή διάψευση των ισχυρισμών τους.

- Ηλεκτρο-ευαίσθητοι

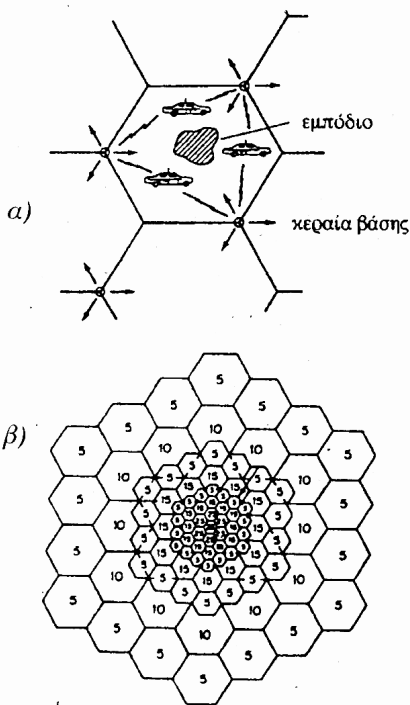
Ο Per (Πέτρος) Segerback είναι ένας από τους παλιότερους σχεδιαστές της Σουηδικής εταιρείας κινητών Ericsson. Το Νοέμβριο του 1999 απολύθηκε από τη δουλειά του. Ο λόγος : η **ηλεκτρο-ευαισθησία** του (electro-sensitivity). Η υπόθεση του Per αποτελεί σήμερα σημαντικό θέμα στα σουηδικά μέσα ενημέρωσης κι εξετάζεται από το Εργατικό Δικαστήριο (Labour Court).

Είναι φυσικά παράνομο - και

Απεικόνιση του βαθμού διεύθυνσης της ακτινοβολίας φορητού τηλεφώνου στους διάφορους ιστούς του κρανίου με μεθόδους τομογραφίας μαγνητικού συντονισμού.

Πηγή: Λιολιούσης, 1999

ΚΙΝΗΤΗ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑ

α) Στοιχειώδες κύτταρο κινητής τηλεφωνίας. Οι κεραιές βάσης είναι τοποθετημένες στις ακμές εξαγώνου.

β) Ολοκληρωμένο σύστημα κινητής τηλεφωνίας (GSM). Η ακτίνα κάθε κυττάρου μικραίνει στις περιοχές (κέντρα συνήθως των πόλεων) αυξημένου "φόρτου" (αριθμός τηλεφωνικών συνδιαλέξεων ανά 24ωρο) που σημαίνει πως αυξάνει ανάλογα και η πυκνότητα των εγκατεστημένων κεραιών.

Φαίνεται καθαρά η πύκνωση του δικτύου των κεραιών στα κέντρα των πόλεων. Κι αυτός είναι πιθανότατα ο λόγος της δυσφορίας που νοιώθουν τα ηλεκτροευαίσθητα άτομα, με αποτέλεσμα να αποφεύγουν να περάσουν από το κέντρο των μεγάλων πόλεων.

Πηγή: Λιολιούσης '99

πολύ περισσότερο ανήθικο - να γίνεται οποιαδήποτε διάκριση σε βάρος κάποιου με αφορμή την όποια σωματική του αναπηρία, πόσο μάλλον να απολύεται από τη δουλειά του !

Η ίδια η εταιρεία παραδέχεται ότι ο Per **απέκτησε** την ηλεκτροευαισθησία του (προσοχή : άρα **δεν** την είχε πριν) στη **διάρκεια κι εξαιτίας** της πολύχρονης δουλειάς του στην Ericsson. Σαν λόγο απόλυσης προβάλλεται το ότι δεν μπορούσε να συμμετέχει στην ομαδική δουλειά μια και πράγματι τα τελευταία χρόνια ήταν αναγκασμένος να δουλεύει από το σπίτι αποτελεσματικότερα, όπως σημειωτέον κάνουν χιλιάδες πια Βορειοευρωπαίοι. Η πραγματική αιτία όμως είναι μάλλον πως δεν τους "κόλλαγε" καλά σε μια εταιρεία που "πουλάει" κινητά να υπάρχει μέσα στους ανθρώπους της η ζωντανή απόδειξη των επιπτώσεων που έχουν τα η/μ πεδία στον άνθρωπο. Σήμερα ωστόσο η αψυχολόγητη αυτή ενέργειά τους γυρίζει σε "μπούμερανγκ"

...Καθώς το ηλεκτρονικό νέφος πυκνώνει ο Per αλλά και άλλοι ηλεκτροευαίσθητοι εξαναγκάζονται να μετακομίζουν όλο και πιο μακριά από μεγαλουπόλεις σαν τη Στοκχόλμη. Πολλοί ηλεκτροευαίσθητοι δεν μπορούν καν να περάσουν από το κέντρο των μεγάλων πόλεων, και ζούνε σε απομονωμένες αγροικίες ή τροχόσιτα. Η Σουηδική οργάνωση τους, FEB, αριθμεί περί τα 5000 μέλη. Καθόλου τυχαίο, καθώς είναι μια χώρα που πρωτοστάτησε στην ηλεκτρονική εποχή. Πρόκειται για άτομα που είναι κατά κάποιο τρόπο "κορεσμένα σε ηλεκτρική επιβάρυνση", με αποτέλεσμα να παθαίνουν σοβαρό stress και να τους συνιστάται να αποφεύγουν οποιαδήποτε επαφή με η/μ πεδία.

Σήμερα οργανώνονται και διεκδικούν τα δικαιώματά τους από την εργοδοσία ή τους ασφαλιστικούς φορείς, όπως θα 'κανε και κάθε άλλος που π.χ. έχασε το χέρι του ή το φως του στη διάρκεια κι εξαιτίας της εργασίας του.

- Κι εμείς;

Αλλά τι γίνεται με μας τους υπο-

λοίπους ; Τους "υγιείς" ; Αυτούς που είναι συνεχώς "με ένα κινητό στο χέρι", που ζουν στην καρδιά του ηλεκτρονικού νέφους; Τα πρόσωπα που, ιδιαίτερα στην Αθήνα, είναι συνεχώς όλο και πιο **χλωμά, εκνευρισμένα και απαισιόδοξα**. Πληθυσμός "στα πρόθυρα νευρικής κρίσης και μαζικής υπερκόπωσης";

...Τα τελευταία 5 χρόνια στις αναπτυγμένες χώρες έχουμε μια βουβή επιδημία που απλώνεται ανάμεσα στους εργαζομένους. Όλο και περισσότεροι, για την ίδια δουλειά που έκαναν παλιότερα, νοιώθουν ανεξήγητα κουρασμένοι, παίρνουν άδεια για 2 μήνες έως και 2 χρόνια και συχνά δεν επιστρέφουν καθόλου στην παλιά τους δουλειά. Το φαινόμενο ονομάζεται "κάψιμο" (burnout). Πάντα οι άνθρωποι δουλεύανε σκληρά, αλλά πρώτη φορά στην ιστορία της εργασίας "καίγονται" έτσι για μήνες ή και χρόνια.

- Και τώρα, τι κάνουμε ;

* Ας στραφούμε λίγο στον εαυτό μας. Ας προσέξουμε, τι αισθανόμαστε, τι μας δημιουργεί η έκθεση μας σε η/μ πεδία. Κι ας έχουμε την ειλικρίνεια να διαπιστώσουμε μια μικρή ή μεγαλύτερη ηλεκτρο-ευαισθησία. Όπως και να 'χει...

* Ας μην το βάλουμε κάτω. Κύματα η/μ παράγει κι ο εγκέφαλος. Είναι εκείνη η ενέργεια που αντιλαμβάνεται το άτομο που κάθεσαι, χωρίς να μας βλέπει, στα μπροστινά καθίσματα στο σινεμά, και ξαφνικά, όταν στυλώσουμε το βλέμμα πάνω του, γυρνάει το κεφάλι να δει "τι τρέχει". Ας δοκιμάσουμε λοιπόν την πρακτική "παράγω κύματα που εξουδετερώνουν αυτά του PC". Το θέμα δεν είναι να γίνουμε... γιόγκι απλά ας θυμόμαστε ότι με την κατάλληλη νοητική στάση (χαρά, θετικότητα, δημιουργικότητα) μπορούμε να περνάμε τις επιπτώσεις του υπολογιστή. Πάντως καλού κακού... ας πάρουμε μέτρα.

* Ας πάρουμε μέτρα. Αρκετή απόσταση από την οθόνη του PC, διαλείμματα κατά την εργασία, αντικατάσταση παλιού τύπου οθόνης με TCO '99 ή ακόμα καλύτερα τις κά-

πως ακριβές για την ώρα LCD (υγρών κρυστάλλων), τοποθέτηση ακόμα ειδικών παρασκευασμάτων (ομοιοδυναμικών) ή κρυστάλλων (εξουδετερωτών) ή και φυτών (κάκτων), κ.ά. ενδέχεται ότι θα μειώσουν το πρόβλημα. Αν αυτά δεν αρκούν :

* Ας αλλάξουμε συνήθειες (ή και τρόπο) ζωής π.χ. διακεκριμένοι επισημόνες σταματούν ή τροποποιούν τη χρήση του κινητού τους, καταφεύγοντας σε ακουστικά (BBC). Γνωστοί δημοσιογράφοι ξαναγυρνάνε στις παλιές γραφομηχανές, κι αποφεύγουν περιβάλλοντα με πολλά κομπιούτερ (computerized environments)

* Ας διεκδικήσουμε : έρευνα, ενημέρωση, εναλλακτικές λύσεις, νομοθετικούς περιορισμούς, συνδικαλιστικά δικαιώματα, "Κάτι γίνεται". Π.χ. από το Νοέμβριο 2000 όλα τα κινητά που πουλιούνται στη Βρετανία θα πρέπει να φέρουν προειδοποίηση για τις πιθανές επιπτώσεις που μπορεί να έχει η υπερβολική χρήση στην υγεία, ιδιαίτερα για τα παιδιά. Επίσης στη Βρετανία, απαγορεύτηκε κάθε οικιστική ανάπτυξη σε μισό μίλι από γραμμές υψηλής τάσης και κεραιές κινητής τηλεφωνίας, **μέχρι να δοθούν αποδείξεις** ότι δεν δημιουργούν κίνδυνο στον πληθυσμό. Εταιρείες που κατασκευάζουν σπίτια σταματούν την εγκατάσταση κεραιών κινητής τηλεφωνίας στα νέα τους κτήρια. Όπως δηλώνουν : "Δεν μπορούμε να 'μαστε σίγουροι ότι δεν υπάρχουν μακροχρόνιες επιπτώσεις" (σημείωση : πολύ σωστά !). Στην Αγγλία η οργάνωση "Για τα Δικαιώματα των Εργαζομένων σε Τερματικά VDU" διεκδικεί, ανάμεσα στα άλλα το δικαίωμα σε εγκύους ή αυτές **που προσπαθούν να συλλάβουν** να μεταφέρονται σε εναλλακτική εργασία. **"Δεν μπορούμε να περιμένουμε** την τελειωτική απόδειξη για τους **γενετικούς** κινδύνους, ώστε τότε και μόνο τότε να παρθούν μέτρα" δηλώνουν. Αλλά και ...

* Ας αμφισβητήσουμε τη (νέα) **Ηλεκτρονική Μεγάλη Ιδέα**, που πρεσβεύει ότι "πρέπει να μπει η πληροφορική σε κάθε σχολείο" (και να "βγει" από την άλλη ο "αναχρονιστι-

κός" σχολικός κήπος, ίσως, αναρωτιέμαι;) Ή βέβαια "κάθε (και Ελληνικό) σπίτι να αποκτήσει υπολογιστή", πατρότητας φυσικά του γνωστού Bill Gates, που να πουλήσει θέλει ο άνθρωπος συστήματα και προγράμματα, τις επαναλαμβάνουν όμως "όλο χαρά" κι οι πολιτικοί μας. Εμείς; Θα χάψουμε τέτοιες "τεχνο-λιγούρικες" (συγγνώμη) αφέλειες, όταν υποψιαζόμαστε ότι αυτό μπορεί να σημαίνει σε 10 χρόνια **χιλιάδες "καμένους" Έλληνες πολίτες; Τέλος**

* Ας "φορτιστούμε" κι ας **"γειωθούμε"** αγαπώντας (κι αγγίζοντας) τους αγαπημένους μας κοντινούς, τα δένδρα, το χώμα. Στην Ιαπωνία "στελέχη" συνηθίζουν να φορτίζονται αγγίζοντας για λίγη ώρα μεγάλα δένδρα στο γειτονικό τους πάρκο. Στην Ελλάδα, ιδίως τώρα το καλοκαίρι, μπορούμε να ξεχάσουμε για λίγο τα παπούτσια και να χαρούμε με γυμνά πόδια το χώμα, το χορτάρι και την άμμο. Ίσως από τις καλύτερες άμυνες.

Αλλά αν θέλουμε να δούμε και λίγο πιο πλατεία και πιο μακριά, ας σταθούμε κάπως πιο προσεκτικά στο πόρισμα της επιτροπής NCRR (ΗΠΑ, 1995) :

"Οι ενδείξεις επικινδυνότητας των η/μ ακτινοβολιών είναι αρκετά σοβαρές ώστε να επιβάλλουν τη λήψη μέτρων. Όχι όμως τόσο σοβαρές ώστε να επιβάλλουν την **εγκατάλειψη** της ηλεκτρικής ενέργειας.. ή του σημερινού **συστήματος** τηλεπικοινωνιών. Το κόστος τέτοιων αποφάσεων θα ήταν τρομακτικό..."

Όντως. Τι μας λέει λοιπόν το πόρισμα; Ας διαβάσουμε πίσω από την κομψή έκφραση : "Ναι, είναι επικίνδυνα τα η/μ, αν ήταν έτσι κάτι απλό, αν ήταν στο χέρι μας, θα τα σταμάταγαμε αύριο, άλλα εδώ έχουμε χωθεί βαθιά - "μέχρι το λαιμό", έχουν γίνει τεράστιες επενδύσεις κλπ. οπότε ας πορευτούμε όπως-όπως, διορθώνοντας τα επί μέρους"

Πρόκειται δηλαδή για ένα συμβιβασμό, χάριν οικονομικών και "κοινωνικών" κριτηρίων. **"Κοινωνικών"**. Μήπως όμως, αυτό αφορά κι όλους εμάς; Το τι μορφή θέλουμε / επιλέγουμε να 'χει η κοινωνία τα επόμενα 50 χρόνια. Μήπως τα οράματα της

ήπιας ή οικο-ανάπτυξης (μικρότερη εξάρτηση από την ηλεκτρική ενέργεια, τοπική παραγωγή της από ήπιες μορφές - ήλιο, αέρα, κλπ, άρα τοπική αυτάρκεια και λιγότερη μεταφορά σε γραμμές υψηλής τάσης κλπ) γίνονται και πάλι επίκαιρα όσο ποτέ;

- Επίλογος

Για το τέλος

Καθώς παίρνω τη μέτρηση από τους πυλώνες της ΔΕΗ για τις ανάγκες αυτού του άρθρου (βλ. φωτογραφία) ένα αυτοκίνητο σταματάει μπροστά μου, κι ένας άντρας με πλησιάζει, με έκδηλη κι ειλικρινή περιέργεια γι αυτό που κάνω. Σε δυο λεπτά μου έχει εξομολογηθεί το πρόβλημά του : "Το σπίτι μου είναι κάτω από πυλώνες υψηλής τάσης κι η μικρή μου κόρη εδώ και καιρό παρπονιέται για πονοκεφάλους. Αύριο πρωί την πάω για αξονική τομογραφία εγκεφάλου". Του ευχήθηκα - **κι ας ευχηθούμε** - η μικρή Μαρία ή Άννα (δεν πρόλαβα να ρωτήσω το όνομά της) να μην έχει τελικά **όγκο** - γιατί περί αυτού πρόκειται...

Ίσως όμως να χρειάζεται να βοηθήσουμε κι εμείς σ' αυτό..

Βιβλιογραφία

Βασικό βοήθημα : Λιολιούση Κ.Θ. "Βιολογικές επιδράσεις η/μ ακτινοβολίας". Δίαυλος. Αθήνα. Πολλά δημοσιεύματα στον ημερήσιο τύπο, κυρίως της εφημερίδας "ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ" Φοβερά ενδιαφέροντα στοιχεία από : The Swedish Association for ElectroSensitive - FEB <http://www.feb.se> Ευχαριστώ επίσης ιδιαίτερα τους Ν. Συνατσάκη και Π. Ρωμανό.

Υ.Γ. 1. Σταμάτησα να δουλεύω σε PC και έδωσα το κινητό μου εδώ και 3 περίπου χρόνια, και παρά τις προειδοποιήσεις διαφόρων γνωστών για το πώς θα τα καταφέρω, ακόμα... ζω! Έχω ωστόσο την έννοια για άλλα άτομα, που δουλεύουν όχι ελεύθερα όπως εγώ, αλλά σε μισθωτές δουλειές και που μπορεί να υποφέρουν, χωρίς να το λένε να πουν "με πειράζει". Γι αυτό αλλά και για άλλα ζητήματα, όπως π.χ. να ανταλλάξουμε στοιχεία είμαι ανοιχτός να βρεθώ με άτομα, που μαζί θα μπορούσαμε να ξεκινήσουμε, άτυπα αλλά ουσιαστικά και κάποιες παρεμβάσεις.

Υ.Γ. 2 Αν νιώθετε μια χαρά αγνοήστε αυτό το άρθρο.

Η δαυμάσια μέθοδος του Γάτου

(Neco No Mio Ho)

απόδοση στα Ελληνικά : Δημήτρης Πατούλας

Κάποτε, ο Σόκεν-ονομαστός Δάσκαλος της τέχνης του σπαθιού ήταν πάρα πολύ ενοχλημένος από κάποιον άγριο ποντικό που κυκλοφορούσε στο σπίτι του. Ο ποντικός αυτός ήταν τόσο τολμηρός ώστε έβγαινε από την κρυψώνα του ακόμη και με το φως της ημέρας για να κάνει κάθε είδους ζημιά. Ο Σόκεν έβαλε τον γάτο του να τον κυνηγήσει, αποδείχτηκε όμως ότι δεν ήταν αντάξιος αντίπαλος του ποντικού. Ο ποντικός τον δάγκωσε και ο γάτος το έβαλε στα πόδια ουρλιάζοντας. Τότε ο ξιφομάχος προσέλαβε μερικούς από τους γάτους τις γειτονιάς γνωστούς για το θάρρος τους αλλά και για την ικανότητά τους να πιάνουν ποντικούς και τους εξαπέλυσε εναντίον του ποντικού. Αυτός, ζαρωμένος σε μια γωνιά παρακολουθούσε τους γάτους να πλησιάζουν, όταν ξαφνικά, επιτέθηκε άγρια στον ένα μετά τον άλλο. Οι γάτοι τρομοκρατήθηκαν και σήμαναν υποχώρηση.

Ο Δάσκαλος απελτίσθηκε και προσπάθησε να σκοτώσει ο ίδιος τον ποντικό. Παίρνοντας το ξύλινο σπαθί του τον πλησίασε... Κάθε όμως προσπάθεια του έμπειρου ξιφομάχου αποδείχτηκε αναποτελεσματική. Ο ποντικός ξεγλιστρούσε από το σπαθί με τέτοια ικανότητα ώστε φαινόταν να πετάει στον αέρα σαν να ήταν πουλί ή ακόμη και σαν αστραπή. Πριν ακολουθήσει την κίνησή του, ο ποντικός είχε ήδη πεδήξει με επιτυχία πάνω από το κεφάλι του, ώσπου στο τέλος, ο Σόκεν κάθιδρος, εγκατέλειψε το κυνηγητό.

Μην έχοντας πια άλλη επιλογή, έστειλε να φέρουν τον Γάτο της γειτονιάς, γνωστό για τις μυστηριώδεις ικανότητές του, που τον καθιστούσαν τον πιο ικανό ποντικοκυνηγό. Ο Γάτος αυτός από καμία αποψη δεν έδειχνε ιδιαίτερα διαφορετικός από τους άλλους γάτους που είχε προσκαλέσει να αντιμετωπίσουν τον ποντικό. Όμως, αν και δεν του

γέμιζε και πολύ το μάτι, τον άφησε να μπει στο δωμάτιο όπου βρισκόταν ο ποντικός. Ο Γάτος μπήκε γαλήνια σα να μην έβλεπε κάτι το ασυνήθιστο μέσα στο δωμάτιο. Εντούτοις ο ποντικός, εξαιρετικά τρομοκρατημένος στη θέα του αντικειμένου που ερχόταν προς το μέρος του, απόμεινε κοκαλωμένος και άναυδος, στη γωνιά του. Ο Γάτος τον πλησίασε σχεδόν αδιάφορα και βγήκε από το δωμάτιο, κρατώντας τον στο στόμα από τον σβέροχο.

Το βραδάκι, όλοι οι γάτοι που έλαβαν μέρος στο κυνήγι του ποντικού έστησαν μεγάλη συνεδρίαση στο σπίτι του Σόκεν και με σεβασμό, ζήτησαν από τον σπουδαίο Γάτο να λάβει την τιμητική θέση. Υποκλίθηκαν βαθιά μπροστά του και είπαν: "Είμαστε όλοι φημισμένοι για την αξία και τις ικανότητές μας, ποτέ όμως δεν είχε περάσει από το μυαλό μας ότι στον κόσμο υπήρχε ένας τόσο εξαιρετικός ποντικός. Κανένας μας δεν μπόρεσε να κάνει τίποτε μέχρι την στιγμή που ήλθες εσύ. Και πόσο εύκολα τα κατάφερες! Όλοι μας λαχταρούμε να μας αποκαλύψεις τα μυστικά σου για να ωφεληθούμε από αυτά αλλά πριν το κάνεις αυτό, ας δούμε τι γνωρίζουμε όλοι εμείς από την τέχνη του ποντικοκυνηγού."

Ο μαύρος γάτος βγήκε μπροστά και είπε: "Γεννήθηκα σε οικογένεια ονομαστή για την δεξιοτεχνία της στην τέχνη αυτή. Από την παιδική μου ηλικία εκπαιδεύτηκα με σκοπό να γίνω ποντικοκυνηγός και να αποκτήσω φήμη. Έχω την ικανότητα να πηδάω πάνω από παραπέτασμα ψηλότερο από δυο μέτρα. Γνωρίζω πώς να συρρικνώνομαι ώστε να περνάω μέσα από ποντικότρυντα. Γνωρίζω πάρα πολύ καλά να εκτελώ όλα τα ακροβατικά. Ακόμη, είμαι επιτήδειος στο να κάνω τα ποντίκια να νομίζουν ότι κοιμάμαι βαθιά, γνωρίζω όμως πώς να επιτίθεται εναντίον τους αμέσως μόλις μπουν μέσα την ακτίνα δράσης μου. Ακόμη και αυτά που τρέχουν πάνω στα καδρόνια δεν μπορούν να μου ξεφύγουν. Είναι πραγματικά ντροπή για μένα, να υποχωρήσω σή-

μερα μπροστά σ' αυτόν τον γεροπόντικα."

Ο σπουδαίος βετεράνος Γάτος είπε: "Αυτά που έμαθες εσύ αποτελούν την τεχνική της τέχνης. Το μυαλό σου είναι συνεχώς απασχολημένο με το να σχεδιάζει, πώς θα πολεμήσεις τον αντίπαλο. Ο λόγος για τον οποίο οι παλαιοί Δάσκαλοι επινόησαν την τεχνική ήταν για να μας εξοικειώσουν με την σωστή μέθοδο που απαιτείται για να γίνει η δουλειά. Η μέθοδος από την φύση της είναι απλή και αποδοτική, καθώς περιέχει όλα τα ουσιώδη σημεία της τέχνης. Όμως δεν κατορθώνουν όλοι όσοι ακολουθούν τον Δάσκαλο να συλλάβουν αυτή την ουσιώδη αρχή και επιδίδονται με ζήλο στην βελτίωση της επιτηδειότητάς τους στην τεχνική και στην ικανότητα χειρισμών. Στο τέλος πετυχαίνουν και η επιτηδειότητά τους φθάνει στην ανώτατη απόδοσή της μα τι σημασία έχει όλο αυτό; Η επιτηδειότητα, χωρίς αμφιβολία, αποτελεί νοητική δραστηριότητα, οφείλει όμως να βρίσκεται σε συμφωνία με τον μεγάλο Δρόμο. Όταν αυτός αγνοείται και ως στόχος τίθεται καθαρά η τεχνική, υπάρχει εκτροπή και αναπτύσσονται τάσεις που ευνοούν την κακή χρήση της. Αυτό πρέπει να το θυμάται καλά, όποιος ασχολείται με πολεμική τέχνη."

Μετά, βγήκε μπροστά ο τигр γάτος και εξέφρασε την δική του άποψη ως εξής: "Σύμφωνα με το δικό μου μυαλό, το σπουδαιότερο στην πολεμική τέχνη είναι το πνεύμα. Για πολύ καιρό ασκήθηκα στην καλλιέργεια και ανάπτυξη του. Τώρα κατέχω το ισχυρότερο πνεύμα, αυτό που γεμίζει ουρανό και γη. Όταν αντιμετωπίζω κάποιον αντίπαλο, το φοβερό μου πνεύμα του έχει ήδη επιβληθεί και η νίκη είναι δική μου και πριν ακόμη γίνει μάχη. Δεν έχω συνειδητό σχήμα για την χρήση της τεχνικής ικανότητας αλλά αυτή εκτελείται αυθόρμητα, ακολουθώντας την μεταβολή των περιστάσεων. Αν κάποιος ποντικός τρέχει επάνω σε δοκάρι, απλώς τον κοιτάζω έντονα με όλη μου την πνευματική δύναμη και είναι σίγουρο ότι θα πέσει μόνος του από εκεί ψηλά και εγώ θα τον πιάσω. Αυτός όμως ο μυστηριώδης γεροπόντικας, γλιστρούσε χωρίς να αφήνει ούτε μια σκιά. Είναι πέρα από τις δυνατότητές μου να καταλάβω το γιατί."

Η απάντηση του σπουδαίου γερο-Γάτου ήταν η εξής: "Γνωρίζεις πώς να κάνεις τις ψυχικές σου δυνάμεις να αποδίδουν τα μέγιστα αλλά το γεγονός ακριβώς ότι αυτό το κάνεις συνειδητά, δουλεύει εναντίον σου. Η ισχυρή σου ψυχή, βρίσκεται σε αντίθεση με την ψυχή του αντιπάλου σου και δεν είναι ποτέ δυνατόν να είσαι σίγουρος ότι η δική σου είναι δυνατότερη από την δική του, γιατί υπάρχει πάντοτε κάποια πιθανότητα η δική του να σε ξεπερνάει. Μπορεί να αισθάνεσαι σαν η δραστήρια και σθεναρή ψυχή σου να γεμίζει το Σύμπαν αλλά αυτό δεν είναι ακριβώς το πνεύμα αυτό καθεαυτό. Αυτό που αισθάνεσαι δεν είναι τίποτε περισσότερο από σκιώδη εικόνα του. Μπορεί να μοιάζει με το πνεύμα του Μένκιου, στην πραγματικότητα όμως δεν είναι. Το πνεύμα του Μένκιου καθώς γνωρίζουμε, αστράφτει και λαμποκοπά και γι' αυτό τον λόγο είναι γεμάτο σθένος, ενώ το δικό σου κερδίζει το σθένος του από τις περιστάσεις. Εξαιτίας αυτής της διαφοράς τους σε αυθεντικότητα, υπάρχει και διαφορά στην λειτουργία τους. Το ένα είναι

μεγάλο ποτάμι που κυλάει χωρίς κανείς να μπορεί να το σταματήσει και το άλλο πρόσκαιρη πλημμύρα μετά από νεροποντή που γρήγορα εξαπνείται όταν συναντήσει κάποια ανισχυρότερη εισροή. Ένας απελπισμένος ποντικός συχνά αποδεικνύεται δυνατότερος από έναν επιτιθέμενο γάτο. Ο ποντικός στριμώχνεται. Η μάχη αποτελεί ζήτημα ζωής ή θανάτου γι' αυτόν. Όταν όμως το θύμα βρίσκεται σε τέτοια απελπιστική κατάσταση, δεν υπάρχουν μέσα του περιθώρια για επιθυμίες του τύπου, "Αχ! Να μπορούσα να ξεφύγω χωρίς να πληγωθώ". Η νοητική του στάση αφηφά κάθε πιθανό κίνδυνο που θα μπορούσε να του συμβεί. Όλη του η ύπαρξη ενσαρκώνει το πολεμικό πνεύμα και κανένας γάτος δεν μπορεί να αντέξει την ατσαλένια αντίστασή του."

Ο γκριζός γάτος προχώρησε τώρα και είπε: "Σύμφωνα με αυτά που μας λες, μια ψυχή, οσοδήποτε δυνατή και αν είναι πάντοτε ακολουθείται από την σκιά της και παρά το ότι αυτή μπορεί να είναι αμυδρή, ο εχθρός σίγουρα θα επωφεληθεί. Εγώ για πολύ χρόνο ακολούθησα την εξής πειθαρχία: Δεν επιβάλλομαι στον αντίπαλο αλλά κρατώ στάση υποχωρητική και διαλλακτική. Όταν ο εχθρός αποδεικνύεται δυνατός, εγώ δείχνω υποχωρητικός και απλώς ακολουθώ τις κινήσεις του. Δρω σαν κουρτίνα που ενδίδει στην πίεση που της ασκεί κάποια πέτρα που πέταξαν επάνω της. Ακόμη και ένας δυνατός ποντικός, δεν βρίσκει λόγο για να παλέψει μαζί μου. Αλλά αυτός με τον οποίο είχαμε να κάνουμε σήμερα ήταν ασύγκριτος. Αρνήθηκε να υποκύψει στην ψυχική μου υπεροχή και δεν ξεγελάστηκε από την υποχωρητική ψυχή που εκδήλωσα. Ήταν το πιο μυστηριώδες δημιούργημα που όμοιό του δεν έχω ξαναδεί στην ζωή μου."

Ο σπουδαίος γερο-Γάτος απάντησε: "Αυτή η ψυχή που εσύ ονομάζεις υποχωρητική δεν βρίσκεται σε αρμονία με την Φύση. Είναι ανθρώπινο κατασκεύασμα, επινόηση δουλεμένη μέσα στο συνειδητό σου μυαλό. Όταν, χρησιμοποιώντας αυτήν ως μέσον, επιχειρείς να συντρίψεις την ορμητικά επιτιθέμενη, θετική ψυχή του αντιπάλου σου, αυτός είναι αρκετά γρήγορος ώστε να διαγνώσει οποιοδήποτε σημάδι ψυχικού δισταγμού θα συνέβαινε στο μυαλό σου. Η υποχωρητική ψυχή έτσι ενεργοποιημένη, δηλαδή τεχνητά, προκαλεί θολούρα σε κάποιο βαθμό και εμπόδιο στο μυαλό σου, που σίγουρα παρεμβάλλεται στην οξύτητα της αντίληψης και στην σβελτάδα της δράσης. Γιατί η Φύση αισθάνεται ότι εμποδίζεται να ακολουθήσει την πρωταρχική, αυθόρμητη πορεία της κίνησης. Για να κάνεις την Φύση να εκδηλώσει τον μυστηριώδη τρόπο που αυτή έχει για να πετυχαίνει τα πράγματα, πρέπει να απομακρύνεις όλες σου τις σκέψεις, τις επινοήσεις και την δράση. Αφησε την Φύση να έχει τον δικό της τρόπο. Αφησέ την να δράσει όπως αυτή αισθάνεται μέσα σου και δεν θα υπάρχουν σκιές ούτε σημάδια ούτε ίχνη από τα οποία θα μπορούσε κάποιος να σε πιάσει. Τότε δεν θα υπάρχουν αντίπαλοι που θα μπορούν να σου αντισταθούν επιτυχώς."

"Πάντως, δεν πρόκειται να πω ότι όλες οι πειθαρχίες τις οποίες όλοι σας διεξήλατε υπήρξαν μάταιες. Στο κάτω κάτω, ο Δρόμος έχει τους δικούς του τρόπους για να εκφράζεται. Οι τεχνητές επινοήσεις ενέχουν τον Λόγο. Η πνευματική δύναμη λειτουργεί στο σώμα και όταν βρίσκεται σε αρμονία με την Φύση, δρα

σε τέλεια συμφωνία με τις μεταβολές του περιβάλλοντος. Όταν η υποχωρητική ψυχή υποστηρίζεται μ' αυτόν τον τρόπο, σταματάει την μάχη στο φυσικό επίπεδο της δύναμης και μπορεί να σταθεί ακόμη και απέναντι σε βράχους. Υπάρχει όμως κάποιο ζήτημα εξαιρετικά ουσιαστικό, το οποίο αν παραλειφθεί είναι σίγουρο ότι τα πάντα ανατρέπονται. Αυτό είναι: Να μην έχετε ούτε ψήγμα συνειδητής σκέψης. Όταν κάτι τέτοιο υπάρχει στο μυαλό σας, όλες οι πράξεις σας γίνονται με ισχυρογνωμοσύνη. Αποτελούν τεχνάσματα σχεδιασμένα από άνθρωπο και δεν βρίσκονται σε συμφωνία με τον Δρόμο. Τότε είναι που οι άνθρωποι αρνούνται να σκύψουν όταν προσέρχεται και δημιουργείται μέσα τους, ψυχή ανταγωνιστική. Όταν βρίσκεσαι στην κατάσταση που είναι γνωστή ως μη-σκέψη, δρας σε ομοφωνία με την Φύση, χωρίς να καταφεύγεις καθόλου σε τεχνητά εφευρήματα. Πάντως, ο Δρόμος, είναι υπεράνω περιορισμών και όλα αυτά που σας λείπει έχουν πολύ από το να παρουσιάσουν ολοκληρωμένα ο,τι τον αφορά.

"Πριν από κάμποσο καιρό ζούσε στην γειτονιά μου ένας γάτος που περνούσε όλο του τον καιρό κοιμώμενος χωρίς να δείχνει ούτε σημάδακι πνευματικής-ζωικής ισχύος και έμοιαζε σαν μορφή ξύλινη. Οι άνθρωποι δεν τον είχαν δει ποτέ τους να πιάνει έστω και ένα ποντικό αλλά, οποτεδήποτε αυτός σεργιάνιζε κανένας ποντικός δεν τόλμησε ποτέ να εμφανιστεί μπροστά του. Κάποτε τον επισκέφτηκα και τον ρώτησα τον λόγο γι' αυτό. Δεν μου απάντησε. Επανέλαβα την ερώτησή μου τέσσερις φορές αλλά παρέμεινε σιωπηλός. Δεν ήταν που δεν ήθελε να μου απαντήσει αλλά αληθινά, δεν ήξερε πώς να μου απαντήσει. Έτσι σημειώσαμε ότι όποιος γνωρίζει δεν λείπει ούτε λέξη ενώ όποιος μιλάει, δεν γνωρίζει. Αυτός ο γερο-γάτος είχε ξεχάσει όχι μόνο τον εαυτό του αλλά και όλα τα σχετικά με τον εαυτό του. Βρισκόταν στην υψηλότερη πνευματική κατάσταση, την χωρίς σκοπό. Είναι ο μόνος που κατόρθωσε να φθάσει στην θεία αυτή κατάσταση του πολεμιστή και δεν σκότωσε πιά. Εγώ δεν μπορώ να συγκριθώ με αυτόν."

Συνέχισε ο Γάτος. "Εγώ είμαι ένας απλός γάτος. Ποντίκια είναι η τροφή μου. Και πώς θα μπορούσα να γνωρίζω τα σχετικά με τις ανθρώπινες υποθέσεις; Αλλά, αν μου επιτρέπεται να πω κάτι παραπάνω, πρέπει να θυμόσαστε ότι η ξιφομαχία είναι τέχνη της οποίας σκοπός είναι, να σε κάνει σε κάποια κρίσιμη στιγμή, να κατανοήσεις τον Λόγο της ζωής και του θανάτου. Δεν υπάρχει μόνο και μόνο για να κατανικής τον αντίπαλό σου. Ο σαμουράι οφείλει να έχει μονίμως στο μυαλό του αυτό το γεγονός και να πειθαρχεί σε κάποια πνευματική καλλιέργεια, όπως και στην τεχνική της ξιφομαχίας. Επομένως, και πρώτα από όλα, όταν ο νους του θα είναι ελεύθερος από εγωιστικές σκέψεις, οφείλει να συλλάβει τον Λόγο της ζωής και του θανάτου. Όταν αυτό το πετυχαίνει, δεν διατηρούνται πλέον αμφιβολίες μέσα του ούτε σκέψεις που περιποιούν την προσοχή. Δε υπολογίζει ούτε προμελετάει. Το Πνεύμα του είναι ήρεμο, υποχωρητικό και ειρηνικό προς το περιβάλλον. Είναι γαλήνιος και με μυαλό κενό από σκέψεις και έτσι είναι ικανός να ανταποκρίνεται ανεμπόδιστα στις μεταβολές που συμβαίνουν από στιγμή σε στιγμή στο περιβάλλον του.

Σε ενάντια περίπτωση, όταν κάποια σκέψη ή επιθυμία αναταράσσει τον Νου σας, προκαλείται ένας ολόκληρος κόσμος μορφών. Υπάρχει "Εγώ" και "μη-Εγώ" και έπονται οι αντιφάσεις. Όσο συνεχίζεται αυτή η αντίθεση μέσα σας, ο Δρόμος εμποδίζεται και μπλοκάρεται. Η ελεύθερη δραστηριότητα γίνεται αδύνατη. Το Πνεύμα σας είναι ήδη σπρωγμένο στο σκοτάδι του θανάτου, χάνοντας ταυτόχρονα την μυστηριώδη ενδογενή του λαμπρότητα. Ευρισκόμενοι σ' αυτή την νοητική κατάσταση, πώς μπορείτε να περιμένετε, να νηρωθεί η μοίρα σας απέναντι στον αντίπαλό σας και να στοιχηματίσετε; Ακόμη και αν βγείτε νικητής, δεν θα είναι τίποτε άλλο παρά καθαρή τύχη και αυτό σαφώς βρίσκεται σε αντίθεση με το πνεύμα της ξιφομαχίας.

Με την έκφραση 'κατάσταση χωρίς σκοπό' δεν νοείται απλώς η απουσία πραγμάτων, εκεί όπου επικρατεί το κενό, το τίποτα. Το Πνεύμα από φύση του είναι χωρίς σχήμα και δεν φιλοξενεί μέσα του 'αντικείμενα'. Η ψυχική σας ενέργεια είναι που έλκεται από κάτι τέτοιο. Και, όταν η ψυχική σας ενέργεια χάνει την ισορροπία της ενδογενούς της δραστηριότητας στριμώχνεται και δεν ρέει πια ακολουθώντας το ρεύμα. Όπου η ενέργεια σκοντάφτει σε κάτι, υπάρχει πολύ περισσότερη από αυτή προς μια κατεύθυνση ενώ προς κάποια άλλη κατεύθυνση υπάρχει έλλειψη. Όπου υπάρχει πολύ περισσότερη ενέργεια, ξεχειλίζει και δεν ελέγχεται. Όπου υπάρχει έλλειψη, δεν τρέφεται επαρκώς και ζαρώνει. Και στις δυο περιπτώσεις, είναι ανίκανη να ανταπεξέλθει στις περιστάσεις που συνεχώς μεταβάλλονται. Όταν όμως επικρατεί η 'κατάσταση χωρίς σκοπό' (η οποία είναι επίσης και κατάσταση χωρίς σκέψεις) το Πνεύμα δεν φιλοξενεί τίποτα μέσα του ούτε γέρνει προς κάποια κατεύθυνση. Υπερβαίνει το ζευγάρι υποκείμενο και αντικείμενο. Ανταποκρίνεται χωρίς σκέψη προς τα σκαμπανεβάσματα του περιβάλλοντος και δεν αφήνει ίχνη. Στο Βιβλίο των Αλλαγών (I Ching), αναφέρεται: 'Μέσα του, υπάρχει μη-σκέψη, μη-πράξη (ή μη-επιθυμία), απόλυτη ηρεμία και μη-κίνηση αλλά αισθάνεται και όταν δρας ρέει μέσα από κάθε συμβάν και κάθε αντικείμενο του Κόσμου.' Αυτό, όταν το κατανοήσει κανείς σε συνάρτηση με την τέχνη της ξιφομαχίας, βρίσκεται κοντύτερα στον Δρόμο.

Αφού άκουσε με προσοχή την σοφία του Γάτου, ο Σόκεν έθεσε την εξής ερώτηση: "Τι σημαίνει 'δεν υπάρχει ούτε υποκείμενο ούτε αντικείμενο';"

Απάντησε ο Γάτος: "Αντίπαλος υπάρχει εξαιτίας του Εαυτού. Όταν δεν υπάρχει Εαυτός δεν υπάρχει αντίπαλος. Αντίπαλος σημαίνει αντίθεση όπως το αρσενικό που είναι αντίθετο με το θηλυκό και η φωτιά με το νερό. Όποια πράγματα έχουν μορφή, υπάρχουν αναγκαστικά με τα αντίθετά τους. Όπου δεν υπάρχουν σημεία που να αναταράσσουν τον νου, δεν συμβαίνουν διαμάχες ανάμεσα σε αντίθετα. Και όταν δεν υπάρχουν διαμάχες, προσπαθεί κανείς να πάρει το καλύτερο από τον άλλο. Αυτό είναι γνωστό ως 'δεν υπάρχει αντίπαλος, δεν υπάρχει Εαυτός.' Όταν, παραπέρα, ο Νους αυτός καθαντός ξεχνιέται μαζί με τα σημεία που τον αναταράσσουν, απολαμβάνετε την κατάσταση του κάνω απολύτως τίποτα, βρίσκεστε στην κατάσταση της τέλει γαλήνιας πα-

θητικότητας, είσαστε σε αρμονία με τον Κόσμο, είσαστε ένα με αυτόν. Ενώ παύει να υπάρχει το ζευγάρι αντίπαλος-μορφή, δεν το αντιλαμβάνεστε. Ούτε όμως και μπορεί κανείς να πει ότι ταυτοχρόνως δεν σπινειδητοποιείτε το γεγονός. Ο νους σας είναι καθαρισμένος από όλες τις κινήσεις της σκέψης και δρώτε μόνο παρακινούμενος."

"Έτσι, όταν ο Νους σας βρίσκεται στην κατάσταση του 'κάνω απολύτως τίποτα', ο Κόσμος ταυτίζεται με τον Εαυτό σας. Αυτό σημαίνει ότι δεν κάνετε διάκριση ανάμεσα στο καλό και το κακό, στο μου αρέσει και το δεν μου αρέσει και έχετε υπερβεί την απροσεξία. Όλες τις μορφές της. Εξαρτήσεις του είδους ευχαρίστηση και πόνος, χάσιμο και κέρδος είναι δημιουργήματα του ίδιου του μυαλού σας. Λοιπόν, στην πραγματικότητα, ολόκληρο το Σύμπαν δεν πρέπει να το αναζητά κανείς έξω από τον Νου. Κάποιος παλιός ποιητής, μας τραγουδάει:

"Όταν υπάρχει ένας κόκκος σκόνης το μάτι σας, ο τριδίπλος κόσμος γίνεται στενό μονοπάτι."

Να έχετε το μυαλό σας τελείως ελεύθερο από αντικείμενα- και πόσο πολύ απλώνεται αυτή η ζωή!"

"Όταν ακόμη και ένας ελάχιστος κόκκος άμμου μπαίνει στο μάτι, δεν μπορούμε να το κρατήσουμε ανοιχτό. Το μάτι μπορεί να το παρομοιάσει κανείς με τον Νου ο οποίος από φύση του είναι λαμπερά φωτισμένος και ελεύθερος από αντικείμενα. Όμως, αμέσως μόλις εμφανιστεί κάποιο αντικείμενο, τότε ακριβώς η αρετή του χάνεται. Πάλι, λέγεται ότι 'όταν κάποιος είναι περικλωμένος από εχθρό -που ανέρχεται σε εκατοντάδες χιλιάδων- αυτή η μορφή είναι δυνατόν να συντριβεί σε κομμάτια. Ο Νους όμως

είναι δικός μου και με αυτόν κανένας στρατός, όσο υπέροχος κι αν είναι, δεν έχει να κάνει τίποτα. 'Ο Κομφούκιος λέει: 'Ακόμη και από έναν απλό άνθρωπο του δρόμου δεν είναι δυνατόν να του στέρσεις την θέληση'. Εντούτοις, όταν ο Νους βρίσκεται σε σύγχυση, μετατρέπεται σε εχθρό του εαυτού του. Αυτό είναι όλο και όλο που μπορώ να σας εξηγήσω εδώ, γιατί ο σκοπός του Δάσκαλου δεν μπορεί να υπερβαίνει την μετάδοση της τεχνικής και την διευκρίνιση, μέσα από παραδείγματα, του λόγου για την ύπαρξή της. Εσείς οι ίδιοι είστε που κατανοείτε την αλήθεια του πράγματος. Η αλήθεια είναι αυτό-κατακτούμενη, μεταδίδεται από νου σε νου. Είναι μια μετάδοση ιδιαίτερη, έξω από την διδασκαλία των γραφών. -Εδώ, χωρίς να το επιθυμούμε, υπάρχει παρέκκλιση από την παραδοσιακή διδασκαλία, γιατί ακόμη και ο Δάσκαλος είναι ανήμπορος όσον αφορά αυτό το ζήτημα. - Ούτε περιορίζεται στην μελέτη του Ζεν. Από την εκπαίδευση του Νου, που ξεκίνησε από τους αρχαίους σοφούς, μέχρι και τους διάφορους κλάδους της τέχνης, το κλειδί για όλα αυτά είναι η αυτό-κατανόηση και μεταδίδεται από νου σε νου -μετάδοση ιδιαίτερη, έξω από την διδασκαλία των γραφών-. Αυτό που η διδασκαλία των γραφών επιτελεί είναι να σας δείξει τι έχετε μέσα σας. Δεν υπάρχει μεταβίβαση μυστικών από Δάσκαλο σε μαθητή. Η διδασκαλία δεν είναι δύσκολη. Ούτε η ακρόαση είναι δύσκολη. Αυτό που πραγματικά είναι δύσκολο είναι το να αντιληφθείτε τί έχετε μέσα σας και να γίνεται ικανό να το χρησιμοποιήσετε ως κάτι δικό σας. Αυτή η αυτό-κατανόηση είναι γνωστή ως το 'να δει κανείς μέσα στην δική του ύπαρξη'. Αυτό είναι φώτιση. Φώτιση είναι ξύπνημα από όνειρο. Ξύπνημα και αυτό-κατανόηση και όραση μέσα στην δική σου ύπαρξη - όλα αυτά είναι συνώνυμα."

ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ - "ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ"

Προς συναδέλφους βιοκαλλιεργητές

Ως βιοκαλλιεργητής ενταγμένος από το 1993 στο Πρόγραμμα βιολογικής γεωργίας και αντιμετώπιζοντας προβλήματα στη συνεργασία μου με τον Οργανισμό Πιστοποίησης και Ελέγχου "ΣΟΓΕ" (μη αποστολή αρμοδίων ελεγκτών προς έλεγχό μου, μη χορήγηση των απαιτούμενων σχετικών βεβαιώσεων, άρνηση ανανέωσης ετήσιας συμβάσεώς μου, αυθαίρετης διαγραφής μου από τα μητρώα του οργανισμού από το 1997 χωρίς να λάβω ουδεμία προηγούμενη κλήση ή γνωστοποίηση μέχρι σήμερα) καλούμαι από τα αρμόδια κρατικά όργανα (παρ' όλα τα αδιάσειστα γραπτά στοιχεία που τους έχω προσκομίσει) να επιστρέψω τις οικονομικές ενισχύσεις που έχω λάβει και έχω ξεκινήσει δικαστικό αγώνα προκειμένου να αποδείξω τη συνέπειά μου στις αναληφθείσες υποχρεώσεις και να υπερασπιστώ την οικολογική γεωργία στη χώρα μας.

Προσκαλώ όσους συναδέλφους έχουν σύμβαση με τον οργανισμό ΣΟΓΕ και μπορούν να βοηθήσουν είτε απλώς ενημερωτικά, είτε με τη μαρτυρία τους είτε με αποδεικτικά στοιχεία για τα προβλήματα που αντιμετώπισαν ή αντιμετωπίζουν από τη συνεργασία τους με τον "ΣΟΓΕ", τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπ. Γεωργίας και γενικά με τον τρόπο λειτουργίας του ελέγχου και πιστοποίησης των βιολογικών προϊόντων να επικοινωνήσουν μαζί μου για τον παραπάνω σκοπό.

Μάιος 2001

Σοφοκλής Βασιλάκης

Τ.Θ. 163, Σπάρτη 23100 - Τηλ.: 0731 - 94692

Επειδή είναι πολύ ευχάριστο να μοιράζεσαι την ομορφιά της φύσης με τα παιδιά, αποφασίσαμε μέσα από μια σειρά άρθρων να κάνουμε κατανοητές σ' αυτά βασικές αρχές της καλλιέργειας της γής καθοδηγώντας τα βήμα-βήμα στην δημιουργία ενός οικολογικού μπαζέ.

Μια πολύ "νόστιμη" και "υγιεινή" δραστηριότητα για τα παιδιά.

Ο ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΠΑΞΕΣ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ

"Μια απρόσμενη συνάντηση"

Μέρος ενδέκατο - Χ'παναγιώτου Μένη

Ηταν αρχές του Ιουνή δύο μήνες μετά τη σπορά των λαχανικών και ο μπαξές έδινε παραγωγή. Οι νάνες φασολιές είχαν "δέσει" και τα φασολάκια σε λίγες μέρες θα ήταν για μάζεμα. Οι καλαμποκιές είχαν γίνει ένα γόνατο ψηλές. Οι πατάτες ως το τέλος του μήνα θα ήταν έτοιμες για μαγειρέμα.

Οι φραουλιές αν και σοκαρισμένες από την όψιμη μεταφύτευση, έδωσαν στα κορίτσια μερικώς ξεχαρωμένες και μυρωδάτες φραουλίτσες που μαζεμένες με την πρωινή δροσιά ήταν χάσμα.

- "Τον χρόνου που θα απλώσουν τα φυτά και θα γίνουν περισσότερα θα μας δώσουν μεγαλύτερη παραγωγή" παρηγόρησε τα κορίτσια ο κύριος Ηρακλής.

Το σπανάκι η γιαγιά το είχε κάνει κιόλας σπανακόπιτα. Οι ντοματιές είχαν δέσει καρπούς αλλά δεν θα ήταν έτοιμες παρά στις αρχές του Ιούλη.

Τα καρότα τρώγονταν, οι μικρούλες τσιμπούσαν από κανένα όπου ήταν πυκνά. Οι πιπεριές δεν θέλανε και πολύ ενώ τα φρέσκα κρεμμυδάκια είχαν φαγωθεί μαζί με τα μαρούλια. Ένα-δύο όμως τα πλήρωσαν για φόρο στή φύση. Ετυχε να φυτευτούν πάνω σε μια μυρμηγκοφωλιά. Μόλις μεγάλωσαν αρκετά και η Μαργαρίτα τα είχε βάλει στο μάτι για τα σάντουιτς με την πάστα ελιάς και το σκορδάκι, τα περίλαβαν τα μυρμήγκια και δεν άφησαν παρά μόνο τα χοντρά νεύρα στο κέντρο κι αυτό μέσα σε 24 ώρες.... ήταν άπιστευτο.

Αλλά και οι γυμνοσάλιαγκες τους έκαναν κάποιες επιθέσεις κουρελιάζοντας τα εξωτερικά φύλλα. Ο κύριος Ηρακλής είπε να βάλουν στο επίπεδο του εδάφους πιτάκια με μπίρα γιατί... έτσι τους αρέσει. Μ' αυτό τον τρόπο έσωσαν τα υπόλοιπα.

Τα δεντρολίβανα, ο βασιλικός και. Το μποράγκο πήγαιναν πολύ καλά.

Οι αγγουριές και αυτές μέσα στον Ιούνιο θα έδιναν τα πρώτα αγγουράκια. Τα ραδίκια σε 1,5 μήνα από τη σπορά ήταν ήδη έτοιμα. Αυτά τα κόβεις με το μαχαίρι σ' ένα ύψος πάνω από το χώμα και "ξαναχτυπάνε", δηλαδή τα φύλλα τους μεγαλώνουν ξανά και ξανά. Αν πιάσουν όμως απότομες ζέστες και δεν τα έχεις κόψει σχηματίζουν στο κέντρο το κοτσάνι με τα λουλούδια και σποριάζουν.

Ο μαϊτανός ήταν ακόμη μικρός και η σελινόριζα θα ήταν έτοιμη στις αρχές του Ιούλη. Τα παντζάρια θέλανε ακόμη για να μεγαλώσουν και τα λάχανα μπορούσαν να φαγωθούν τον Ιούνιο. Αλλά τι μετέλας αυτές οι άσπρες πεταλούδες. Έστηναν τρελό χορό γύρω από τα λάχανα και γεννούσαν τ' αβγά τους στο κάτω μέρος των φύλλων κάθε μέρα. Τα κορίτσια τα επιθεωρούσαν και τα έλιωναν συνέχεια. Όταν όμως τους ξέφγαν κάποια και βγήκαν απ' αυτά μικρές κάμπιες που έτρωγαν τα φύλλα τότε αποφάσισαν να τα ψεκάσουν με τον βάκιλο της Θουριγκίας.

Όσο για τα κολοκυνθάκια τα είχαν ήδη δοκιμάσει με διάφορες μαγειρικές.

Σ' όλο αυτό το διάστημα πότιζαν τα φυτά πριν κινδυνέψουν να μαραθούν και τα ψεκάσαν δύο φορές με εκχύλισμα φνικιών.

Μόλις γύρισαν το πρώτο Σάββατο πήγαν στο βουνό να μαζέψουν πολυκόμπι (εκουϊζέτο) και τσουκνίδα για να κάνουν κάποια από τα παρασκευάσματα που καλό είναι να έχει ο κάθε βιοκαλλιεργητής στο "οπλοστάσιό του".

Κουβαλώντας 2 πλαστικές κλούβες κάνα δυο τσουβάλια, σχοινί, γάντια και ψαλίδια ξεκίνησαν πρωί - πρωί.

- "Είναι μακριά ακόμη αυτό το μέρος;" ρώτησε η Μαργαρίτα

- "Όχι - όχι και πολύ ακολουθώντας το μονοπάτι θα είμαστε εκεί σε μισή ώρα. Θα

τα βρούμε κοντά σε ρεματιές που κρατάνε υγρασία", είπε ο κύριος Ηρακλής.

Καθώς ακολουθούσαν το μονοπάτι σ' ένα σημείο που φάρδαινε ο δρόμος είχαν μια απρόσμενη συνάντηση. Στα 2-3 μέτρα μπροστά τους βρισκόταν μισοεξαπλωμένη μια αλεπού.

Η Μυρτώ, η Αιμιλία και η Μαργαρίτα σταμάτησαν απότομα την κονβέντα και έμειναν σαν αγάλματα. Ηταν η πρώτη φορά που έβλεπαν τέτοιο ζώο από τόσο κοντά.

- "Κάτι δεν πάει καλά κορίτσια", μίλησε σιγανά ο κύριος Ηρακλής, "θα 'πρεπε κανονικά να είχε γίνει κάπνος".

- "Κοιτάξτε κοιτάξτε!!! σέρνεται προς τα δω και μας κοιτάει σαν να μας παρακαλεί να τη βοηθήσουμε..." ψιθύρισε όλο έξαψη η Μυρτώ.

- "Δεν έχεις άδικο θα την πλησιάσω να δω τι έχει" και ο κύριος Ηρακλής πήγε κοντά της. Φορώντας τα υφασμάτινα γάντια έπιασε το άγριο ζώο από το σβέγκο. Εκείνο αντέδρασε ελάχιστα. Το βλέμμα του ήταν καθαρό αλλά για κάποιο λόγο δεν μπορούσε να πάρει τα πόδια του.

- "Παιδιά νομίζω ότι πρέπει να τη βάλουμε μέσα στην κλούβα και να τη στείλουμε στο κέντρο προστασίας άγριων ζώων και πουλιών" πρότεινε ο κύριος Ηρακλής.

- "Ευτυχώς που έχουμε μαζί μας ότι χρειάζεται" είπε η Μυρτώ

- "Ναι είναι τυχερή που τη βρήκαμε και θα την στείλουμε στο νοσοκομείο των ζώων, πρόσθεσε η Μαργαρίτα.

Της δώσανε να πιει λίγο νερό σ' ένα πλαστικό κεσεδάκι που ήταν πεταμένο πιο και αλλά η αλεπού ούτε που το άγγιξε. Προσεκτικά ο κύριος Ηρακλής την έβαλε στη μια κλούβα και τοποθέτησε την άλλη από πάνω. Τις έδεσε μεταξύ τους και ξεκίνησαν για το σπίτι. Εκεί τη φόρτωσαν στο αυτοκίνητο και βιαστικά κατευθύνθηκαν

στο ΚΤΕΛ για να τη στείλουν με το λεωφορείο στη διπλανή πόλη, όπου υπήρχε σταθμός περιθάλψης άγριων ζώων και πουλιών.

Την επιβίβασαν στον χώρο των αποσκευών αφού σιγούρεψαν καλά τα σχοινιά γιατί αν τυχόν συνερχόταν η αλεπού και πήγαινε να ελευθερωθεί.....!!

Κατά τύχη με το ίδιο δρομολόγιο έφευγαν μέσα σε δύο χαρτόκουτα 2 τραυματισμένα γεράκια.

- "Από τι τραυματίστηκαν;" ρώτησαν τα κορίτσια.

- "Από όπλα κυνηγών" απάντησε η γυναίκα που τα συνόδευε.

- "Μα.... τρώγονται τα γεράκια;" ρώτησε η Μυρτώ

- "Όχι αλλά φαίνεται ότι έπεσαν πάνω σε ασυνείδητους που πυροβολούν ότι κινείται μπροστά τους". "Θα ξέρετε ότι οι αλεπούδες και τα γεράκια τρώνε τους ποντικούς. Είναι κάποιοι από τους φυσικούς τους εχθρούς. Αναλογεί περίπου ένας θηρευτής σε 20-30 θηράματα. Κανονικά θα 'πρεπε να τα προστατεύουμε". Πρόσθεσε η κυρία

- "Πάνω από το κτήμα μας πετάνε πολύ συχνά δύο γερακίνες. Τις βλέπω που κάνουν κύκλους όλο και πιο μικρούς όλο και πιο χαμηλά κραυγάζοντας ώσπου κάνουν μια βουτιά χάνονται για λίγο και ξανά από την αρχή". Περιέγραψε η Μαργαρίτα και συνέχισε "ο γείτονάς μας είπε: Ε!! ρε και να πάρω το τρέξιμά σου και να σου βάλω τις κότες, "αλλά ο μπαμπάς μου είπε ότι δεν πειράζει χαλάλι τους"

Ημέρα είχε προχωρήσει, η ζέστη μεγάλωνε και ανέβηκαν το μάζεμα των βοτάνων για την άλλη μέρα. Ετσι στις 8 το πρωί βρισκότουσαν ήδη στο δρόμο και κουβέντιαζαν άλλο τα νεότερα για τη φιλενάδα τους. Ο κύριος Ηρακλής είχε επικοινωνήσει με τον υπεύθυνο της σταθμού προστασίας και έμαθε ότι η αλεπούδισσα όταν την παρέλαβαν βρισκόταν σε κώμα και σε λίγο πέθανε. Η αιτία ήταν ένα δηλητήριο. Ήδη στο χωριό κουβέντιαζαν αυτές τις μέρες ότι κάποιοι σκόρπισε δηλητηριασμένα κομμάτια κρέας, "φόδες", στο βουνό για να δηλητηριάσει τις αλεπούδες και μαζί μ' αυτές πέθαναν και 3 τσομπανόσκυλα από τα κοπάδια που έβοσκαν τριγύρω.

- "Μα γιατί το κάνουν αυτό" αναρωτήθηκε η Αιμιλία στενοχωρημένη.

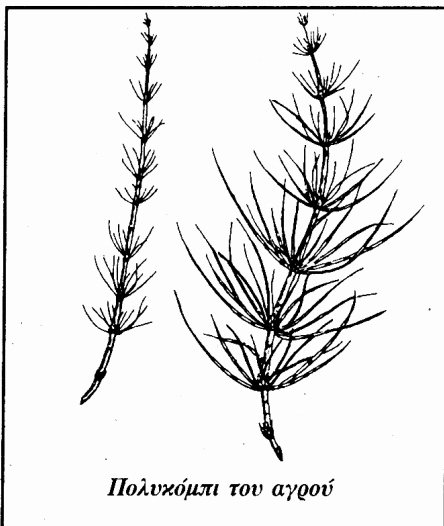
- "Δεν ξέρω ίσως να τόκανε κάποιοι τσομπάνος γιατί οι αλεπούδες επιτίθενται στα μικρά προβατάκια αλλά πάλι δεν μπορεί γιατί θα γνώριζε ότι μπορεί να φάνε τη φόλα τα σκυλιά του. Ίσως να ήταν κάποιοι κυνηγός γιατί οι αλεπούδες κυνηγάνε τους

λαγούς".

- "Ναι αλλά η αλεπού σκοτώνει το λαγό για να φάει ενώ ο κυνηγός για διασκέδαση" σκέφτηκε φωναχτά η Αιμιλία.

- "Και πάλι όμως" συμπλήρωσε ο κύριος Ηρακλής "δεν πρέπει να είναι κυνηγός γιατί η περίοδος που επιτρέπεται το κυνήγι πέρασε άλλωστε οι κυνηγοί προτιμούν να την πυροβολούν όταν τη βρίσκουν γιατί τους χαλάει το κυνήγι. Ξέρετε τα σκυλιά τρέχουν πίσω απ' αυτήν και αφήνουν το θήραμα. Ίσως ήταν κάποιος που η κυρά Μάρω του έκανε ζημιά στο κοτέτσι κι αυτός αποφάσισε να δηλητηριάσει τις αλεπούδες αντί να φυλάγει καλύτερα τις κότες του. Γνωρίζετε ότι η αλεπού είναι επικυρηγμένη από το κράτος;" ρώτησε τα κορίτσια ο κύριος Ηρακλής.

- Τι θα πει αυτό;"

Πολυκόμπι του αγρού

- "Θα πει ότι κάποια ζώα και πουλιά που θεωρούνται βλαβερά όχι μόνο έχεις δικαίωμα να τα σκοτώσεις αλλά παραδίδοντάς τα στο Δασαρχείο ή σε κυνηγετικό σύλλογο, (τα πόδια και την ουρά της αλεπούς π.χ.) παίρνεις και κάποιο αντίτιμο σε φυσίγκια ή σε χρήματα.

- "Και πως συμβιβάζεται αυτό με όσα μας είπαν στο σχολείο για την προστασία του οικοσυστήματος;" αναρωτήθηκε η Αιμιλία.

- "Πολλά έχουν να γίνουν γλυκιά μου" της είπε ο πατέρας της και την αγκάλιασε.

Σε λίγο έφθασαν στη ρεματιά και βρήκαν όσο πολυκόμπι και τσουνκίδες θέλανε.

Τα έκοψαν με το ψαλίδι και αφού γέμισαν τα τσουνβάλια τους πήραν το δρόμο της επιστροφής.

Η αμόσφαιρα ήταν ακόμη βαριά αλλά με τη δουλειά ξεχάστηκαν.

Γυρίζοντας στο σπίτι έβαλαν σ' ένα πλαστικό βαρέλι 10 μέρη νερού και 1 μέρος φρέσκιας τσουνκίδας και το άφησαν ανοιχτό σε μια σκιά.

- "Θα πρέπει να μείνει εκεί για 10 - 15 μέρες, μόνο που θα πρέπει να το ανακατεύετε καθημερινά και υπ' όψιν μυρίζει πολύ - πολύ άσχημα. Όταν περάσουν οι μέρες θα το στραγγίσουμε και θα το φυλάξουμε σε δοχεία."

- "Σε τι μας χρησιμεύει αυτό πατέρα;" ρώτησε η Μυρτώ

- "Με το ζουμί αυτό ψεκάζουμε τα φυτά αφού το αραιώσουμε με το τριπλάσιο ή τετραπλάσιο νερό. Όσο πιο τρυφερά είναι τα φυτά τόσο πιο μεγάλη αραιώση χρειάζεται. Κάνει τα φυτά να ζωηρεύουν, τα δυναμώνει και γίνονται πιο ανθεκτικά σε προβλήματα με έντομα και αρρώστιες".

Στο δεύτερο βαρέλι ακολουθώντας την αναλογία 10 λίτρα νερό 1 κιλό φρέσκο πολυκόμπι ετοίμασαν το κορύνιο έγχυμα. Αυτό θα το αφήσουμε 8 μέρες ανακατεύοντας καθημερινά. Όταν θα είναι έτοιμο σ' ένα άλλο πλαστικό δοχείο θα διαλύσουμε σε χλιαρό νερό 400 gr πράσινο τριμμένο σαπούνι και αφού διαλυθεί καλά θα το προσθέσουμε στο έτοιμο πολυκόμπι. Επίσης θα προσθέσουμε και 800 gr οινόπνευμα και θα συμπληρώσουμε με νερό μέχρι να φτάσουμε τα 40 λίτρα συνολικά.

Αφού ανακατέψουμε καλά μ' αυτό το παρασκεύασμα μπορούμε να ψεκάσουμε ενάντια σε έντομα που ρουφάνε χυμούς από τα φυτά μας, όπως οι μελίγκρες ή τρώνε τα φύλλα τους όπως οι κάμπιες".

- "Δεν θα το βάλουμε όλο το πολυκόμπι;" ρώτησαν τα κορίτσια.

- "Όχι το υπόλοιπο θα το αποξηράνουμε στη σκιά και όταν θα έχουμε κάποια αρρώστια από μύκητες στα φυτά μας όπως περονόσπορο ή ωίδιο θα κάνουμε ένα τσάι.

- "Τσάι; και θα το δώσουμε στα ζουμπερα να το πιούν;" γέλασε η Μαργαρίτα.

Θα βράζουμε 500 gr αποξηραμένα πολυκόμπι για μισή ώρα σε 5 λίτρα νερό. Αυτό αν το στραγγίσουμε και το αραιώσουμε προσθέτοντας 20 λίτρα κορύνιο νερό μπορούμε να ψεκάσουμε κάθε 4 μέρες μέχρι να εξαφανιστεί η αρρώστια. Αν το πρόβλημα που έχει δημιουργηθεί στα φυτά είναι πολύ έντονο τότε σ' αυτό το παρασκεύασμα μπορούμε να προσθέσουμε και βρέξιμο θειάφι ή θεικό χαλκό από 0,1 έως 0,3% που θα πάρουμε από το γεωπονικό κατάστημα. Σας φαίνεται πολύ πλοκο;" τις ρώτησε ο κύριος Ηρακλής όταν τις είδε να τον κοιτάζουν κάπως...

- "Αντε ζουμπερα", τις λυπήθηκε ο κύριος Ηρακλής, ελάτε, πάμε να ετοιμάσουμε το μεσημεριανό μας και το απόγευμα θα σας πάω για μπάνιο θέλετε;"

Εδώ τα βλέματά ζωήρεψαν".

ΠΑΖΑΡΙ ΒΙΟΠΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Τι είναι οι γιορτές της γης;

Οι Γιορτές της Γης (the Earth Festival), είναι γιορτές για την Οικολογία, που προσπαθούν να μεταδώσουν μηνύματα για το περιβάλλον μετουσιώνοντας τις "οικολογικές" ευαισθησίες των πολιτών σε βίωμα, στάση ζωής και ενεργητική συμμετοχή.

Οι Γιορτές της Γης, φέτος είναι αφιερωμένες στην ανάπτυξη της υπαίθρου, ένα ζήτημα κρίσιμο για το μέλλον τόσο της ελληνικής γεωργίας όσο και της ελληνικής επαρχίας γενικότερα.

Οι Γιορτές της Γης οργανώνονται από την Εταιρεία Περιβαλλοντικής Ερευνας και Ενημέρωσης ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ, εκδόχη και του ομώνυμου περιοδικού, σε συνεργασία με την Κοινότητα Βλάστης, την ιταλική περιβαλλοντική οργάνωση LEGAMBIENTE και τη Διαδημοτική Ένωση της περιοχής Σιέρα ντε Κάντιθ της Ισπανίας και ενισχύονται οικονομικά από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Που γίνονται;

Οι γιορτές της γης, θα πραγματοποιηθούν στις 12-15 Ιουλίου 2001 στη Βλάστη του Νομού Κοζάνης, ένα ορεινό χωριό με μαγευτική θέα χτισμένο σε υψόμετρο 1.240μ. στο διάσελο ανάμεσα στο Μουρίκι (1.800μ.) και το επιβλητικό Σινιάτσικο ή Ασίο (2.111μ.).

Εκτός όμως από την απροσδόκητη ομορφιά της η περιοχή διατηρεί σημαντικά οικολογικά χαρακτηριστικά καθώς αποτελεί βιότοπο της αρκούδας και πολλών αρπακτικών πουλιών όπως του Χρυσαιτού, της Αετογερακίνας, του Φιδαιτού και του Πετρίτη, ενώ το καλοκαίρι απαντά εκεί και ο Ασπροπάρης, ο μικρότερος από τους γύπες που ζουν στη χώρα μας. Ιδιαίτερα πλούσια είναι και η χλωρίδα της περιοχής, με μεγάλη ποικιλία αγριολούλουδων, που παρουσιάζει μεγάλο βοτανολογικό ενδιαφέρον λόγω του σερπεντινικού έδαφους. Για τους λόγους αυτούς η περιοχή έχει προταθεί να ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών "NATURA 2000".

Τι περιλαμβάνουν οι γιορτές;

Οι γιορτές περιλαμβάνουν συναυλίες από Έλληνες και ξένους καλλιτέχνες, προβολή ταινιών και ντοκιμαντέρ που αναφέρονται στη φύση και την ελληνική υπαίθρο, εικαστικές εκδηλώσεις, θέατρο δρόμου αλλά και διαλέξεις σχετικά με τον φυσικό πλούτο της περιοχής και τις δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης της σε μια αειφόρο κατεύθυνση.

Επιπλέον περιλαμβάνουν ανάβαση στο Σινιάτσικο και κοντινό-

τερες πεζοπορικές περιηγήσεις με ταυτόχρονη ξενάγηση από ειδικούς επιστήμονες, παρατήρηση του νυχτερινού ουρανού για τους φίλους των άστρων, ειδικές εκδηλώσεις και εξερευνητικές περιπλανήσεις για παιδιά, παραστάσεις Καραγκιόζη και εργαστήριο κατασκευής φιγούρας θεάτρου σκιών. Στο χώρο των εκδηλώσεων θα λειτουργεί επίσης εστιατόριο και παζάρι βιολογικών προϊόντων, ενώ ο κατάφυτος λόφος του Προφήτη Ηλία, δίπλα στο χωριό, θα φιλοξενήσει τις σκηνές των επισκεπτών.

Τι προσφέρει η ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ στους εκθέτες βιολογικών προϊόντων;

Η Οικοτοπία προσφέρει δωρεάν συμμετοχή στις εκδηλώσεις, διαμονή στο κάμπινγκ (με δική σας σκηνή) και σκιασμένο χώρο με τέντες ή ομπρέλες όπου θα εκθέτονται τα προϊόντα. Το παζάρι θα πραγματοποιηθεί σε κεντρικό σημείο στο χώρο των εκδηλώσεων. Τα προϊόντα που γίνονται δεκτά αφορούν και μεταποιημένα προϊόντα (μαρμελάδες, ζυμαρικά, τουρσιά, σαπούνια κλπ). Για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα δεν υπάρχει οικονομική επιβάρυνση.

Παρακαλούμε συμπληρώστε τα παρακάτω στοιχεία και στείλτε τα στη διεύθυνση: ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ Φραγκίνη 9, 54623 Θεσσαλονίκη, τηλ. 031 277997 ή ηλεκτρονικά στη διεύθυνση: oikotopia@otenet.gr

Όνοματεπώνυμο:

Ιδιότητα:

Μπορώ να συμμετάσχω τις ημερομηνίες:

Τηλέφωνο επικοινωνίας:

Προϊόντα που μπορώ να εκθέσω πωλήσω.

Την περίοδο των γιορτών μπορώ να εφοδιάσω τη γιορτή με τα εξής προϊόντα που θα χρησιμοποιηθούν για το εστιατόριο:

Θα ήθελα να προσθέσω ότι.....

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ για την ΕΡΕΥΝΑ, ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟ
και ΔΙΑΔΟΣΗ των ΟΙΚΟΣΥΜΒΑΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

...συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος

Η ΛΙΠΑΝΣΗ

Δίχως ίχνος αμφιβολίας μπορούμε να πούμε ότι το μεγαλύτερο μέρος της υγείας του φυτού εξαρτάται από τη σωστή λίπανση.

Για να ωριμάσουν σωστά τα οργανικά υλικά που τοποθετούνται στο σωρό του κόμποστ, ή ζύμωση θα πρέπει να είναι αερόβια.

Η ορθή τεχνική προπαρασκευής του σωρού, προβλέπει να ετοιμασθεί σε μια θέση ημισκιαζόμενη, κατά τρόπο που η εσωτερική υγρασία να κυμαίνεται γύρω στα 60%.

Αυτός είναι ένας από τους απαραίτητους όρους για τη σωστή ωρίμανση της μάζας της οργανικής ουσίας που θα κομποστοποιηθεί.

Το μέγεθος του σωρού μπορεί να φτάνει τα 60 εκατοστά σε ύψος 120 εκατοστά σε μήκος και 60 εκατοστά σε πλάτος. Ο σωρός του κόμποστ πρέπει να γίνει σε ελαφρώς υπερυψωμένο έδαφος (10-15 εκατ), ώστε να μη συγκεντρώνεται νερό στη βάση. Διαφορετικά οι γαιωσκόκληρες δε θα έχουν πρόσβαση για να πραγματοποιήσουν την πολυτιμότερη εργασία τους. Καλό θα είναι να φέρουμε μερικά καρότσια από παλιό σωρό στη βάση του νέου για να λειτουργήσουν σαν μαγιά στο ξεκίνημα.

Για τον ίδιο λόγο καλό είναι να προετοιμάζεται πάντα στο ίδιο μέρος.

Στην περίπτωση που δεν έχουμε παλιό σωρό, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε σαν μαγιά φλούδες κρεμμυδιών, πατάτας όπως και ξεπλυμένα κατακάθια καφέ (όχι

όμως πιο πολύ από μια χούφτα για κάθε τετραγωνικό μέτρο) γιατί διαφορετικά εί-
ναι τοξικός.

Ο σωρός φτιάχνεται με εναλλασσόμενα στρώματα:

- Οργανικής ουσίας (κοπριά, κομμένα χόρτα, φύλλα υπολείμματα λαχανόκηπου, κουζίνας κ.λ.π.).

- Καλό χώμα, αμμώδες, ελαφρύ, μαλακό (10%).

- Μπετονίτη 5% άργιλος σε σκόνη. Έχει μεγάλο βαθμό απορρόφησης και διεγείρει τον μεταβολισμό.

- Ασβεστο ασβέστη (5%) μόνο για τον σωρό κοπριάς (πιο πολύς μπορεί να είναι επικίνδυνος, προσοχή!).

- Σβησμένο ασβέστη (5%) μόνο για το φυτικό σωρό. Στην πράξη όμως συμφέρει η χρήση των φυκιών ληθοθάμνου. Τα ασβεστούχα υλικά χρησιμοποιούνται για να συγκρατούν στον σωρό τις ουσίες που τείνουν να εξατμίζονται.

- Βασάλτη (5%) (πούδρα από ηφαιστειογενή βράχο). Αυτός εκτελεί τη δράση της "νέας γης" και γι' αυτό είναι ακόμη πιο κατάλληλο για κουρασμένα εδάφη και για οπωρώνες.

- Φωσφορίτη (5%) (πούδρα από βράχο Μαρόκου πλούσιο σε φώσφορο, υποστηρίζει τη διαδικασία ανθοφορίας και καρποφορίας).

- Στάχτη ξύλου (5%). Είναι πλούσια σε κάλιο και συστήνεται για χρήση όταν θέλουμε να διεγείρουμε ποσοτικά τις ρίζες και τους ιστούς στήριξης. Δεν προσφέρει ποιότητα (δηλ. μυρωδιά, άρωμα, ζάχαρη κ.λ.π.) και εκτός αυτού τείνει να προσβάλλει τη χημική δομή του εδάφους. Γι' αυτούς τους λόγους είναι σωστή η χρήση της μονάχα με μέτρο και σε περιπτώσεις πρακτικής ανάγκης (συστήνεται π.χ. για ράπα, σέλινο).

Στην περίπτωση που υπάρχουν πολύ μεγάλες μάζες για κομποστοποίηση μπορεί να σχηματιστεί ο σωρός κατευθειάν με το όχημα διασκορπισμού κοπριάς.

Σ' αυτή την περίπτωση θα πρέπει να τοποθετηθούν στο πίσω μέρος του 2 πλευ-

αυτή ημικυλινδρικό σχήμα.

Εάν μετά πάνω από την πίσω μεριά της πλατφόρμας απ' όπου ξεφορτώνεται η κοπριά, τοποθετήσουμε ένα είδος ξύλινης χοάνης, πλάτους όσο η πλατφόρμα και εάν σ' αυτήν τη χοάνη ρίχνουμε όλα τα βελτιωτικά που αναφέραμε και μ' έναν ειδικό μηχανισμό τα κάνουμε να πέφτουν με κανονικό τρόπο, τότε θα έχουμε ένα σωρό ήδη σχηματισμένο και με όλα τα συστατικά του έτοιμο.

Στον γεωργό θα μείνει μόνο η εργασία να τοποθετήσει μέσα τα βιοδυναμικά παρασκευάσματα, τα εξισορρόπησης της σύνθεσης ή τα ομοιοδυναμικά.

Έτσι όπως θα είναι σχηματισμένος ο σωρός πρέπει να καλυφθεί μ' ένα "δέγμα" που θα αποτελείται από μερικά εκατοστά χώμα, στην περίπτωση ξηρών περιοχών, ή από σανό δημητριακού σε περιοχές με πιο πολλές βροχές.

Για έναν οικολογικό λαχανόκηπο μπορεί να είναι χρησιμότερο να έχουμε απλώς δοχεία για να σχηματίσουμε σωρούς, όπως μερικά πλέγματα για φράκτες, ψηλά 1μ. που σχηματίζουν κύλινδρο με διάμετρο 80-100 εκατ. η παραλληλεπίπεδα κατασκευασμένα από τάβλες ξύλινες με κενά ανάμεσα για να περνάει ο αέρας κ.λ.π.

Ανάλογα με το αν θα είναι εκτεθειμένο στον ήλιο πρέπει να προτιμηθεί ο πιο "κλειστός" τύπος (τάβλες ξύλινες). Εάν θα είναι στη σκιά ο "ανοιχτός" τύπος είναι πιο κατάλληλος (συρματόπλεγμα, δίχτυ, φράχτη).

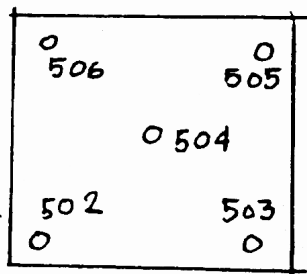
Φτάνουμε έτσι στο πιο σπουδαιό σημείο, δηλαδή της εισαγωγής στον σωρό των βιοδυναμικών παρασκευασμάτων. Σαν εναλλακτική λύση μπορούμε να εισάγουμε τα δικά μας ομοιοπαθητικά προϊόντα για σωρούς και υγρές λιπάνσεις (κωδ. B41) που προέρχονται από τα βιοδυναμικά παρασκευάσματα.

Η δράση των παρασκευασμάτων είναι σπουδαιότερη για τη σωστή μετατροπή της οργανικής ουσίας.

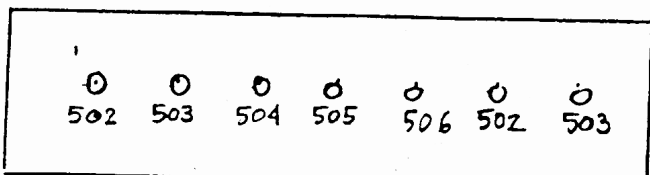
Τα ομοιοπαθητικά παρασκευάσματα είναι 6 από τα οποία τα 5 σε μικρή κλειστή φιάλη των 10 ml. Τα τοποθετούμε μέσα στον σωρό και το 6ο η βαλεριάνα (507) ραντίζεται πάνω από τον σωρό.

Η διάρκεια δράσης τους είναι 3 χρόνια περίπου. Γι' αυτόν το λόγο δεν χρειάζεται να αναμεικνύουμε τον σωρό και μπορούν να ξαναχρησιμοποιηθούν.

Χάρη σ' αυτά ο χρόνος κομποστο-

Σχ1

ρικά παραπέτα που αναδιπλώνουν με σχήμα τέτοιο ώστε, ξεφορτώνοντας την κοπριά με τον διανεμητή να παίρνει

ποίησης μειώνεται. Για τις κοπριές που είναι στραγγισμένες ή διαβρεγμένες τοποθετημένες στο βαρέλι, τοποθετούνται κρεμασμένα και βυθισμένα στο μισό του βάθους του πολτού.

Τα βιοδυναμικά παρασκευάσματα (και τα ομοιοπαθητικά) είναι χαρακτηρισμένα από τα νούμερα 502 (με βάση των Αχιλλεία), 503 (με βάση το χαμομήλι), 504 (με βάση την τσουκνίδα), 505 (με βάση τη φλούδα βελανιδιάς). Τοποθετούνται στις κορυφές ενός τετραγώνου με το 504 στο κέντρο. Ειδικά, εάν ο σωρός είναι πολύ μακρύς, στην εξής ακολουθία: 502, 503, 504, 506 - 502, 503, αφήνοντας μέχρι 2μ. αποστάσεις μεταξύ κάθε παρασκευάσματος. (Σχ1)

Το παρασκεύασμα 507 (βαλεριάνας) διαλύεται σε μερικά λίτρα νερού και ραντίζεται πάνω από τον σωρό και γύρω απ' αυτόν σε ακτίνα τουλάχιστον 10 μέτρων. Έχει ως σκοπό να ελκύει τους γαιοσκώληκες και να δημιουργεί το "αιθερικό (δέρμα)".

Εδώ και μερικά χρόνια έχουμε ετοιμάσει ένα καινούριο ομοιοπαθητικό που βελτιώνει σημαντικά την εξέλιξη της κομποστοποίησης. Αυτό αποτελείται από το Νο 500 παρασκεύασμα του Α. Podolinsky και από το παρασκεύασμα αργίλου.

Παρασκεύασμα αργίλου για τον σωρό, χρησιμοποιείται ένα μόνο μπουκαλάκι στο κέντρο του σωρού για κάθε 20-25m³ οργανικής ουσίας. Είναι άλλο προσόν είναι ότι στον σωρό μπορεί να μην τοποθετηθούν

οι άλλες πρόσθετες λιπαντικές ουσίες, έχοντας αρκετά σε 2-3% ποσότητα καλής γης.

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΩΡΟΥ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΩΡΙΜΑΝΣΗ

Μένει τώρα να πούμε κάτι για τον τύπο λίπανσης σε σχέση με τον τύπο καλλιέργειας.

Στον οπωρώνα και την αμπελουργία είναι προτιμότερο να χρησιμοποιήσουμε σε γενικές γραμμές κόμποστ φυτικής προελεύσεως. Στην καλλιέργεια με σπόρους, όπως δημητριακά και λαχανόκηπο, το κόμποστ ζωικής προελεύσεως. Σε εδάφη ξηρά χρησιμοποιούμε κόμποστ από την εκτροφή γαιοσκωλήκων.

Όσον αφορά το βαθμό ωρίμανσης του κόμποστ, ισχύουν οι εξής γενικές ενδείξεις:

- Μεγάλοι καταναλωτές (σε σειρά που

φθίνει): καλαμπόκι, κολοκύθα, σέλινο, πατάτα, κολοκυθάκι, βλήτα, σαλάτες (μαρούλι, λάχανο...), ραδίκι ήμερο, κρεμμύδι κ.λ.π. Χρησιμοποιείτε κόμποστ από 7-8 μήνες.

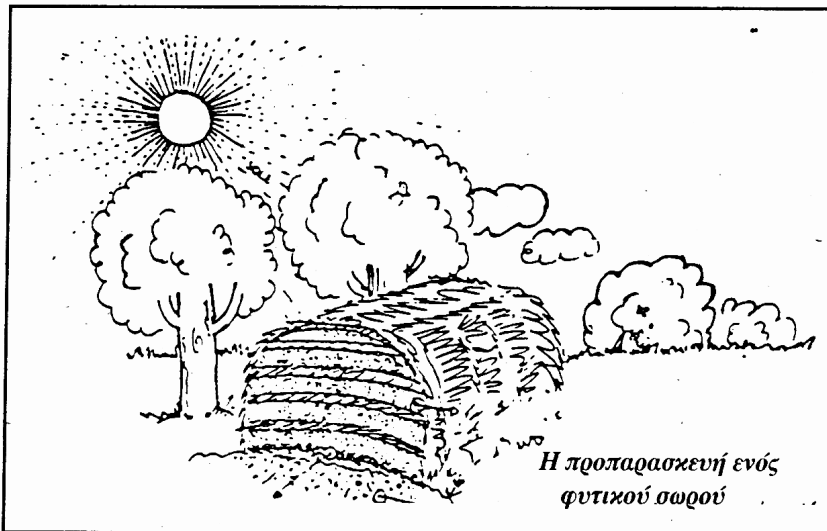
- Μικροί καταναλωτές: καρότα, σαλάτα για κόψιμο, αρωματικά φυτό, άνθη. Χρησιμοποιείτε κόμποστ από 9-10 μήνες.

- Εμπλουτιστές εδάφους: μηδική, τριφύλλι, φασόλια, μπιζέλια, σόγια. Να χρησιμοποιήσετε κόμποστ από 10-12 μηνών ή μη λιπαίνετε.

Μια χρήσιμη συμβουλή είναι να σχηματίζεται και να αναμοχλεύεται ο σωρός με πανσέληνο και σε καθοδική σελήνη.

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΒΑΘΟΥΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΗ ΛΙΠΑΝΣΗ

Η πιο σημαντική επέμβαση που μπορεί να κάνει ο γεωργός συνίσταται στο να δυναμοποιήσει τη σύνδεση του εδάφους και των φυτών με τη σφαίρα των Αρχέτυπων σύνδεση που συμβαίνει φυσικά κατά τη διάρκεια των 12 Αγίων Νυχτών των Χριστουγέννων. Για να πραγματοποιήσουν αυτή τη σύνδεση πρέπει να ραντίσουμε

Η προπαρασκευή ενός
φυτικού σωρού

το προϊόν ΓΙΑ ΧΟΥΜΟΥΣ (κωδ. 602) το βράδυ της 3/1 κάνοντας προηγούμενα, το βράδυ της 21/12 και 22/12 με το προϊόν ΑΝΟΙΓΜΑ ΣΤΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ (κωδ. 601). Μ' αυτόν τον τρόπο το έδαφος συνδέεται περισσότερο με τις αρχέτυπες δυνάμεις που έχουν σχέση με τον σχηματισμό του χούμους. Στην περίπτωση εδαφών που είναι ιδιαίτερα φτωχά, συνιστάται να ραντίζεται 3 φορές το βράδυ το προϊόν ΠΡΟ-ΧΟΥΜΟΥΣ (κωδ. B12). Την Κυριακή (και το βράδυ) εναλλάξ το προϊόν ΠΙΝ ΤΗ ΣΠΟΡΑ (κωδ. B11) πάντα 3 φορές το βράδυ.

Σε περιπτώσεις που η περιεκτικότητα σε χούμους είναι κατώτερη του 1% θα πρέπει να εντατικοποιηθούν όλες αυτές οι επεμβάσεις μέχρι και 2 φορές το μήνα, για όλο το χρόνο.

Σαν εποχιακές επεμβάσεις, δηλαδή κα-

τά τη διάρκεια του φυτικού κύκλου, θα μπορεί να ραντισθεί μια φορά το μήνα το προϊόν ΠΙΝ ΤΗ ΣΠΟΡΑ, πιθανά πριν την πανσέληνο, και προϊόν ΠΡΟ - ΧΟΥΜΟΥΣ (επνομαζόμενο επίσης ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΟΥΣΙΑ).

Εξήντα ραντίσματα αυτού του τελευταίου προϊόντος έχουν την ιδιότητα να επαναφέρουν το αντίστοιχο 60-70% οργανικής ουσίας που χρειάζεται η καλλιέργεια. Υπενθυμίζουμε ότι το ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΟΥΣΙΑ δρα ενισχύοντας τις τάσεις σύνθεσης αυτών των δυνάμεων με τη ζωή του φυτού. Αυτό βοηθάει επίσης το έδαφος να χωνέψει τις οργανικές μάζες που ενσωματώνονται με τη φυτική λίπανση.

Η ΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΑΦΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΥΣΙΩΝ ΠΟΥ ΛΕΙΠΟΥΝ

Στο έδαφος υπάρχει μια φυσική ικανότητα αναζωογόνησης. Από τη δικιά μας μεριά αυτή την ικανότητα τη συνδέουμε στενά με τις επιρροές του μακροκόσμου (αστέρες και πλανήτες) στο έδαφος "πρεσβευτές" αυτών των δράσεων πάνω στη γη. Γνωρίζουμε ότι πολλοί θα γελάσουν διαβάοντας αυτή την υπόθεση. Από τη δικιά μας μεριά χρόνια πειραματισμού έχουν αποδείξει την ισχύ της. Αυτό έχει ως επαλήθευση και μια διαπίστωση χημικο-αναλυτική.

Μπορούμε να υποθέσουμε ότι στο έδαφος υπάρχει ένα μεταλλικό στοιχείο "σταθερό" και ένα "μεταβλητό" που επιδέχεται δηλαδή βαθιές ενδότερες μεταβολές. Συγκρίνοντας τις χημικές αναλύσεις του ίδιου εδάφους πραγματοποιημένες σε διαφορετικούς μήνες, παρατηρείται ό-

τι κατά τον ίδιο μήνα του χρόνου επέρχεται μια αύξηση ενός συγκεκριμένου χημικού στοιχείου. Για παράδειγμα κάθε μήνα Μάιο συναντούμε στο έδαφος μια αύξηση στην περιεκτικότητα του αζώτου.

Κατά τη δική μας άποψη - γνωρίζοντας τη σχέση που υπάρχει μεταξύ του αστερισμού του Ταύρου και του στοιχείου του αζώτου - οφείλεται στην ακτινοβολούσα δράση του Ταύρου που συναντούμε στο έδαφος, αυτή η αυξημένη παρουσία ουσίας (αζώτο) που συνδέεται μ' αυτό. Πιο συγκεκριμένα αυτό συμβαίνει το μήνα Μάιο (ή στις αρχές Ιουνίου) όταν ο Ήλιος διανύει στον ουρανό το χώρο που έχει ως βάθος (φόντο) τον αστερισμό του Ταύρου.

Στις μέρες στις οποίες και η Σελήνη διέρχεται μπρος από τον αστερισμό του Ταύρου, το αποτέλεσμα της επιρροής στο έδαφος καθίσταται περισσότερο έντονο δεδο-

μένουν ότι οι διάφοροι πλανήτες (ή τα ουράνια μετακινούμενα σώματα της πλανητικής σφαίρας) είναι σαν κάτι "γέφυρες" για την κάθοδο αυτών των δυνάμεων. Απ' αυτήν τη σκοπιά οι διάφορες ουσίες είναι σαν "πρεσβευτές" αυτών των λεπτών δράσεων πάνω στη γη.

Οι μελέτες μας πάνω σ' αυτά μας επέτρεψαν να επεξεργαστούμε μερικά προϊόντα που βοηθούν σ' αυτήν την έμφυτη ικανότητα του εδάφους.

Αυτά τα προϊόντα ραντίζονται το βράδυ, μόνο το βράδυ, όταν ο ήλιος και το φεγγάρι βρίσκονται στον αστερισμό που αναφέρεται (βλ. ημερολόγιο). Αντίθετα θα ραντίζονται κάθε αλλαγή εποχής ή κάθε μήνα - το πολύ 3 φορές - όταν μόνο το φεγγάρι είναι στον αστερισμό που αντιστοιχεί.

Τα προϊόντα που έχουν προς το παρόν πραγματοποιηθεί είναι:

- ΓΙΑ ΑΖΩΤΟ (σε συσχέτιση με τον αστερισμό του ΤΑΥΡΟΥ).

- ΓΙΑ ΦΩΣΦΟΡΟ (σε συσχέτιση με τον αστερισμό του ΚΑΡΚΙΝΟΥ).

- ΓΙΑ ΚΑΛΙΟ (σε συσχέτιση με τον αστερισμό της ΠΑΡΘΕΝΟΥ).

- ΓΙΑ ΠΥΡΙΤΙΟ (σε συσχέτιση με τον αστερισμό του ΚΡΙΟΥ).

- ΓΙΑ ΑΡΓΙΛΟ (σε συσχέτιση με τον αστερισμό του ΑΙΓΟΚΕΡΟΥ).

- ΓΙΑ ΑΣΒΕΣΤΙΟ (σε συσχέτιση με τον αστερισμό του ΖΥΓΟΥ).

Ακολουθώντας την ίδια αρχή υπάρχουν μερικά προϊόντα για να μεταφέρουν τα πλεονάσματα αυτών των ουσιών στα εδάφη. Αυτά είναι:

- ANTI ΑΖΩΤΟ
- ANTI ΦΩΣΦΟΡΟ
- ANTI ΚΑΛΙΟ
- ANTI ΠΥΡΙΤΙΟ
- ANTI ΑΡΓΙΛΟΣ

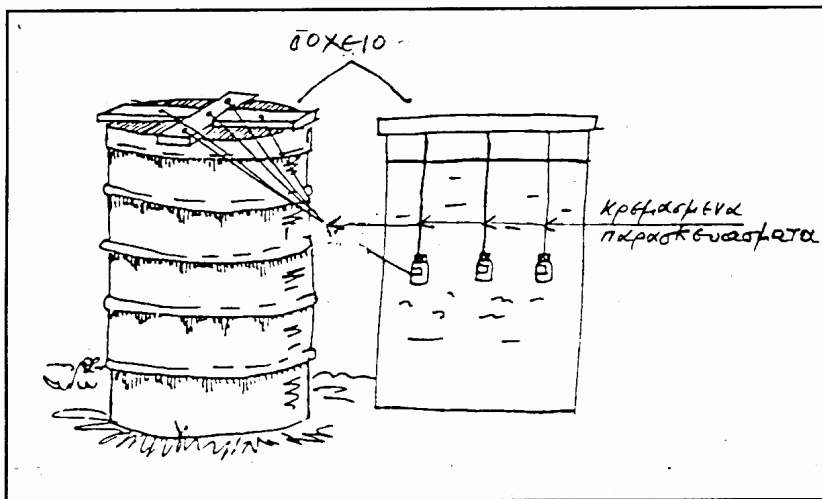
ΤΟ ΠΟΤΙΣΜΑ

Το πρόβλημα του νερού αποτελεί πάντα τον παράγοντα που οριοθετεί την αγροτική ανάπτυξη. Κυρίως στις μεσογειακές ζώνες (για να μην μιλήσουμε γι' αυτές τις τροπικές ή αυτές που 'ναι ήδη ημι-έρημοι) η δυνατότητα να επανακτήσουμε μια ποσότητα αρκετή για να δώσουμε ζωή στο φυτό έχει πολύ μεγάλη σημασία. Από τη μεριά μας το πρόβλημα τοποθετείται με δύο όψεις, την ποσοτική και την ποιοτική.

α) Η ποσότητα

Η ποσότητα του νερού που είναι διαθέ-

σιμη για ένα φυτό είναι δοσμένη από ένα απλό ισοζύγιο μεταξύ "εισαγωγών" και απωλειών. Εννοούμε είτε τα φυσικά εισαγωγών (βροχή, υγρασία, δρόσο), ή τεχνητά ποτίσματα που φτάνουν στο φυτό. Οι απώλειες οφείλονται είτε στη διαπνοή των φυτών ή στην εξάτμιση από το έδαφος. Ο γεωργός πρέπει να πραγματοποιήσει φυσικά τέτοια δράση ώστε να αυξήσει τις εισροές και να μειώσει τις απώλειες κατά

τρόπο που να μεγιστοποιήσει την απόδοση του νερού.

Ας αρχίσουμε από τη μείωση των απωλειών.

Πρώτα απ' όλα να θέσουμε τις βάσεις στο γεωργικό οργανισμό με την αντιστοιχία δασύλλιο και θάμνος. Αυτό θα πραγματοποιήσει μια αύξηση της υγρασίας και της εσωτερικής δροσιάς εκτός από τη μείωση των απωλειών λόγω εφίδρωσης και εξάτμισης.

Η εφίδρωση και εξάτμιση δεδομένης της μείωσης των ανέμων κοντά στο έδαφος και στα φυτά. Το δασύλλιο εκτός αυτού βοηθάει το σφρίγος στα ετήσια γειτονικά φυτά. Υπενθυμίζουμε ότι έχει προπαρασκευαστεί ένα προϊόν (που εμπονομάζεται "για το δασύλλιο" [κωδ. E08]) που φέρνει τις δυνάμεις του δασυλλίου επίσης και στα κτήματα που δεν διαθέτουν ή διαθέτουν πολύ λίγο ή που το διαθέτουν μόλις φυτεμένο.

Η εδαφοκάλυψη των φυτών, δηλαδή το σκέπασμα του στελέχους (κορμού) τους χαμηλά με σανό ή άλλα φυτικά υπολείμματα μπορεί να μειώσει τις απώλειες μέχρι και 90%.

Τα φυτά μεγαλύτερης αντοχής στην ξηρασία είναι αυτά που ζουν περισσότερο, δηλαδή τα δέντρα. (Στον λαχανόκηπο να προτιμούνται αυτά που έχουν φυτικό κύκλο πιο μακρύ) με πυκνά αργεία και καλλιεργούνται σ' ένα έδαφος που θα πρέπει πάντα να είναι πλούσιο σε οργανική ουσία.

Αυτά τα φυτά πρέπει να έχουν έναν κεντρικό βλαστό, επίσης ξυλώδη, να είναι καλά φυτεμένα στο έδαφος και μια καλή λυμφατική κυκλοφορία.

Το άλλο στοιχείο για δυνάμωμα είναι το έδαφος. Με αυτό μπορούμε να δράσουμε ως εξής:

- Ράντισμα με το προϊόν PRO ΓΙΑ ΧΟΥ-ΜΟΥΣ κάθε μήνα με σελήνη στον Αιγόκερω. Αυτό αν δεν έχει ραντιστεί κατά τη διάρκεια των 12 Αγίων Νυχτών.

- Αν έχει ραντιστεί κατά τη διάρκειά τους, να γίνει ράντισμα σε κάθε αλλαγή εποχής. Αν είναι αναγκαίο να (κατεβούν) μειωθούν κάθε 14 ημέρες (καλύτερα Κυριακή).

- Εναλλακτικά μ' αυτό να χρησιμοποιηθεί το ΠΙΝ ΤΗ ΣΠΟΡΑ (με σελήνη στον Καρκίνο).

Όσον αφορά τις εργασίες, συμβουλευόμαστε να δράσετε με τη σειρά που ακολουθεί:

- Να δουλέψετε το έδα-

φος με σελήνη στον Αιγόκερω.

- Να δουλέψετε το έδαφος τη Δευτέρα.

Στο τέλος η λίπανση:

- Να μη λιπαίνετε άφθονα ή με κόμποστ που δεν είναι ώριμο, γιατί το έδαφος το ξερο ή φτωχό δεν καταφέρνει να χωνέψει την εισερχόμενη οργανική ουσία. Να ραντίσετε το ΠΙΝ ΤΗ ΣΠΟΡΑ μαζί με κόμποστ κοτίσιο ή με γαιοσκώληκα.

Ας δούμε τώρα τις "εισαγωγές"

Εδώ βρίσκουμε τις μαζικές εισαγωγές, όπως η βροχή ή το πότισμα και τις άλλες τις πιο περιορισμένες όπως η δροσιά ή η υγρασία που απορροφά το φυτό κυρίως τη νύχτα. Μια καλή εφαρμογή των μεθόδων της βιοδυναμικής γεωργίας και της ομοιοδυναμικής, επιτρέπει να δυναμώσουμε την ικανότητα των φυτών να αφομοιώνουν αυτές τις υδατικές παροχές.

Εδώ υπενθυμίζουμε το προϊόν ΓΙΑ ΝΕΡΟ (κωδ. E 109) που μεγαλώνει την ικανότητα του φυτού να αναπτύσσει την ενέργεια απορρόφησης του νερού.

Οι σημειώσεις αυτές δόθηκαν κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου που πραγματοποιήθηκε κατά τις 9, 10 και 11/2/2001 στην ΠΑΛΗΝΗ στις εγκαταστάσεις του κ. Παπανικόλα όπου διατέθηκε αλβουσα.

Την πρωτοβουλία για τη διοργάνωση του σεμιναρίου είχαν ο Γαβριήλ Πανάγος (τηλ.: 01 6801756) και ο Νίκος Ζαννός (01 7222573) που έκανε και τη μετάφραση από τα Ιταλικά.

Η ΝΕΑ ΣΕΛΗΝΗ θεώρησε χρήσιμη τη δημοσίευσή τους, και γι' αυτό προχώρησε σ' αυτήν μετά την άδεια του εισηγητή Εντσο Νατσάτι.

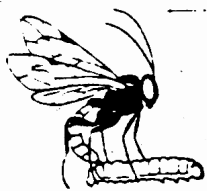
(συνεχίζεται)

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΟΜΟΤΡΑΠΕΖΟΙ ΜΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ "ΠΑΡΑΣΙΤΑ"

(Απόψεις και πρακτικές φυτοπροστασίας)

ΜΕΡΟΣ Ρ'

Γιάννης Παζάρας

“Για τον άνθρωπο χωρίς αντίληψη της φυσικής ιστορίας, η περιπλάνηση στην εξοχή ή την παραλία μοιάζει με την περιήγηση σε εκθεσιακό χώρο, γεμάτο με πανέμορφα έργα τέχνης, τα 9/10 των οποίων βρίσκονται με γυρισμένη την πρόσοψη προς τον τοίχο”

Thomas Henry Huxley, (1873)

ΒΑΚΤΗΡΙΑ

Τα βακτήρια είναι οι αρχαιότερες, οι απλούστερες δομικά και οι πιο άφθονες μορφές ζωής πάνω στη γη. Μέχρι σήμερα έχουν αναγνωριστεί 4.800 είδη βακτηρίων αλλά υπάρχουν αναμφίβολα πολύ περισσότερα. Στη συνέχεια θα γίνει μια σύντομη σχετικά παρουσίαση των γενικών χαρακτηριστικών τους και θα αναφερθούμε σε μερικές πολύ σημαντικές γνωστές δράσεις τους όπως η αζωτοδέσμευση.

Τα βακτήρια είναι μικροσκοπικά πρωτόγονα μονοκύτταρα φυτά. Το κυτταρικό τους τοίχωμα περιβάλλεται από βλεννώδες υλικό που λέγεται κάψουλα ή μικροκάψουλα. Αυτή η ουσία (σύνπλοκο πολυζαχαρίτη / πολυπεπτιδίου) είναι πολύ συχνά, στις περιπτώσεις των παθογόνων βακτηρίων, η αιτία της ασθένειας του ξενιστή (φυτού ή ζώου).

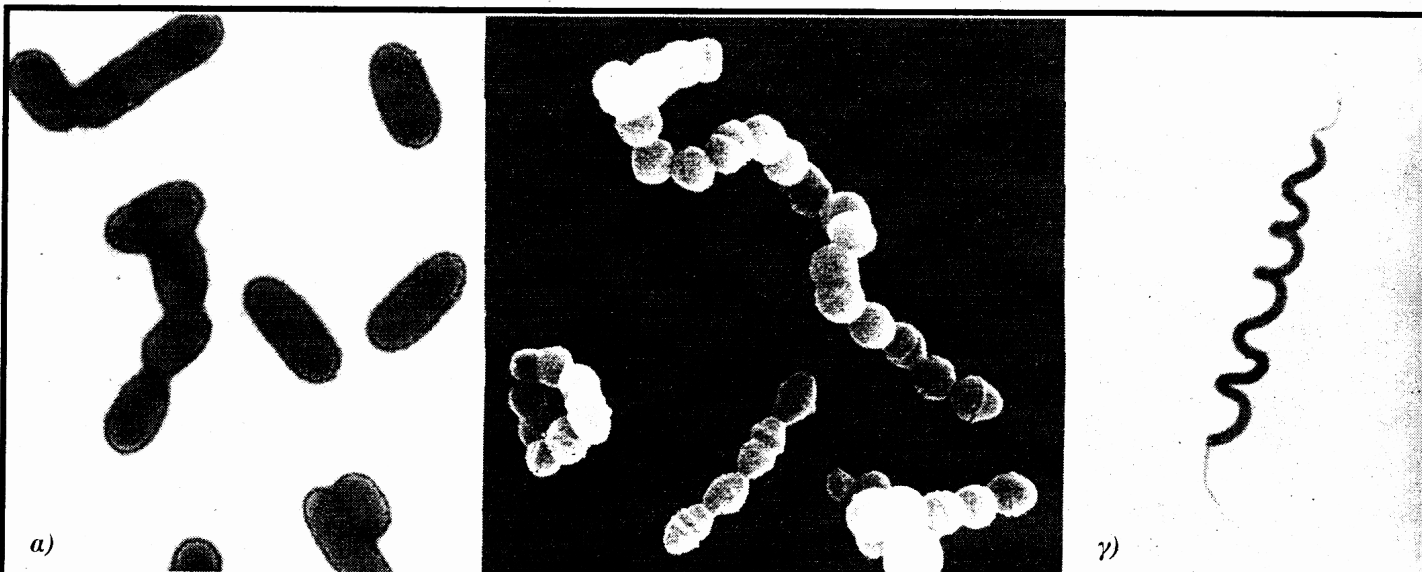
Τα βακτηριακά κύτταρα είναι αρκετά μεγάλα για να είναι ορατά με το κοινό οπτικό μικροσκόπιο. 10.000 βακτήρια, κολλητά το ένα δίπλα στο άλλο φτιάχνουν μια γραμμή μήκους 1 εκατοστού. Το σχήμα των κυττάρων ποικίλει. Υπάρχουν σφαιρικά, ραβδοειδή, σπειροειδή και νηματοειδή βακτήρια.

Ο πυρήνας των βακτηριακών κυττάρων δεν περιβάλλεται από κάποια μεμβράνη γι' αυτό και τα βακτήρια κατατάσσονται στους λεγόμενους προκαρυωτικούς οργανισμούς (ενώ οι άλλοι λέγονται ευκαρυωτικοί).

Μερικά βακτήρια διαθέτουν **μαστίγιο** το οποίο είναι μια μακριά νηματοειδής κατασκευή η οποία περιστρεφόμενη τα βοηθά να μετακινούνται. Άλλα έχουν **τρίχες** στην επιφάνεια του κυττάρου τους, εντοπισμένες σε ένα ακρο - “λοφιοτριχα”, κατά μήκος περιμετρικής γραμμής - “περίτριχα” - ή σκορπισμένες σε όλη τους την επιφάνεια - “ολότριχα”. Αυτές οι τρίχες μπορεί να χρησιμεύουν σαν **χημιοευαίσθητα αισθητήρια όργανα** για την ανίχνευση του περιβάλλοντος ή σαν **μηχανικά μέσα στήριξης**.

Τα βακτήρια τα συναντούμε παντού σχεδόν πάνω στη γη, ακόμη και στα πιο αφιλόξενα περιβάλλοντα όπως έρημοι, θεομέσ πηγές και τα μεγάλης οξύτητας απορρίμματα των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων. Είναι τόσο διαδεδομένα ώστε μόνο πολύ γενικές υποθέσεις μπορούν να γίνουν για την ιστορία της ζωής τους. Η μεγάλη τους διασπορά φαίνεται να οφείλεται στην ικανότητα τους να μένουν σε **λήθαργο** για μεγάλες περιόδους φτιάχνοντας **σπόρια**.

Πολλαπλασιάζονται με μια διαδικασία που λέγεται “**σχιζογο-**

1. α) Ένα ραβδόμορφο βακτήριο *Pseudomonas*. Είναι ο τύπος που συσχετίζεται με πολλές ασθένειες των φυτών.
- β) Ο *Streptococcus* είναι ένα λίγο - πολύ σφαιρικό βακτήριο. Τα μεμονωμένα άτομα σχηματίζουν αλυσίδα.
- γ) Το *Spirillum* είναι ένα σπειροειδές μεγαλόσωμο βακτήριο. Σε κάθε άκρο του έχει μια δέσμη μαστιγίων.

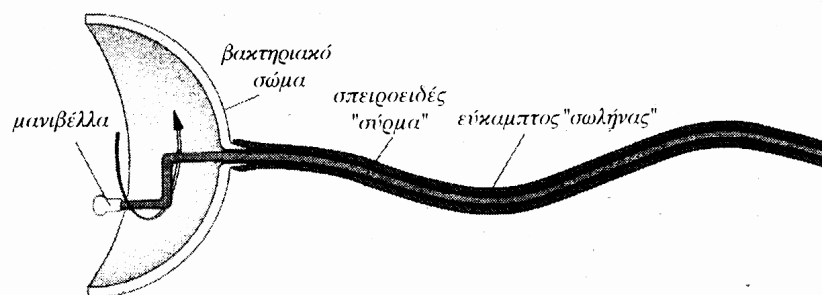
νία" (διαίρεση). Κάθε κύτταρο στενεύει στη μέση, τα δύο μισά αποχωρίζονται και προκύπτουν έτσι δύο νέα βακτήρια. Κάτω από άριστες συνθήκες, κάθε κύτταρο μπορεί να διαιρείται κάθε 30 λεπτά. Αν τα θυγατρικά κύτταρα κάθε διαίρεσης συνεχίζουν να διαιρούνται θα έχουμε 8.388.608 βακτήρια σε 12 μόνο ώρες! Δεν είμαστε βυθισμένοι μέχρι το λαιμό μέσα στα βακτήρια γιατί σπάνια οι συνθήκες είναι τόσο ευνοϊκές ώστε να επιτυγχάνεται συνεχής πολλαπλασιασμός. Καθώς αυξάνεται ο πληθυσμός των βακτηρίων αρχίζουν να εξαντλούνται οι πηγές των θρεπτικών συστατικών και τα ίδια να "πνίγονται" μέσα στα μεταβολικά προϊόντα τους (στις ακαθαρσίες τους!). Έτσι, σταματάει η ανάπτυξη του πληθυσμού ή επιβραδύνεται δραστικά. Οι βακτηρια-

"Αν θεωρήσουμε την επιφάνεια που καλύπτεται από θάλασσα - που ισοδυναμεί με τα 2/3 περίπου της συνολικής επιφάνειας της γης - και ένα μέσο βάθος ενός μιλίου (1600 περίπου μέτρα) προκύπτει συνολικός όγκος 929 εκατ. κυβικών μιλίων. Με συνεχή πρόοδο του πολλαπλασιασμού των βακτηρίων που προέρχονται από ένα μόνο βακτηριακό κύτταρο, οι θάλασσα θα έχει ξεχειλίσει από βακτήρια σε λιγότερο από πέντε μέρες"

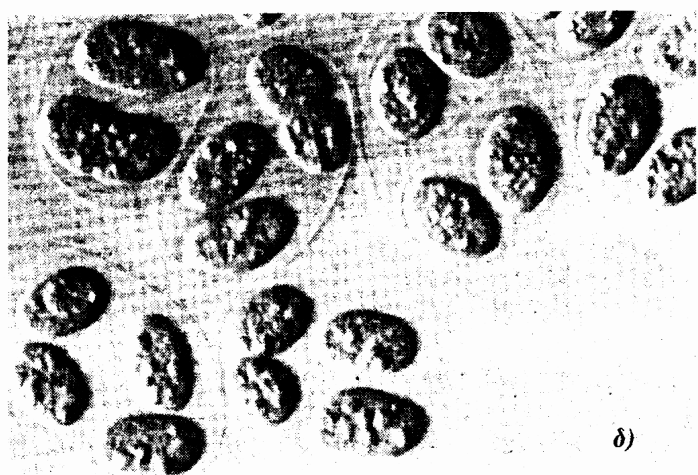
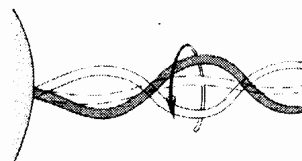
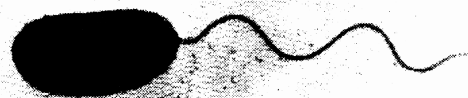
Ferdinand Cohn, (1866)

κοί πληθυσμοί ελέγχονται επίσης από ιολογικές ασθένειες (βακτηριοφάγοι, βλ. τεύχος 20, σελ. 32).

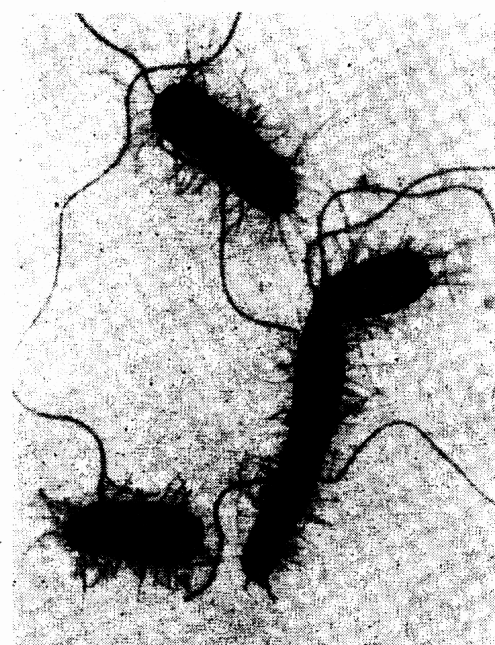
Αν και τα βακτήρια λοιπόν δεν αναπαράγονται φυλογενετικά (με την ένωση αρσενικού και θηλυκού γενετικού κυττάρου) και έτσι δεν μπορούν να εξελιχθούν μέσα από τη διαδικασία του υβριδισμού (μιας και το γενετικό υλικό των "παιδιών" δεν προέρχεται από δύο διαφορετικούς "γονείς" αλλά από μόνο τη "μητέρα"), μπορούν να μεταλλαχθούν εύκολα αντιδρώντας σε παράγοντες όπως η χημική σύνθεση του περιβάλλοντος τους. Αυτές οι μεταλλάξεις μπορούν να έχουν σαν αποτέλεσμα οι χημειοθεραπευτικές πιέσεις να εμφανίσουν

Ο μηχανισμός κίνησης των βακτηρίων. Τα βακτήρια κινούνται περιστρέφοντας το μαστίγιο τους. Στη φωτογραφία βλέπουμε το *Vibrio cholerae*, το μικρόβιο που προκαλεί την ασθένεια της χολέρας. Ο πυρήνας του μαστιγίου αποτελείται από ένα μονοκόμματο κρύσταλλο της πρωτεΐνης φλαγγελίνης (Flagellum: μαστίγιο) και περιβάλλεται από εύκαμπτο κάλυμμα. Φαντάσου τον εαυτό σου μέσα στο βακτηριακό κύτταρο να περιστρέφει τη μανιβέλα. Θα δημιουργήσεις μια κυματοειδή κίνηση στο μαστίγιο σαν να περιστρέφεις ένα σώμα μέσα σ' ένα εύκαμπτο σωλήνα. Έτσι μετακινούνται τα βακτήρια. Αλλά για να το πετύχουν χρειάζονται νηρασία.

δ) *Chroococcus*. Ένα κυανο βακτήριο. Τα κυανοβακτήρια έχουν την ικανότητα να φωτοσυνθέτουν. Στην περίπτωση του *Chroococcus* τα άτομα σχηματίζουν τετραμελείς ομάδες και περιβάλλονται από ζελατινώδη κάψα.

Το *Escherichia coli*. Συνηθισμένος έντοκος του παχέως εντέρου. Διακρίνουμε τις άφθονες τρίχες και το μαστίγιο του.

Βακτήρια της ριζόσφαιρας

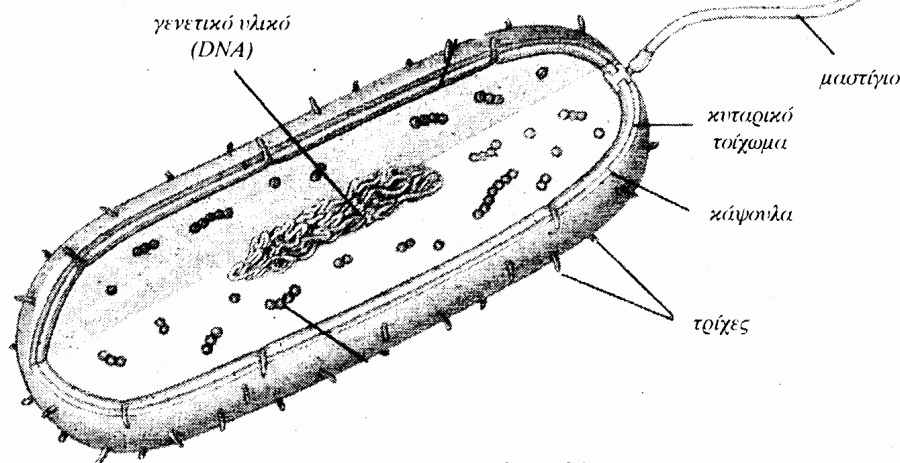
Ριζόσφαιρα: ο χώρος που περιλαμβάνει την επιφάνεια της ρίζας και το έδαφος που βρίσκεται σε άμεση επαφή μ' αυτή (γενικά το έδαφος που μένει στη ρίζα μετά από ελαφρό τίναγμα).

Μερικά βακτήρια που ζουν στις ρίζες των φυτών (ριζοβακτήρια) δρουν ανταγωνιστικά στους παρασιτικούς νηματώδεις. Αντά τα βακτήρια αναστέλλουν την εκκόλαψη των αυγών των νηματωδών και / ή τη διείσδυση στις ρίζες. Ο μηχανισμός με τον οποίο το πετυχαίνουν δεν είναι γνωστός. Μπορεί να οφείλεται σε:

1. Παραγωγή αντιβιοτικών που σκοτώνουν τα αβγά των νηματωδών
2. Διάσπαση των ριζικών εκκρίσεων από τις οποίες εξαρτώνται οι νηματώδεις για να προσδιορίσουν τη θέση του φυτού και οι οποίες ενεργοποιούν την εκκόλαψη των αυγών.
3. Επαγωγή επίκτητης συστηματικής ανθεκτικότητας στο φυτό.

Μερικά βακτήρια έχουν την ικανότητα να σχηματίζουν παχύτοιχα ενδοσπόρια γύρω από το γενετικό τους υλικό όταν αντιμετωπίζουν ξηρασία ή υψηλές θερμοκρασίες. Αυτά τα ενδοσπόρια είναι πολύ ανθεκτικά στις περιβαλλοντικές πιέσεις. Μπορούν να βλαστήσουν και να σχηματίσουν νέα βακτήρια μετά από δεκαετίες ή ακόμα και αιώνες. Είναι τα πολύ αποτελεσματικά σωστικά μέσα της ζωής!

Το σφαιρικό αντικείμενο που διακρίνουμε στο βάθος είναι ένα ενδοσπόριο που σχηματίζεται στο εσωτερικό του βακτηρίου (*lostizidius botulinum*) που προκαλεί δηλητηριάσεις. Αυτά τα ανθεκτικά ενδοσπόρια δίνουν τη δυνατότητα στο βακτήριο να επιβιώνει σε μη σωστά αποστειρωμένα, κονσερβοποιημένα ή εμφιαλωμένα τρόφιμα.

νέες ασθένειες.

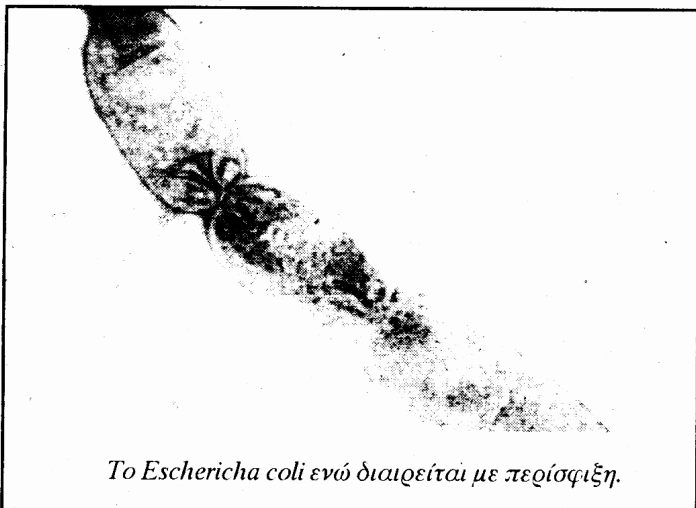
Τα βακτήρια ενοχοποιούνται συχνά σαν υπεύθυνα των ασθενειών σε φυτά ζώα και ανθρώπους.

Αλλά όμως βακτήρια, οι ακτινομύκητες, παράγουν αντιβιοτικά - όπως π.χ. η στρεπτομυκίνη - που ρυθμίζουν τις σχέσεις των μικροοργανισμών στα οικοσυστήματα, αλλά ζουν συμβιωτικά στα στομάχια των ζώων ή σε άλλα μέρη του σώματος τους ρυθμίζοντας ισορροπίες και παράγοντας πολύτιμες ουσίες (βιταμίνη B12) ή τις ρίζες των φυτών μετατρέποντας το ατμοσφαιρικό άζωτο σε τροφή για τα φυτά. Τα βακτήρια δίνουν το άρωμα στο γιαούρτι και την οξύτητα στη μαγιά. Τα βακτήρια συμβάλλουν στη διάσπαση της νεκρής οργανικής ουσίας και είναι η βάση των τροφικών αλυσίδων στα διάφορα οικοσυστήματα.

Η σημαντικότητα της παρουσίας τους οφείλεται στην προσαρμοστικότητα τους, στην ικανότητα τους για γρήγορη ανάπτυξη και αναπαραγωγή και στη μεγάλη εμπειρία τους από τη ζωή.

Τα πιο παλιά γνωστά απολιθώματα, ηλικίας σχεδόν 3.5 εκατομμυρίων ετών ανήκουν σε βακτηριακούς οργανισμούς.

(Συνεχίζεται)

Το *Escherichia coli* ενώ διαιρείται με περίσφιξη.

Πελίτι

κατα τόπους αγροκτήματα για τη διαφύλαξη των ντόπιων ποικιλιών και των αυτόχthonων αγροτικών ζώων

Ο χάρτης που ακολουθεί περιλαμβάνει ένα πολύ μικρό αριθμό αγροκτημάτων, υπάρχουν πολύ περισσότερα αγροκτήματα όπου τα στοιχεία τους θα δημοσιευτούν την επόμενη φορά.

Β' έκδοση καλοκαίρι 2001

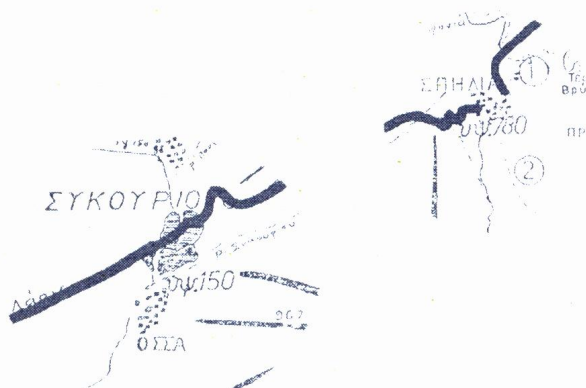
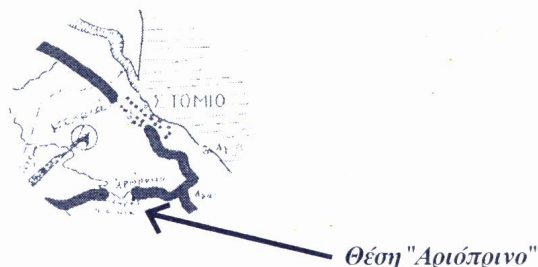
Υπεύθυνος είναι: ο Παναγιώτης Σαϊνατούδης

Λαχανικά	Διεύθυνση	Τηλέφωνο	Ποικιλία
Καλλιεργητής Ν. Εβρου			
Παναγιώτης Αλτης	Πραγρί - Διδιμότειχο	0553 - 92206, 92320	Ντομάτα
Ν. Ροδόπης			
Παναγιώτης Σαϊνατούδης	P/R Σαπών 69300 Σάπες		Διατίθενται σπόροι από τις εξερευνητικές αποστολές.
Ν. Σερρών			Αγγούρι
Οδυσσέας Μπούσουλας	Σέρρες	0321-51945	
Εφη Ραϊκίδου			
Ν. Θεσσαλονίκης			
Αραμπατζής Θωμάς	Βασιλικά Θεσσαλονίκης	0396-23407, 22328	Μπάμιες, Σπανάκι
Βεατρίκη Βιντεροσταίν	Αγρόκτημα Θ. Λίτσα	031-463103	Λαχανικά, σκληρό σιτάρι
Τάκης Λίτσας	Θέρμη Θεσσαλονίκης		τομάτα, κολοκύθι
Ν. Κοζάνης			
Μητακάκης Δημήτριος	Πτολεμαΐδα	0463-28430	Πεπόνι "Κιρκαγάτσια"
Ν. Καστοριάς			
Λιούζας Στέφ. - Ζεφτυρίδου Κική	Υψηλάντου 37 Καστοριά	0467-83021	Ντομάτα "μήλο"
Ν. Τρικάλων			
Χριστοδούλου Σωτήριος	Βροντερό Τρικάλων	0434-71366	Ντομάτα "καρδιά του Βουβάλου" Ντομάτα κόκκινη
Ν. Λάρισας			
Κούρης Κώστας	Κάμπος Κρανώνα Λάρισας	041-751155	Λάχανο
Παζάρας Γ. - Χ" Παναγιώτου Μ.	Πουρνάρι Νέσσωνος Τ.Κ. 40006	0495-52276	Ανδρο ντοματάκι
Αραμπατζής Απόστολος	Νίκη Βόλου	0421-81048	Ντομάτα μεγάλη, Πιπεριά μακρουλή, μελιτζάνα
Ν. Μαγνησίας			
Βασιλειάδης Τάσος	Νεοχώρι Πηλίου Τ.Κ. 37010	0977-041186	Λίφη (κολοκύθα σφουγγάρι)
Τολουδής Αχιλλέας	Νεοχώρι Πηλίου Τ.Κ. 37010		κολοκύθες στρογγυλές, ηλιοτρόπια
Ν. Καρδίτσας			Ντοματάκια άνδρα Λούπινα
Νικολόπουλος Γιώργος	Καρδίτσα	0441-70716	Πεπόνι "καραμπάτικο"
Κώτινας Σεραφείμ	Καρδίτσα	0441-74193	Ντομάτα ροζέ
Ν. Ιωαννίνων			
Γεωργίου Παναγιώτης	Μπαλντούμα Ιωαννίνων	0656-22754	Κόκκινη πατάτα
Ν. Εύβοιας			
Σέληνας Απόστολος	Ελ. Βενιζέλου 2 Ν. Αρτάκι Εύβοιας 0221-79352		Ντομάτα "Καθενών"
Ν. Αχαΐας			
Θεοδωρόπουλος Ηλίας	Αίγιο	0691-62349, 22341	Φασολάκι μπαρμπούνι
Ν. Μεσσηνίας			
Τενέντες Αντώνης	Ρίζα Καλαμάτας	0721-21937	Ντομάτα χοντροκατσαρή κούφια άριστη 2 ποικιλίες αγγουριού
Ν. Κέρκυρας			
Αρης Θεοδοσίου	Κέρκυρα	0663-22126, 22640	Μελιτζάνα, καρπούζι
Ν. Ιθάκη			
Κασσιανός Μιχάλης	Περαχώρι	0674-32591	Μαρούλι, αντίδι άγριο, ντομάτα
Ν. Ηρακλείου			

Μπάριμπα Ζαχάρης Ν. Χανίων Ν. Θεοδωράκης και Ε. Μελισουργού ΟΠΩΡΟΦΟΡΑ ΔΕΝΤΡΑ Ν. Ροδόπης Παναγιώτης Σαϊνατούδης Ν. Μαγνησίας Κουτσελίνης Αλέκος Χριστοδούλου Σωτήρης ΑΜΠΕΛΙΑ Ν. Καστοριάς Λισίζας Στέφανος Σεφτυρίδου Κική Ν. Αχαΐας Θεοδωρόπουλος Ηλίας Ν. Ιθάκης Δήμος Μανιάς Γεράσιμος Χαλκιάπουλος Δενδρηνού Κατερίνα Ν. Χανίων Νίκος Θεοδωράκης Ενη Μελισουργού Ν. Ηρακλείου Κώστας Σιδεράκης ΕΛΙΕΣ Ν. Ιθάκη Δήμος Μανιάς ΣΙΤΗΡΑ Ν. Κιλκίς Μαυρίδης Βασίλης Ν. Κοζάνης Μητακάκης Δημήτριος Ν. Λάρισας Αντωνόπουλος Γιώργος Ν. Ιωαννίνων Γεωργίου Παναγιώτης Ν. Ηρακλείου Κώστας Σιδεράκης ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΦΥΤΑ Νικολόπουλος Γιώργος ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΖΩΑ Ν. Εβρου Χρήστος Σαρσάκης Ν. Ροδόπης Κατάκος Νικόλαος Παναγιώτης Σαϊνατούδης ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΣ Ν. Θεσσαλονίκης Θωμάς Αραμπατζής Ν. Μαγνησίας Κουτσελίνης Αλέκος Ν. Ιθάκης Κασσιανός Μιχάλης	Αγ. Σύλας Πλαιόχωρα Σελινού 73001 Κρήτη Ρ/Ρ Σαπών Τ.Κ. 69300 Σάπες Ζαγορά Πηλίου Βροντερό Τρικάλων Υψηλάντου 37 Καστοριά Αίγιο Περαχώρι Περαχώρι Περαχώρι Παλαιόχωρα Σελινού 73001 Χανιά Εβανς 27 Ηράκλειο Περαχώρι Μεταλλικό Πτολεμαΐδα Δίλοφος Φαρσάλων Μπαλντούμα Ιωαννίνων Εβανς 27 Ηράκλειο Καρδίτσα Διδυμότειχο Ν. Σάντα Ρ/Ρ Σαπών Τ.Κ. 69300 Σάπες Βασιλικά Ζαγορά Πηλίου Περαχώρι, Ιθάκης	Μπάμπης Συμεωνίδης 081-325182 0823-41126 0462-22727 0467-83021 0691-62349, 22341 0674-32636 0674-32663 0674-32409 0823-41126 081-282357 0674-32636 0341-71656 0463-28430 0491-93010, 23703 0656-22754 081-282357 0441-70716 0946-890776 0532-41098 0396-23407, 22328 0426-22727 0674-32591	Μελιτζάνα "Παστανάγκα" άσπρο κολοκύθι, ατζούρια Πεπόνι Ρεθύμνου Παλιές ποικιλίες από μηλιές άσπρα κεράσια Παλιές ποικιλίες από μηλιές, στάρκην και ρενέδες Παλιές ποικιλίες από μηλιές Παλιές ποικιλίες αμπελιών Ροδίτης παραδοσιακός Μαυροδάφνη για κρασί "ανοϊσάνα" "Βοστελίν" για κρασί, "Ροζακί" "Μαυροδάφνη" για κρασί "Ρομείκο" "Κοτσιφάρι" "Μοσχάτο" για κρασί και τσικουνδιά Σουλτανί, για κρασί, τσικουνδιά Τοπικές ποικιλίες Ελιάς Σιτάρι Λήμνος Καλαμπόκι, καλαμπόκι άσπρο Γεωργίας Καλαμπόκι "Διακονιάρα" Άσπρο Καλαμπόκι Σιτάρι, κριθάρι, Βρώμη Τριφυλόσπορο Πτηνά κότες και όχι μόνο Σαρακατσάνικο πρόβατο Γαϊδούρια Κότες Κότες, κατσίκια πρόκειται ν' αγοραστούν φυλή Σκοπέλου "Κάτσενο" κόκκινο πρόβατο της Ιθάκης
---	--	--	--

Συνάντηση Γνωριμίας 3, 4 και 5 Αυγούστου 2001 στον Κίσσαβο

Για δεύτερη συνεχή χρονιά, μετά από τις καλές εντυπώσεις που άφησε η περυσινή δοκιμή, τα περιοδικά ΝΕΑΣΕΛΗΝΗ, ΥΓΕΙΑ ΣΗΜΕΡΑ, ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΒΗΜΑ και ΤΟ ΡΟΠΤΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ καλούν τους φίλους τους σε τριήμερη συνάντηση γνωριμίας.

Η συνάντηση θα γίνει στην τοποθεσία Αριόπρινο του Κισσάβου όπου υπάρχει χώρος αναψυχής διαμορφωμένος από το Δασαρχείο της Λάρισας.

Μπορείτε να έρθετε στρίβοντας για Στόμιο από την Εθνική οδό Λάρισας - Θεσ/νίκης. Μετά το Στόμιο συνεχίζετε για Καρίτσα μέχρι να δείτε δεξιά σας πινακίδα που σας οδηγεί στην "Αριόπρινο" (4 χιλιόμετρα από τη διασταύρωση).

Μην ξεχάσετε να φέρετε μαζί σας σκηνή, ζεστά ρούχα (κανένα μαγιό...) και βέβαια φαγητό για το τριήμερο. Σκοπός της συνάντησης είναι... η συνάντηση!

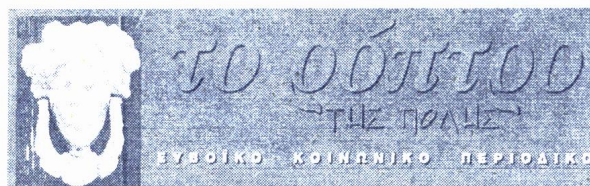
Πληροφορίες:

0945 - 52276 ΝΕΑ ΣΕΛΗΝΗ

01 - 6470685 ΥΓΕΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

01 - 8826281 ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΒΗΜΑ

0221 - 79352 ΤΟ ΡΟΠΤΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

8η Πανελλαδική Γιορτή Βιοκαλλιεργητών και Χειροτεχνών

& 4η Πανελλαδική Γιορτή Ανταλλαγής Ντόπιων Σπόρων

Φέτος για 8η συνεχή χρονιά συνεχίζεται η Πανελλαδική Γιορτή Βιοκαλλιεργητών και Χειροτεχνών. Ταξιδεύει στη Β. Ελλάδα και σταθμεύει στην πόλη των Σερρών στην Κεντρική Πλατεία, πλατεία Ελευθερίας στις 29 και 30 Σεπτεμβρίου του 2001.

Για πρώτη φορά γίνεται μαζί και η Πανελλαδική Γιορτή Ανταλλαγής Ντόπιων Σπόρων, που γίνεται για 4η χρονιά.

Η γιορτή αποσκοπεί στο να γνωριστούν μεταξύ τους οι βιοκαλλιεργητές και οι χειροτέχνες που χρησιμοποιούν φυσικές πρώτες ύλες. Ακόμη δίνεται η δυνατότητα να γνωριστούν άμεσα καταναλωτές και βιοκαλλιεργητές.

Μέσα από τη γιορτή ανταλλαγής ντόπιων σπόρων δίνεται η δυνατότητα να έρθουν σε επαφή οι θεματοφύλακες των ντόπιων ποικιλιών με "νέους" καλλιεργητές.

Η βιολογική γεωργία για μας δεν είναι μόνο η μη χρήση χημικών δηλητηρίων και λιπασμάτων, αλλά μια άλλη στάση ζωής απέναντι στον άνθρωπο και στη φύση. Είναι μια άλλη πολιτική, είναι η υλοποίηση ενός ονείρου που θέλει "έναν κόσμο που να χωράει πολλούς κόσμους" (σύνθημα στην πορεία των Ζαπατίστας στην πόλη του Μεξικού).

Στη γιορτή έχουν δικαίωμα συμμετοχής μόνο βιοκαλλιεργητές. Εξαίρεση αποτελούν ορισμένοι καλλιεργητές που θα έχουν παραδοσιακούς σπόρους.

Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να φροντίσουν:

- α) να έχουν μαζί τους ένα ενημερωτικό φυλλάδιο για τη δουλειά τους και τα στοιχεία τους όπου θ' αναρτηθούν στους πά-

γκους τους ή θα μοιράζεται στους επισκέπτες της έκθεσης.

β) να έχουν φωτογραφίες από το κτήμα τους.

γ) θα χρησιμοποιούν μόνο υφασμάτινες τσάντες ή χάρτινες. (Θα υπάρχει ειδικός πάγκος με χάρτινες σακούλες).

δ) τα συσκευασμένα προϊόντα θα πρέπει να είναι σε όσο το δυνατόν φιλικές προς το περιβάλλον συσκευασίες.

ε) σε κάθε καλλιεργητή θ' αντιστοιχεί πάγκος 1,5x80. Πρέπει να φροντίσουν οι καλλιεργητές για την καλαισθητή εμφάνισή του.

ζ) η οικονομική συμμετοχή είναι 12.000 δχ.

η) η διαμονή θα γίνει στα ΚΕΤΕ με συμβολική επιβάρυνση, σε φιλικά σπίτια και σε ξενοδοχεία.

θ) ώρες λειτουργίας της έκθεσης

Σάββατο 29/9 10π.μ. - 9 μ.μ.

Κυριακή 30/9 9π.μ. - 9 μ.μ.

Τη Δευτέρα 1/10/2001 θα πραγματοποιηθεί εκδρομή σε πομάκικα χωριά και συνοικισμούς του Ν. Ροδόπης (Κέχρος, Χλόη, Χαμηλό, Σουμάκ). Η διαμονή θα γίνει στο σπίτι του Παναγιώτη και σε σκηνές για όσους μπορούν.

Θα πρέπει να έχετε μαζί σας, τροφή, νερό, υπνόσακο, φακό, ξεστάβουρα, και ότι ιδιαίτερο χρειάζεστε. Η μεταφορά θα γίνει με Ι.Χ. και θα πρέπει να δηλώσετε συμμετοχή το Σάββατο 29/9.

Οργανωτές είναι:

το "Πελίτι" και το στέκι το "Πέρασμα" τηλ. επικοινωνίας 0321 41978, 64720 σε συνεργασία με το περιοδικό "Νέα Σελήνη"

Καλή αντάμωση
στις Σέρρες

